

PROGRAM
OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA
POWIATU OLESKIEGO
NA LATA 2008-2011
WRAZ
Z PERSPEKTYWĄ DO 2015
ROKU
AKTUALIZACJA
PROJEKT

Opracował zespół
Wydziału Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa
Starostwa Powiatowego w Oleśnie
w składzie:
Dorota Janikowska – Młynarczyk
Dagmara Stróżna
Izolda Kalus – Pisula
Małgorzata Magierska
Piotr Wrześniak

Konsultacje:
Krzysztof Tyrała
ROT Recycling Odpady Technologie
Gliwice

OLESNO, wrzesień, 2008r.

SPIS TREŚCI

	strona
1. WSTĘP	6
1.1. Podstawa prawna opracowania	6
1.2. Przedmiot opracowania	6
1.3. Cel i zakres opracowania.....	6
1.4. Horyzont czasowy	8
2. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA POWIATU OLESKIEGO	9
2.1. Położenie geograficzne i podział administracyjny	9
2.2. Historia	10
2.3. Demografia	11
2.4. Rozwój gospodarczy i społeczny.....	11
3. CHARAKTERYSTYKA ZASOBÓW ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO POWIATU .	13
3.1. Położenie obszaru na tle jednostek fizyczno-geograficznych Polski	13
3.2. Geologia i geomorfologia	15
3.3. Warunki klimatyczne.....	17
3.4. Zasoby wodne.....	19
3.4.1. Wody powierzchniowe	19
3.4.2. Wody podziemne	20
3.5. Gleby	20
3.6. Roślinność	21
3.7. Zasoby surowców mineralnych	23
3.8. Walory przyrodnicze i krajobrazowe.....	24
4. ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA	26
4.1. Zagrożenia powierzchni terenu	26
4.1.1. Erozja i zalewy powodziowe gruntów	26
4.1.2. Zanieczyszczenia gleb i lasów	26
4.1.3. Odpady	27
4.1.4. Inne zagrożenia powierzchni terenu	28
4.2. Zagrożenia wód	28
4.2.1. Wody powierzchniowe	28
4.2.2. Zagrożenia wód powierzchniowych	29
4.2.3. Zagrożenia wód podziemnych	29
4.3. Zagrożenia powietrza	30
4.4. Inne zagrożenia komponentów środowiska	31
4.4.1. Hałas	31
4.4.2. Promieniowanie elektromagnetyczne	31
4.4.3. Awarie i awarie przemysłowe	32

Program ochrony środowiska dla powiatu oleskiego na lata 2008 – 2011
wraz z perspektywą do 2015 roku

	strona
5. INFRASTRUKTURA OCHRONY ŚRODOWISKA	33
5.1. Zaopatrzenie w wodę	33
5.2. Kanalizacja i oczyszczalnie ścieków	33
5.3. Gospodarka energią	34
6. WNIOSKI Z DIAGNOSTYKI STANU ŚRODOWISKA	35
6.1. Stan środowiska przyrodniczego i stopień jego degradacji	35
6.2. Główne zagrożenia środowiska na terenie powiatu oleskiego	38
7. ZASADY I CELE POLITYKI EKOLOGICZNEJ PAŃSTWA	39
7.1. Zasady polityki ekologicznej państwa.....	39
7.2. Strategia Rozwoju Kraju	46
8. CELE POLITYKI EKOLOGICZNEJ WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO	48
8.1. Wojewódzkie priorytety ochrony środowiska	48
8.2. Polityka ekologiczna województw, a główne działania dla powiatów	50
8.3. Harmonogram finansowo- rzeczowy wojewódzkiego programu ochrony środowiska uwzględniający zadania powiatu	58
9. CELE I PRIORYTETOWE DZIAŁANIA EKOLOGICZNE W POWIECIE OLESKIM.....	61
9.1. Założenia strategii społeczno-gospodarczego rozwoju powiatu oleskiego na lata 2001 – 2015	61
10. PROGRAM ZADANIOWY – PLAN OPERACYJNY NA LATA 2008 – 2011 I DZIAŁANIA DO 2015 ROKU.....	67
10.1. Cele i zadania w zakresie ochrony wód powierzchniowych.....	67
10.2. Cele i zadania w zakresie ochrony wód podziemnych i racjonalnego ich użytkowania oraz ochrony gleb i powierzchni ziemi	68
10.3. Cele i zadania w zakresie minimalizacji ilości powstających odpadów, wzrostu odzysku i recyklingu i bezpiecznego składowania pozostałych odpadów	69
10.4. Cele i zadania w zakresie ochrony różnorodności biologicznej oraz ochrony lasów	70
10.5. Cele i zadania w zakresie ochrony powietrza i ochrony przed hałasem	72
10.6. Cele i zadania systemowego monitorowania stanu środowiska	73
10.7. Cele i zadania w kształtowaniu świadomości i edukacji społeczeństwa w ochronie środowiska	73
10.8. Zadania własne powiatu, harmonogram i koszty realizacji programu	74
10.9. Zadania koordynowane	83
10.10. Szczegółowe wytyczne do sporządzania gminnych programów ochrony środowiska	89
11. OCENA ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA PROGRAMU W OKRESIE 2008 – 2011 ROKU.....	101

Program ochrony środowiska dla powiatu oleskiego na lata 2008 – 2011
wraz z perspektywą do 2015 roku

11.1. Analiza źródeł finansowania zadań z zakresu ochrony środowiska realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego	103
11.2. Szacunkowe koszty realizacji programu w latach 2008 – 2011	103
12. UWARUNKOWANIA REALIZACYJNE PROGRAMU	105
12.1. Zgodność programu w układzie hierarchicznym i horyzontalnym	105
12.2. Rozwiązania prawne	106
12.3. Uwarunkowania ekonomiczne	108
12.4. Uwarunkowania przestrzenne – planowanie i zagospodarowanie przestrzenne jako instrument ochrony środowiska	108
12.5. Uwarunkowania społeczne	109
12.6. Uwarunkowania unijne	110
13. ZARZĄDZANIE PROGRAMEM, WDROŻENIE I MONITORING PROGRAMU	113
13.1. Zarządzanie środowiskiem, zarządzanie środowiskowe	113
13.2. Zarządzanie powiatowym programem ochrony środowiska.....	113
13.3. Sprawozdawczość z realizacji Programu	115
13.4. Monitoring wdrażania Programu	116
13.5. Harmonogram wdrożenia Programu	121
14. MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE	122

SPIS TABEL

	strona
1 – Przynależność regionalna obszaru	13
2 – Zadania własne powiatu. Harmonogram i koszty realizacji programu	75
3 – Zadania koordynowane o charakterze organizacyjno prawnym na lata 2004 – 2007	84
4 – Zadania koordynowane o charakterze inwestycyjnym na lata 2004 – 2007.....	86
5 – Szacunkowe koszty realizacji Programu w latach 2008 - 2011	104
6 – Główne działania w ramach zarządzania środowiskiem	115
7 – Wskaźniki skuteczności realizacji Programu	118
8 – Harmonogram wdrożenia „Programu ochrony środowiska dla powiatu oleskiego”	121

SPIS RYSUNKÓW

	strona
Rys.1. Położenie powiatu oleskiego na tle jednostek administracyjnych Polski	9
Rys. 2. Jednostki fizyczno-geograficzne w otoczeniu powiatu oleskiego	14
Rys. 3. Osady powierzchniowe powiatu oleskiego	16
Rys. 4. Hipsometria powiatu oleskiego	17
Rys. 5. Diagram klimatyczny dla Wielunia.....	18
Rys. 6. Wody powierzchniowe w granicach powiatu oleskiego	19
Rys. 7. Gleby powiatu oleskiego	21
Rys. 8. Użytkowanie gruntów w powiecie oleskim.....	22
Rys. 9. Potencjalna roślinność naturalna powiatu oleskiego	23

1. Wstęp

1.2. Podstawa prawna opracowania

Uchwałą Nr XXVII/169/04 Rada Powiatu w Oleśnie z dnia 29 grudnia 2004 roku przyjęła „Program ochrony środowiska wraz z planem gospodarki odpadami dla Powiatu Oleskiego na lata 2004-2007 z perspektywą do 2011r.”, spełniając jednocześnie obowiązek ustawowy określony w ustawie Prawo ochrony środowiska i ustawie o odpadach.

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska i ustawą o odpadach raz na cztery lata należy dokonać aktualizacji przedmiotowych dokumentów.

Niniejsze opracowanie stanowi projekt aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Oleskiego na lata 2008 – 2011 z perspektywą do 2015.

Projekt aktualizacji Planu Gospodarki Odpadami dla Powiatu Oleskiego opracowany zostanie jako odrębna dokumentacja.

Projekt powiatowego programu ochrony środowiska podlega zaopiniowaniu przez organ wykonawczy województwa, a następnie uchwaleniu przez radę powiatu.

Z wykonania programu zarząd powiatu sporządza co 2 lata raporty, które przedstawia radzie powiatu.

1.2. Przedmiot opracowania

Przedmiotem opracowania jest wykonanie projektu aktualizacji „**Programu ochrony środowiska dla powiatu oleskiego na lata 2008 – 2011 z perspektywą do 2015**”.

1.3. Cel i zakres opracowania

Zasadniczym celem „Programu ochrony środowiska dla powiatu oleskiego”, zwanego w dalszej części opracowania Programem, jest realizacja polityki ekologicznej dla powiatu oleskiego na lata 2008-2011 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011-2015 jako kontynuacja „Programu ochrony środowiska dla powiatu oleskiego na lata 2004-2007 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2008-2011”.

Aktualizacja „Powiatowego programu ochrony środowiska na lata 2008-2011 z perspektywą do 2015 roku” winna spełniać wymagania określone w art. 14, art. 17 i art. 18 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008r. Nr 25, poz. 150 z późniejszymi zmianami) i wytycznych Ministra Środowiska w sprawie sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym, ponadto powinien on określać: 1) podstawowe założenia programu, 2) ogólną charakterystykę powiatu, 3) syntetyczną ocenę stanu środowiska powiatu w tym zasoby, użytkowanie i jakość wód powierzchniowych i podziemnych, zasoby przyrodnicze, powierzchnia ziemi, gospodarka odpadami, zagrożenia naturalne, powietrze atmosferyczne, hałas, promieniowanie elektromagnetyczne, awarie przemysłowe, monitoring środowiska, 4) cele i priorytety polityki ekologicznej powiatu, 5) długoterminową politykę na lata 2008-2015 w tym cele i kierunki ochrony środowiska, 6) plan operacyjny na lata 2008-2011, 7) realizację i monitoring programu w tym wytyczne do aktualizacji programów gminnych, 8) finansowanie działań środowiskowych w tym środki niezbędne do osiągnięcia celów i możliwości ich pozyskania na lata 2008-2011 i perspektywicznie do roku 2015, 9) prognozę oddziaływania na środowisko programu.

Głównym celem programów ochrony środowiska jest potrzeba poprawy jakości życia społeczeństwa, którą można zrealizować m.in. przez:

- przedsięwzięcia wprowadzające skuteczną poprawę stanu środowiska z wszystkimi jego elementami (m.in. powietrze, woda, gleba i grunty, powierzchnie ziemi, zasoby naturalne, flora i fauna),
- racjonalną gospodarkę zasobami naturalnymi z kształtowaniem odpowiedniej struktury gospodarki i tworzeniem rynków pracy w ochronie środowiska
- zmianę zachowań i intensyfikację świadomości ekologicznej społeczeństwa,
- skuteczne zarządzanie środowiskiem na każdym szczeblu realizacji zadań z zakresu ochrony środowiska.

Zakres opracowania zagadnienia z zakresu ochrony środowiska na terenie powiatu oleskiego, w tym:

- ogólne dane o powiecie,

- analiza zasobów środowiska przyrodniczego powiatu i diagnozę stanu środowiska powiatu,
- zagrożenia środowiska w powiecie,
- poprawę jakości środowiska w powiecie,
- cele i priorytetowe działania ekologiczne w powiecie,
- harmonogram realizacji i nakłady na realizację programu,
- uwarunkowania realizacyjne programu,
- sposób wdrażania i monitoringu programu.

Niniejszy „Program ochrony środowiska dla powiatu oleskiego...” ma charakter otwarty, co oznacza, że może być on aktualizowany w sytuacjach koniecznych zmian bądź wprowadzania nowych zapisów w terminie uznanym przez zarząd powiatu (jednak nie rzadziej niż co 4 lata).

1.4. Horyzont czasowy

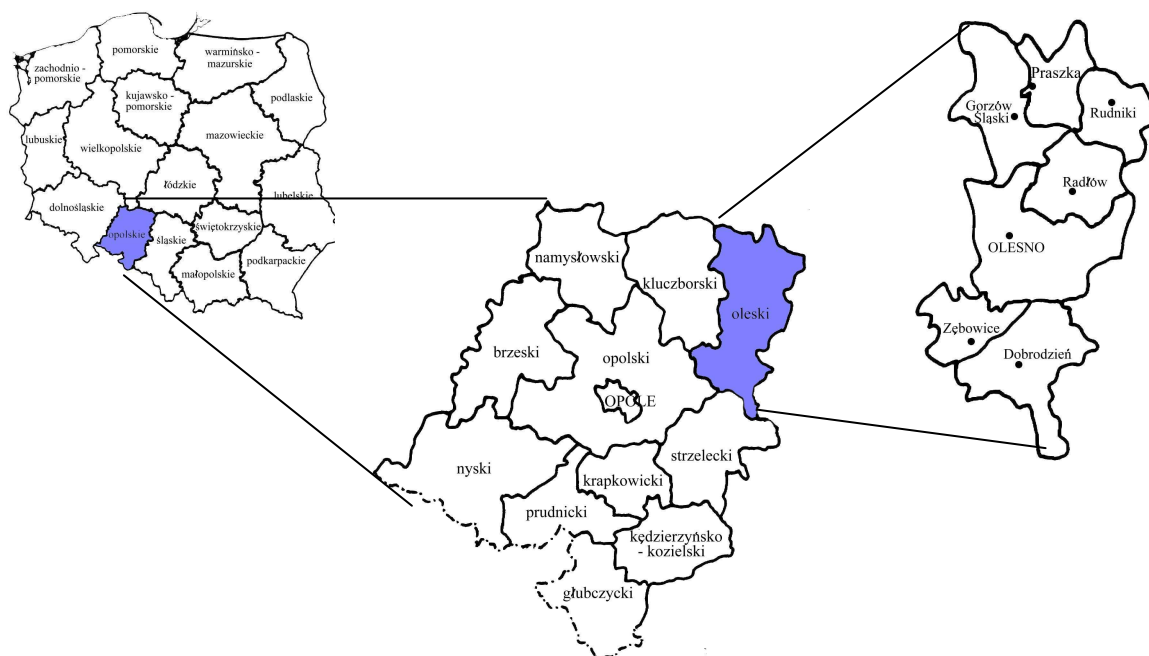
Program ochrony środowiska, w tym przypadku program ochrony środowiska dla powiatu oleskiego, ma mieć charakter „realnych” i bardzo konkretnych, głównie krótkoterminowych zadań własnych powiatu i zadań koordynowanych.

Struktura powiatowego programu ochrony środowiska winna nawiązywać zarówno do struktury „Polityki ekologicznej państwa” jak i „Programu ochrony środowiska dla województwa opolskiego”, obejmując okres krótkoterminowy 4 letni z perspektywą programu na osiem lat.

2. Ogólna charakterystyka powiatu oleskiego

2.1. Położenie geograficzne i podział administracyjny

Powiat oleski położony jest w południowej Polsce, w północnej części województwa opolskiego (rys. 1). Od północy graniczy z województwem łódzkim, od wschodu z śląskim. Granicę południową i zachodnią stanowią powiaty województwa opolskiego: strzelecki, opolski i kluczborski.



Rys. 1. Położenie powiatu oleskiego na tle jednostek administracyjnych Polski

Powierzchnia powiatu wynosi 974 km². W jego skład wchodzi 7 gmin: Olesno, Dobrodzień, Gorzów Śląski, Praszka, Radłów, Rudniki i Zębowice.

Powiat ma dogodne połączenie drogowe i kolejowe z Opolem i sąsiednimi województwami (droga krajowa nr 11 w stronę Lublińca oraz nr 45 w stronę Wielunia). Lokalnym węzłem komunikacyjnym jest zwłaszcza Olesno, również Dobrodzień i Gorzów Śląski – Praszka.

2.2. Historia¹

Do połowy XIX w. powiat oleski był jednym z ważniejszych pod względem gospodarczym regionów Górnego Śląska.

Obszar powiatu w 1782 r. – tj. ostatecznego ukształtowania się na Śląsku tej struktury organizacyjnej – wynosił 20 mil², tzn. około 87.790 ha.

Pod względem administracyjnym podzielony był na 93 jednostki – dwa miasta i 91 wsi (łącznie z koloniami). We wsiach tych znajdowało się 95 folwarków, 33 szkoły, 83 młyny, 26 kościołów, 5 hut szkła, 4 blichy (miejsca bielienia płótna), 5 wielkich pieców, 15 świeżarek, 2 młyny papiernicze.

W związku z reorganizacją administracji w XIX w. powierzchnia powiatu uległa zmniejszeniu wskutek włączenia części osad wiejskich do sąsiednich powiatów. W latach 60-tych obszar powiatu wynosił 16,32 mil², ale wzrosła jednak liczba osad do 123.

Istotne zmiany administracyjne nastąpiły w 1816 r. wraz z ustanowieniem nowego podziału prowincji śląskiej i utworzeniem rejencji opolskiej, do której wszedł powiat oleski zresztą wraz z całym departamentem bytomskim. Wcześniej jeszcze, bo w 1808 r. ukazała się pruska ordynacja miejska nadająca gminom miejskim rozległe kompetencje w zakresie samorządowym, wprowadzająca rady i zarządy miejskie, równocześnie uniezależniając je od dotychczasowych właścicieli. Z ordynacji tej skorzystały Olesno i Gorzów Śl.

Do 1848 r. powstały w powiecie 252 nowe gospodarstwa o dość dużym areale prawie 10 tys. mórg, co było wynikiem przemian ekonomicznych – nadawania chłopom ziemi na własność. Proces uwłaszczania chłopów zakończył się w połowie XIX w. wraz z ostatecznie przeprowadzoną reformą agrarną w Prusach.

O życiu gospodarczym obecnego powiatu oleskiego do połowy ubiegłego stulecia decydowało jednak nie tylko rolnictwo. Dobrze rozwinięte było rzemiosło różnych specjalności, przetwórstwo drewna (tartaki, papiernie) oraz hutnictwo szkła i żelaza. Do połowy XIX w. Oleskie było ważnym rejonem hutniczym w skali całego Górnego Śląska.

¹ „Historia” - Historia powiatu oleskiego – strona internetowa powiatu

Mimo wyraźnie rolniczego charakteru powiatu pozytywne zmiany następowały w gospodarce komunalnej. Zaczęto wznosić budynki z cegły. Wybudowano w 1854 r. szpital miejski. Zmieniono nawierzchnie ulic, w 1892 r. wybudowano rynek oleski. Wcześniej utworzono szosy do Opoła, Gorzowa, Kluczborka, Dobrodzienia, Lublińca. Nawiązano także łączność telegraficzną z tymi miastami. W latach 1882 – 1884 linia kolejowa połączyła Olesno z Lublińcem i Kluczborkiem, a mieszkańcy sami na własny koszt wybudowali „Paulinkę” do Gorzowa i dalej do Zawisnej. Około stuletnie budynki w Oleśnie to gmachy starostwa i poczty.

Powiat oleski w XIX w. stanowił istotne ogniwo w ówczesnej strukturze administracyjnej i w życiu gospodarczym Górnego Śląska. Atuty ekonomiczne to dobrze rozwinięte rolnictwo, rzemiosło i produkcja hutnicza, jednak głównie do połowy XIX w. Przetwórstwo i rzemiosło miało szansę rozwoju dzięki położeniu regionu. Wiele towarów wywożono poza granice do Królestwa Polskiego. Zamknięcie granicy z Kongresówką utrudniło ten handel. W II połowie XIX w. awans ekonomiczny ośrodków Górnego Śląska, mających łatwiejszy dostęp do surowców, przyczynił się do ugruntowania rolniczego charakteru powiatu.

Olesno – jako siedziba starostwa prócz funkcji wynikających z jego organizacji było ważnym centrum życia kulturalnego.

2.3. Demografia

W 2007 r. liczba ludności powiatu oleskiego osiągnęła 67 775 (stan na 31.VI.2007 r.). Jedynie ok. 37 % ludności mieszka w miastach.

2.4. Rozwój gospodarczy i społeczny

Powiat oleski ma zarejestrowanych ok. 3600 podmiotów gospodarczych. Przedsiębiorstwa działające na terenie powiatu to w większości małe prywatne przedsiębiorstwa, działalność gospodarcza osób fizycznych (ok. 90 % wszystkich podmiotów gospodarczych na terenie powiatu). Spółki prawa handlowego w sektorze prywatnym stanowią ok. 2 % podmiotów gospodarczych powiatu. Sektor publiczny to ok. 5 % wszystkich podmiotów gospodarczych powiatu. Główna działalność małych firm i osób fizycznych

prowadzących działalność gospodarczą to handel i naprawy, produkcja, budownictwo. Dominującymi dziedzinami gospodarki powiatu są: rzemiosło, usługi, stolarstwo meblowe i przemysł motoryzacyjny. Na terenie powiatu dobrze rozwinięte jest rolnictwo. Średnia wielkość gospodarstwa rolnego wynosi ok. 9 ha. W uprawach dominują zboża i mieszanki zbożowe, a w hodowli trzoda chlewna i produkcja mleka.

Do największych firm powiatu oleskiego należą:

- „ORAS Olesno” Sp. z o.o. – filia produkcyjna fińskiego koncernu „ORAS” – producenta nowoczesnej armatury sanitarnej,
- „MULTI-HEKK” – Olesno – przedsiębiorstwo prowadzące działalność w zakresie budownictwa mieszkaniowego oraz w produkcji ceramicznych materiałów budowlanych,
- „MEBLE-KLER” – Dobrodzień, producent mebli wypoczynkowych,
- Mebel Rust Marian Rust – Pludry – producent mebli kuchennych,
- TeDrive Poland Sp. z o.o. – Praszka, producent branży motoryzacyjnej (wyroby podwoziowe),
- MARCEGAGLIA POLAND Sp. z o.o. – Praszka, specjalizuje się w produkcji komponentów do produkcji sprzętu AGD, tj. trzech typów produktów: wymienników ciepła do lodówek domowych, paneli i konstrukcji stalowych, prefabrykatów dla budownictwa. Produkowane skraplacze blaszane (Plate On Tube-POT) i drucikowe (Wire On Tube-WOT) stanowią wymienniki ciepła, wykorzystywane głównie do produkcji lodówek, przeznaczonych do użytku domowego. Głównymi odbiorcami produktów MARCEGAGLIA POLAND Sp. z o.o. są firmy Elektrolux, Whirlpool, Bosch und Siemens, Merlini Elettrodomestici, Liebherr i Candy. Ze względu na bliski dostęp do potencjalnych odbiorców większość wyrobów kierowana jest na rynek polski.

Powiat oleski posiada atrakcyjne tereny inwestycyjne, w tym dobrze rozwiniętą infrastrukturę i dogodne położenie komunikacyjne, dobry poziom mechanizacji gospodarstw rolnych. Wg strategii społeczno-gospodarczej rozwoju powiatu oleskiego na lata 2001-2015 jako misję powiatu oleskiego przyjęto „Zintegrowane działanie wielokulturowego społeczeństwa powiatu oleskiego dla poprawy poziomu życia mieszkańców z wykorzystaniem położenia w sąsiedztwie aglomeracji śląskiej”. W przyjętej strategii rozwoju powiatu do głównych priorytetów należy: poprawa zdrowia mieszkańców, obniżenie bezrobocia i wzrost poziomu życia mieszkańców, rozwój wsi w kierunku wielofunkcyjnym oraz podnoszenie atrakcyjności osadniczej i inwestycyjnej regionu przez rozbudowę infrastruktury komunalnej i komunikacyjnej.

3. Charakterystyka zasobów środowiska przyrodniczego powiatu

3.1. Położenie obszaru na tle jednostek fizycznogeograficznych Polski

Pod względem fizycznogeograficznym rejon powiatu oleskiego położony jest na granicy dwóch prowincji: Nizy Środkowoeuropejskiej i Wyżyn Polskich. Wg podziału dziesiętnego, dokonanego przez J. Kondrackiego, przynależność regionalna tego obszaru przedstawia się następująco:

Tabela 1

Przynależność regionalna obszaru

Jednostka	Nazwa jednostki	Symbol
-----------	-----------------	--------

Część północna i środkowa:

Prowincja	Wyżyny Polskie	34
Podprowincja	Wyżyna Śląsko – Krakowska	341
Makroregion	Wyżyna Woźnicko – Wieluńska	341.2
Mezoregion	Obniżenie Liswarty	341.22
	Próg Woźnicki	341.23
	Próg Herbski	341.24
	Obniżenie Krzepickie	341.26

Część północno – zachodnia:

Prowincja	Niż Środkowoeuropejski	31
Podprowincja	Niziny Środkowopolskie	318
Makroregion	Nizina Południowowielkopolska	318.1-2
Mezoregion	Wysoczyzna Wieruszowska	318.24

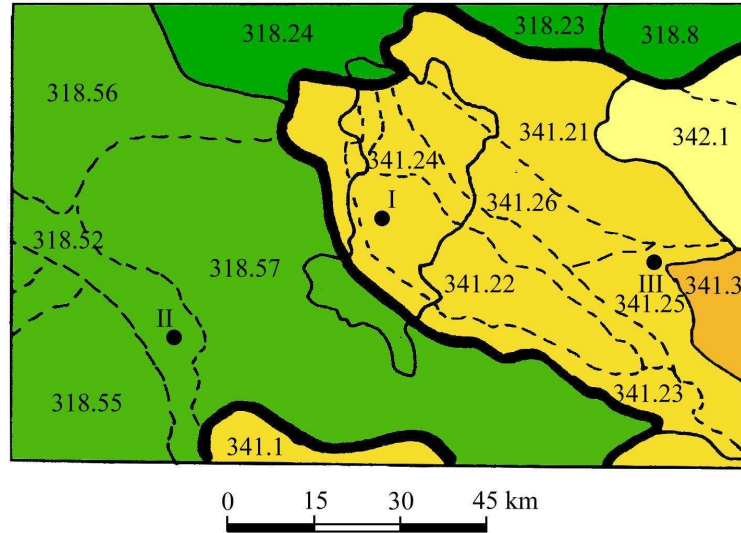
Część południowa:

Prowincja	Niż Środkowoeuropejski	31
Podprowincja	Niziny Środkowopolskie	318
Makroregion	Nizina Śląska	318.5
Mezoregion	Równina Opolska	318.57

Położenie obszaru na tle jednostek fizycznogeograficznych Polski przedstawia rys. 2.

Wyżyna Śląsko – Krakowska stanowi zachodnią część pasa wyżyn. Trzon, zbudowany ze skał paleozoicznych, przykrywają osady mezozoiczne triasu i jury. Skały te tworzą monoklinę, na której występują obniżenia i progi denudacyjne. W obrębie tej jednostki

występują trzy różniące się krajobrazowo makroregiony: Wyżyna Śląska, Wyżyna Krakowsko – Częstochowska i Wyżyna Woźnicko – Wieluńska. Większa część obszaru powiatu oleskiego leży w obrębie ostatniej z wymienionych jednostek.



Rys. 2. Jednostki fizycznogeograficzne w otoczeniu powiatu oleskiego

(wg J. Kondrackiego, uproszczone)

Miejscowości: I – Olesno; II – Opole; III – Częstochowa

318.1-2 Nizina Południowo-wielkopolska	341 Wyżyna Śląsko – Krakowska
318.23 Kotlina Szczercowska	341.1 Wyżyna Śląska
318.24 Wysoczyzna Wieruszowska	341.2 Wyżyna Woźnicko – Wieluńska
318.5 Nizina Śląska	341.21 Wyżyna Wieluńska
318.52 Pradolina Wrocławska	341.22 Obniżenie Liswarty
318.55 Równina Niemodlińska	341.23 Próg Woźnicki
318.56 Równina Oleśnicka	341.24 Próg Herbski
318.57 Równina Opolska	341.25 Obniżenie Górnej Warty
318.8 Wzniesienia Południowo-mazowieckie	341.26 Obniżenie Krzepickie
	341.3 Wyżyna Krakowsko – Częstochowska
	342 Wyżyna Małopolska
	342.1 Wyżyna Przedborska

Niziny Środkowopolskie rozciągają się pomiędzy granicą ostatniego zlodowacenia na północy a Sudetami i Wyżyną Małopolską na południu. Podział makroregionalny, oprócz cech geomorfologicznych i klimatycznych, uwzględnia stosunki hydrograficzne. Wyróżniamy więc: Nizinę Śląską w dorzeczu Odry, Nizinę Południowowielkopolską w dorzeczu Warty,

niziny mazowiecko – podlaskie w dorzeczu Wisły. Cała podprowincja obejmuje powierzchnię ok. 89 tys. km² (28.5 % terytorium Polski).

Nizina Śląska to rozległa równina, położona po obu stronach Odry. W całości wchodzi w obręb starszego stadiału zlodowacenia środkowopolskiego (Odry). Powierzchnię 12 734 km² podzielono na 9 mezoregionów. Równina Opolska, która zajmuje południowo – zachodnią część powiatu oleskiego, położona jest we wschodniej części makroregionu, na granicy z Wyżyną Śląsko – Krakowską.

Nizina Południowo-wielkopolska leży pomiędzy pojezierzami Leszczyńskim i Wielko-polskim od północy a Obniżeniem Milicko – Głogowskim i Wyżyną Małopolską od południa, w dorzeczu Warty i częściowo środkowej Odry, w granicach zasięgu lądolodu środkowo-polskiego stadiału Warty. W obrębie tego makroregionu, obejmującego ok. 17 tys. km², wyróżniono 13 mezoregionów, w tym leżącą najdalej na południe Wysoczyznę Wieruszowską, w obrębie której leży północno – zachodnia część opisywanego powiatu.

3.2. Geologia i geomorfologia

Pod względem tektonicznym obszar Polski można podzielić na szereg jednostek strukturalnych. Analizowany teren zlokalizowany jest na obszarze występowania jednostek mezozoicznych środkowej Polski, a dokładnie na granicy monokliny przedsudeckiej i krakowsko – częstochowskiej.

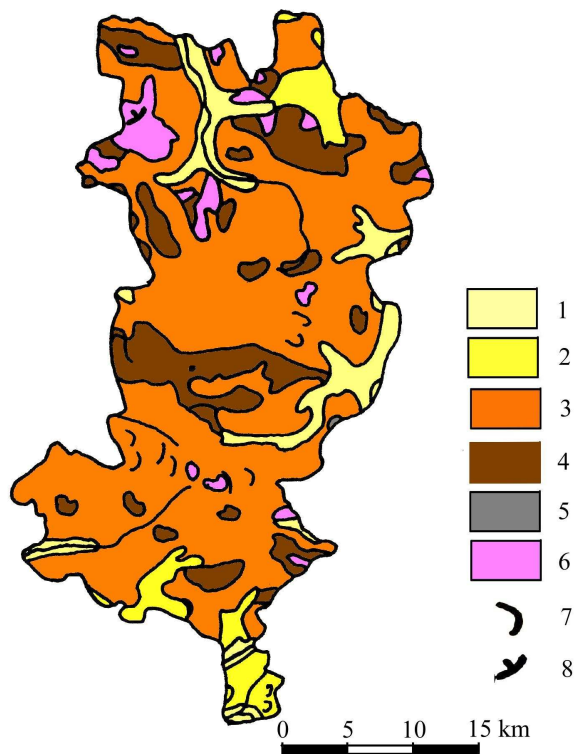
Obszar monoklinalny został wydzielony umownie, bowiem stanowi on naturalne południowo – zachodnie skrzydło niecki szczecińsko – mogileńsko – miechowskiej. Nazwa monokliny jest uproszczeniem, w rzeczywistości skały tworzące tę jednostkę mają budowę złożoną. Pod mezozoikiem leżą osady permskie aż do uskoku Odry, który stanowi południowo – zachodnią granicę monokliny przedsudeckiej.

W podłożu monokliny przedsudeckiej występują skały paleozoiczne, sfałdowane i częściowo zmetamorfizowane. W kredzie obszar ten był zalany przez morze, zaś jego struktura ukształtowała się w czasie fazy laramijskiej orogenezy alpejskiej.

Monoklina krakowsko – częstochowska (krakowsko – wieluńska) rozciąga się na północny zachód od Karpat. Stanowi kontynuację monokliny przedsudeckiej. Ma przebieg NW – SE, co związane jest z wychodnią skał, głównie wapieni, pochodzących z górnej jury,

tworzących kuestę górnojurajską. Wapienie te są silnie skrasowiałe. Najsilniej procesy krasowe przebiegały w trzeciorzędzie, w warunkach klimatu ciepłego i wilgotnego.

Wyżyna Woźnicko – Wieluńska zbudowana jest ze skał górnotriasowych i jurajskich. Tworzą one na przemian niewysokie progi oraz obniżenia, wykorzystywane przez rzeki, głównie Wartę i jej dopływy oraz Małą Panew. Cały teren pokryty jest grubą warstwą osadów polodowcowych, pochodzących ze zlodowacenia środkowopolskiego (rys. 3), zwłaszcza piaszczystych. Dość dobrze widoczne są pozostałości wzgórz morenowych i kemów. Spod osadów czwartorzędowych wystają najwyższe partie wzniesień zbudowanych ze skał osadowych triasu i jury, szczególnie widoczne w części północnej.



Rys. 3. Osady powierzchniowe powiatu oleskiego

(wg mapy geologiczno - inżynierskiej Polski)

czwartorzędowe piaski, żwiry i otoczaki:

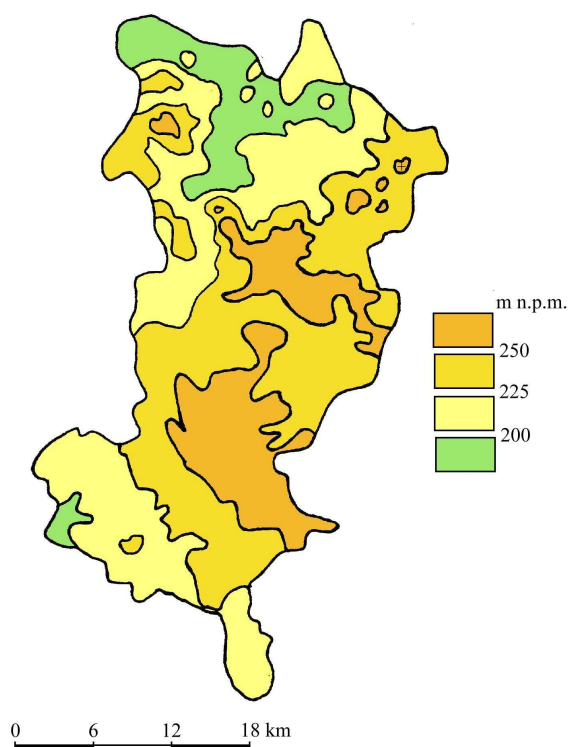
- 1 – w dnach dolin rzecznych
- 2 – na równinach akumulacji rzecznej
- 3 – na wysoczyznach morenowych i równinach denudacyjnych
- 4 – czwartorzędowe grunty spoiste (gliny, piaski gliniaste, pyły)
na wysoczyznach morenowych i denudacyjnych
- 5 – czwartorzędowe grunty organiczne (torfy, gytie, namuły)
w dnach dolin rzecznych i zagłębieniach bezodpływowych

6 – skały osadowe starsze od czwartorzędu na falistych wyżynach, garbach i pagórkach

7 – wydmy

8 – osuwiska

Hipsometria obszaru jest dość urozmaicona (rys. 4), deniwelacje terenu sięgają ponad 50 m. Najniżej położona jest północna część powiatu, którą zajmuje dolina Proсны i jej dopływów. Punktami sięgającymi ponad 250 m n.p.m. są wierzchołki wzniesień morenowych oraz przedczwartorzędowych. Najwyższe wzniesienie zlokalizowane jest w północno – wschodniej części powiatu – 270 m n.p.m.



Rys. 4. Hipsometria powiatu oleskiego

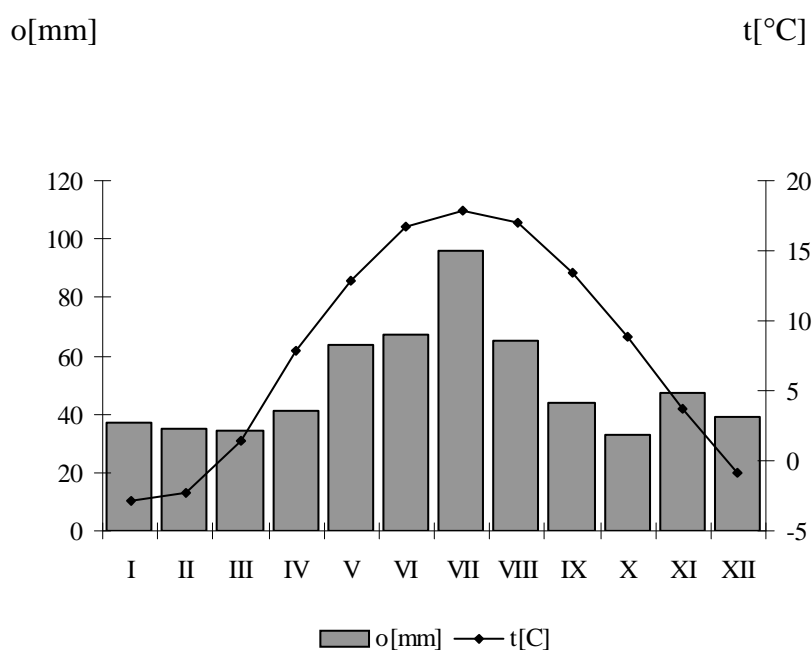
Znakiem + zaznaczono najwyższej położone wzniesienie

3.3. Warunki klimatyczne

Polska leży w strefie klimatów umiarkowanych ciepłych o typie przejściowym, czego bezpośrednim następstwem jest ścieranie się nad nią kilku mas powietrza o różnych cechach. Dominujące znaczenie dla klimatu Polski mają dwie: powietrze polarno – morskie z nad

Atlantyku i powietrze polarno – kontynentalne znad Azji. W miarę przesuwania się na wschód maleją wpływy oceaniczne, a zarazem wzmagają się kontynentalizm klimatu.

Wg W. Okołowicza i D. Martyn obszar powiatu oleskiego położony jest w obrębie dwóch regionów klimatycznych. Część północno – zachodnia przynależy do regionu śląsko – wielkopolskiego. Cechuje go wyraźna przewaga wpływów oceanicznych, zwłaszcza na zachodzie, niższe od przeciętnych amplitudy temperatury, wczesna wiosna i lato oraz łagodna, krótka zima. Część południowo – wschodnia leży w wyżynnym regionie małopolskim. W części zachodniej, a zatem na terenie opisywanego powiatu, cechuje się on dużym wpływem oceanizmu, dużymi opadami oraz stosunkowo długim latem i zimą.



(dane wg Atlasu hydrologicznego Polski, s. 26, 37.)

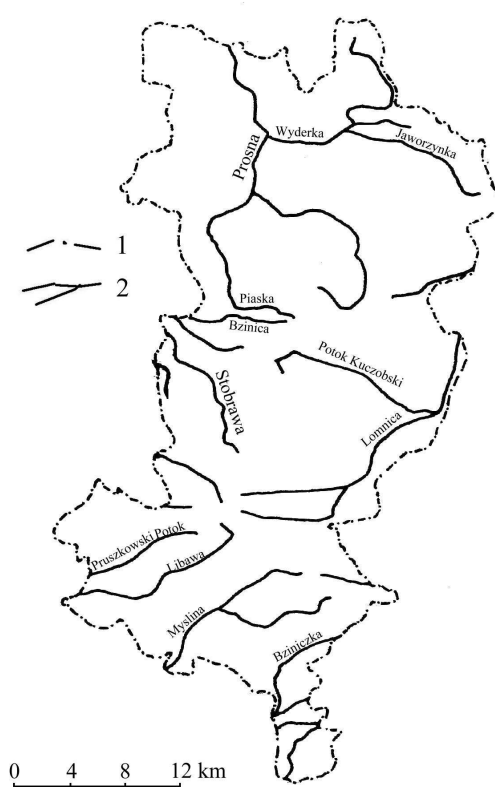
Przebieg średnich wartości temperatury powietrza i sumy opadów w ciągu roku dla położonego z podobnych warunkach Wielunia przedstawia rys. 5.

Wg regionalizacji klimatycznej zaproponowanej przez J. Wosia (1999), której podstawą jest zmienność przestrzenna częstości występowania różnych typów pogód, obszar powiatu przynależy do Regionu Środkowopolskiego. W regionie tym jest większa w stosunku do innych regionów ilość dni z pogodą bardzo ciepłą i pochmurną, lecz bez opadów (średnio prawie 38 dni w roku), a także dni dość mroźnych z dużym zachmurzeniem i opadem (7 dni w roku).

3.4. Zasoby wodne

3.4.1. Wody powierzchniowe

Powiat oleski położony jest w zlewisku Morza Bałtyckiego, o obrębie dorzecza Odry, w jego prawej części. Jest to obszar wododziałowy między pierwszorzędowymi dopływami Odry: Stobrawą, Wartą i Małą Panwią. Ciek w granicach powiatu są niewielkie – mają tu swoje odcinki źródłowe. Najważniejszymi ciekami odwadniającymi obszar powiatu są Stobrawa i Prosna (rys. 6).



Rys. 6. Wody powierzchniowe w granicach powiatu oleskiego

Stobrawa jest prawobrzeżnym dopływem Odry, o długości 77,6 km. Jej źródła znajdują się w środkowej części powiatu oleskiego, na południe od Olesna. Płyne na zachód prawie równoleżnikowo i uchodzi do Odry pomiędzy ujściem Nysy Kłodzkiej i Brzegiem.

Po drodze rzeka przyjmuje kilka dopływów, z których największy (55,5 km), Budkowiczanka, ma źródła nieco na południe od źródeł Stobrawy, na terenie opisywanego powiatu.

Północną część powiatu oleskiego odwadnia Prosna i jej dopływy: Wyderka (Waderka) i Piaska. Źródła Prosny zlokalizowane są w m. Wolęcin, na terenie gminy Radłów. Rzeka (długość 216,8 km) płynie na północ i uchodzi do Warty na terenie pradoliny warszawsko – berlińskiej.

Na terenie powiatu oleskiego źródła mają rzeki: Łomnica, Budkowiczanka, Prąd, Dobra, Bzinica, Piekliko, Wilcza Woda, Potok Łomnicki, Sowczycki, Borecki, lewobrzeżne dopływy Liswarty, które odwadniają środkowo – wschodnią część powiatu. Liswarta (93 km długości) płynie na wschód od opisywanego powiatu, prawie na jego granicy. Jej źródła znajdują się na Wyżynie Częstochowskiej, zaś ujście do Warty zlokalizowane jest w północnej części województwa śląskiego.

Południową część powiatu oleskiego odwadniają dopływy Małej Panwi. Rzeka ta uchodzi do Odry na północ od Opola.

3.4.2. Wody podziemne

Wg Atlasu Rzeczypospolitej Polskiej teren powiatu oleskiego należy do dwóch regionów hydrogeologicznych: śląsko – krakowskiego w części północno – wschodniej i wrocławskiego na południowym zachodzie. Główne piętra wodonośne występują w utworach czwartorzędowych oraz mezozoicznych (w pierwszym z wymienionych regionów w utworach triasu i jury, w drugim kredy). Zasobność pięter jest w przewadze średnia, miejscami brak formacji wodonośnych (zwłaszcza w północnej i południowej części powiatu). Głębokość występowania pierwszego zwierciadła wód podziemnych jest zróżnicowana. Na przeważającej części obszaru powiatu głębokość ta jest mała (0 – 5 m). Większa (5 – 20 m), miejscami nawet sięgająca poniżej 20 m, występuje na obszarach gruntów spoistych.

W obszarze powiatu oleskiego wody podziemne ujęte są w zbiornik GZWP nr 325 - (Obszar Wysokiej Ochrony), Zbiornik Częstochowa (obszar gminy Gorzów Śląski, gminy Praszka, gminy Olesno, gminy Radłów) należy do Obszaru Wysokiej Ochrony. Zaopatrzenie w wodę na terenie powiatu oleskiego prowadzone jest z ujęć głównych z siecią rozdzielczą oraz z ujęć indywidualnych, studni wierconych i kopanych.

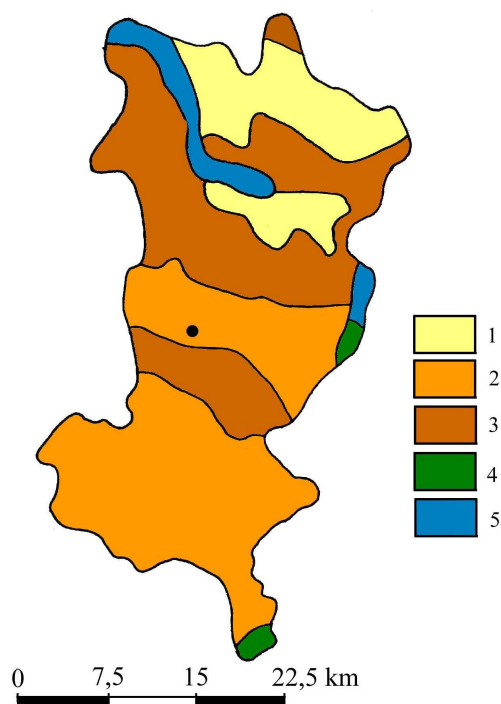
3.5. Gleby

Gleba to powierzchniowa warstwa litosfery, ukształtowana w wyniku oddziaływania tzw. czynników glebotwórczych. Zaliczają się do nich: podłoże (skała macierzysta), klimat, stosunki wodne, roślinność, czas trwania procesu glebotwórczego i organizmy żywe. Gleba zostaje ukształtowana w wyniku złożonego procesu, przy współdziałaniu wszystkich z wymienionych czynników. Przede wszystkim jednak typ gleby uzależniony jest od skały macierzystej.

Na omawianym obszarze (rys. 7) dominują gleby bielice, rdzawe i płowe, utworzone z różnego rodzaju piasków (luźnych, słabogliniastych, gliniastych i naglinionych).

W dolinach większych cieków występują mady rzeczne (wyróżnia się tu zwłaszcza dolina Proсны) i gleby hydromorficzne (mułowe i gruntowo glejowe).

W większości gleby powiatu oleskiego mają odczyn kwaśny.



Rys. 7. Gleby powiatu oleskiego

Obszary przeważających gleb: 1 – bielice i bielice; 2 – rdzawych; 3 – płowych;
4 – mułowych i gruntowo glejowych; 5 – mad rzecznych

KLASY BONITACYJNE GLEB W POWIECIE

Oznaczenie i klasa użytku	Powierzchnia w ha
B, Ba, Bi, Bp, Bz, dr, K	3059,50
Lasy	29987,00
Klasa I	0,34
Klasa II	30,62
Klasa III	2057,62
Klasa IIIa	491,73
Klasa IIIb	1828,71
Klasa IV	8447,06
Klasa IVa	915,91
Klasa IVb	13912,86
Klasa V	19179,91
Klasa VI	7318,56
Pod wodami	629,04
Inne , tereny rekreacyjne, komunalne	297,87
Inne	8959,91
Ogółem	97 116,64

STRUKTURA UŻYTKOWANIA GRUNTÓW W POWIECIE

Użytki rolne: 57,20%

Lasy: 35,76%

Pozostałe: 7,04%

Grunty zdegradowane:

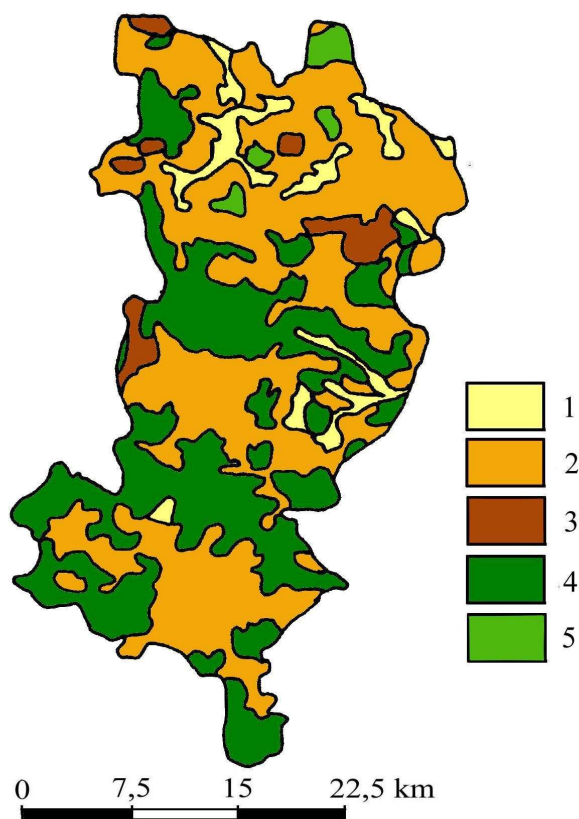
Polski Koncern Naftowy ORLEN spółka Akcyjna w Płocku :

- Stacja paliw w Dobrodzieniu przy ul. Opolskiej 45a dz. nr 2820/673,
- Stacja paliw w Praszce przy ul. Piłsudskiego 41, dz. nr 59
- Nasycalnia Podkładów w Pludrach przy ul. Tartacznej 4, dz. nr 151/1

3.6. Roślinność

Powiat oleski charakteryzuje się średnim odsetkiem lasów w ogólnej powierzchni 35,6%. (rys.8). Wartość ta jednak przekracza średnią wartość lesistości w Polsce, która wynosi nieco ponad 28 %. W granicach powiatu (część południowo – zachodnia) znajduje się fragment dużego kompleksu leśnego – Borów Stobrawskich.

Są one pozostałością po zbiorowiskach zasiedlającej te obszary przed rozpoczęciem działalności człowieka (potencjalną roślinność naturalną powiatu przedstawia rys.8). Wspomniane kompleksy leśne zachowały się na glebach słabszych, nie przedstawiających większej wartości dla rolnictwa.



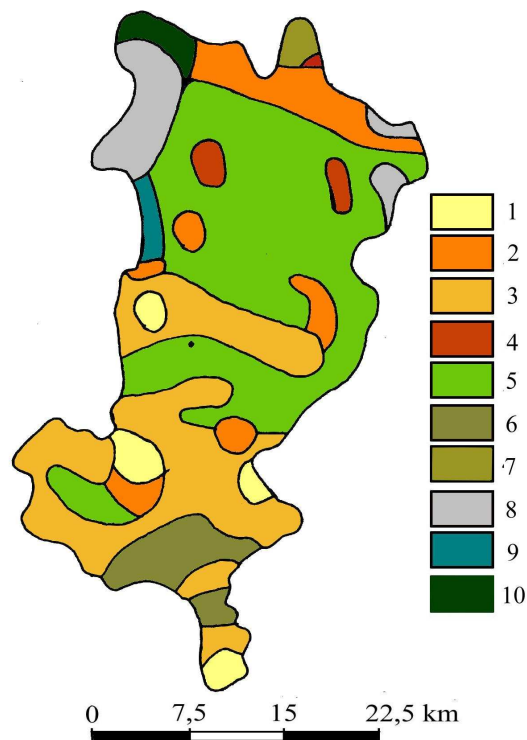
Rys. 8. Użytkowanie gruntów w powiecie oleskim

wg Atlasu hydrologicznego Polski, uproszczone

1 – użytki zielone; 2 – grunty orne rozdrobnione; 3 – grunty orne wielkoobszarowe;
4 – lasy iglaste; 5 – lasy mieszane

Pod względem przyrodniczym polskie obszary leśne zostały podzielone na szereg krain i dzielnic. Teren powiatu oleskiego położony jest w dwóch regionach przyrodniczo –

leśnych. Większość obszaru leży w krainie małopolskiej, dzielnicy Wyżyny Woźnicko – Wieluńskiej, zaś część południowo – zachodnia (wspomniane Bory Stobrawskie) w granicach krainy śląskiej, dzielnicy Równiny Opolskiej. Różnią się one nieco typami siedlisk i składem gatunkowym. W strukturze siedliskowej dominują bory, lecz wyraźnie większy ich odsetek występuje w krainie małopolskiej. W Borach Stobrawskich 55 % wszystkich siedlisk stanowi bór świeży i bór mieszany. Pozostałe siedliska tej dzielnicy to bór mieszany wilgotny (ok. 20 %) oraz pozostałe lasy mieszane (wilgotny i świeży). W drzewostanie przeważa sosna (ok. 70 %), poza tym licznie występuje dąb, świerk, buk i olsza. W dzielnicy Wyżyny Woźnicko – Wieluńskiej bór świeży i mieszany ma większy udział (ok. 70 %), mniejszy zaś las mieszany i bory wilgotne. W krainie tej pojawia się również bór suchy. W drzewostanie również dominuje sosna (ok. 75 %), oprócz dębu i olszy pojawia się brzoza, zaś świerk jest zastąpiony przez jodłę.



Rys. 9. Potencjalna roślinność naturalna powiatu oleskiego

1 – środkowoeuropejski bór sosnowy na glebach mineralnych; 2 – środkowoeuropejskie niżowe dąbrowy acidofilne; 3 – subkontynentalne bory mieszane dębowo – sosnowe; 4 – świetliste dąbrowy i ciepłolubne lasy mieszane sosnowo – dębowe z wielogatunkowym runem; 5 – grądy środkowoeuropejskie; 6 – subkontynentalne grądy lipowo – dębowo – grabowe, odmiana małopolska; 7 – subkontynentalne grądy lipowo – dębowo – grabowe, odmiana środkowopolska; 8 – ubogie florystycznie „kwaśne”

buczyny niżowe; 9 – żyzne buczyny niżowe typu „pomorskiego” 10 – zbiorowiska łąkowe siedlisk umiarkowanie zabagnionych.

POWIERZCHNIA LASÓW NA TERENIE POWIATU OLESKIEGO

Gmina	Lasy stanowiące własność Skarbu Państwa w ha ogółem	Lasy nie stanowiące własności Skarbu Państwa w ha ogółem	Ogółem
Olesno	9189	1284	10473
Dobrodzień	4726	540	5266
Praszka	1903	750	2653
Rudniki	90	260	350
Radłów	3801	350	4151
Gorzów Śl.	3078	300	3378
Zębowice	3016	700	3716
Ogółem	25803	4184	29987

Powierzchnia ogółem lasów w województwie opolskim 254 100 ha w tym:

- lasy stanowiące własność Skarbu Państwa 230 500 ha
- lasy nie stanowiące własności Skarbu Państwa 11 700 ha

Udział procentowy powierzchni lasów w powiecie oleskim w stosunku do powierzchni lasów województwa opolskiego to 11,80%:

- lasy stanowiące własność Skarbu Państwa 11,19 %
- lasy nie stanowiące własności Skarbu Państwa 35,76%

Powierzchniowy udział gatunków panujących:

- sosna 85%
- brzoza 3%
- olcha 2%
- buk 1%
- modrzew, świerk, dąb, jesion, grab, topola, osika, pozostałe 9%.

CZERWONA KSIĘGA ROŚLIN WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO, NADLEŚNICTWA OLESNO

Rośliny naczyniowe wymarłe, zagrożone i rzadki

Lp	Nazwa rośliny	Status		Miejsce występowania	Data ostatniej obserwacji	Uwagi
		zagrożenia	Występowania			
1	Buławik czerwony	CR	0	Szumirad	1903	Ochrona ścisła
2	Centuria nadobna	EN	∅	Olesno	1913	
3	Cibora żółta	RE	∅	Wolęcin	1969	
4	Czarnuszka polna	CR	0	Olesno	1903	
5	Długosz królewski	VU	0	Las Stobrawski, Wojciechów	1932	Ochrona ścisła
6	Dziewięsił bezłodygowy	LC	∅	Olesno	1903	Ochrona ścisła
7	Głowienka wielkokwiatowa	CR	0	Boroszów, aleja leśna	1981	
8	Goryczka wąskolistna	VU	0	Wolęcin, Ligota Oleska	1934	Ochrona ścisła
9	Goździeniec okółkowy	RE	0	Kolonia Biskupska Nowa Wieś Oleska	1903	
10	Kąkol polny	LC	0		2001	
11	Kosaciec syberyjski	RE	∅	Boroszów	1903	Ochrona ścisła
12	Kotewka orzech wodny	VU	● ∅	Szumirad, Borki Wielkie	2001 1903	Ochrona ścisła
13	Kruszczyk błotny	VU	0	Psurów, Skrońsko	1970	Ochrona ścisła
14	Kukułka krwista (typowa)	EN	0	Kościeliska Kozłowce	1926	Ochrona ścisła
15	Krwawnica wąskolistna	CR	0	Jastrzygowice, Radawie	1903	
16	Leniec bezpodkwiatkowy	DD	0	Olesno	1881	Ochrona ścisła
17	Mącznica lekarska	CR	0	Kolonia Biskupska, Biskupice, Boroszów, Olesno	1999	Ochrona ścisła
18	Mieczyk dachówkowaty	CR	0	Chudoba Olesno	1935 1881	Ochrona ścisła
19	Narecznica grzebieniasta	VU	●	Rezerwat Smolnik i Kamieniec	2001	
20	Orlik pospolity	VU	0	Kozłowice	1929	Ochrona ścisła
21	Pełnik europejski	CR	0	Kościeliska Nowa Wieś Oleska	1929	Ochrona ścisła
22	Podrzeń żebrowiec	EN	0	Biskupice	1931	Ochrona ścisła
23	Pomocnik baldaszkowy	NT	0	Kolonia Biskupska Łomnica	1972	Ochrona ścisła
24	Ponikło jajowate	VU	●	Grodzisko	2007	
25	Ponikło skąpokwiatowe	EN	0	Biskupice, Kościeliska	1903	
26	Przęstka pospolita	EN	0	Kucoby	1903	
27	Przygiełka biała	VU	●	Szumirad, pomiędzy Kamieńcem a Ryzkiem	1998	
28	Rosiczka długolistna	CR	∅	Jastrzygowice	1903	Ochrona ścisła
29	Rosiczka okrągłolistna	LC	● ●	Rezerwat Smolnik i Kamieniec Boroszów	2001 2000	Ochrona ścisła
30	Rojownik pospolity	CR	0	Sternalice	1903	Ochrona ścisła
31	Sasanka otwarta	RE	∅	Boroszów	1903	Ochrona ścisła
32	Skrzyp olbrzymi	EN	●	Boroszów, Skrońsko	2001	Ochrona ścisła
33	Turzyca bagienna	CR	●	Kamieniec	1999	

34	Turzyca Davalla	EN	O	Skrońsko, Biskupice, Stare Karmonki	1903	
35	Węlnianeczka alpejska	CR	•	Kamieniec	1999	
36	Widlicz cyprysowy	RE	∅	Radawie	1936	Ochrona ścisła
37	Widlicz spłaszczony	EN	•	Kamieniec	2000	Ochrona ścisła
38	Wroniec widlasty	CR	O	Smolnik	1998	Ochrona ścisła
39	Pływacz pośredni	EN	•	Smolnik	2002	

1. Status zagrożenie roślin:

gatunki wymarłe

RE - wymarły w regionie

gatunki zagrożone:

CE - skrajnie zagrożony

CR - krytycznie zagrożony

EN - wymierający

VU - gatunek wysokiego ryzyka wymarcia w nieodległej przyszłości

R - rzadki

gatunki o niższym ryzyku wymarcia

NT - niezagrożony

LC - gatunki stosunkowo stabilne co do wielkości populacji i arealu występowania w granicach województwa, ale z grupy gat. zwiększonego zainteresowania, np. zanikanie w ościennych rejonach ochrona międzynarodowa, programy ochronne

gatunki o nieznanym stopniu zagrożenia

DD - gatunek o niedostatecznych danych, wymaga obserwacji

I - o nieokreślonym statusie zagrożenia

2. Status występowania:

• - stanowisko naturalne, potwierdzone po 1980 r.

■ - stanowisko naturalne, obecnie nieistniejące

O - stanowisko naturalne nie potwierdzone po 1980 r.

∅ - stanowisko naturalne historyczne, na którym obecnie gatunek nie występuje

3.7. Zasoby surowców mineralnych

W obszarze powiatu oleskiego występują złoża surowców mineralnych:

- kruszywa naturalne,
- surowce ilaste,
- torfy,
- rudy żelaza

Część złóż jest udokumentowana i częściowo eksploatowana. Dla rozpoznania pełnej bazy surowcowej powiatu konieczne jest wykonanie inwentaryzacji gminnych obszarów występowania zasobów naturalnych z określeniem złóż eksploatowanych i zakończonych.

Na podstawie map sozologicznych można stwierdzić, że na obszarze powiatu oleskiego występują liczne złoża:

- surowców ilastych, m.in. rejon Wysokiej, Boroszowa, Kozłowic, Faustianki, Kowali,
- kruszyw naturalnych m.in. okolice Wysokiej, Wachowa, Grodziska, Wojciechowa, Kowali, Krzyżanowic, Myśliny,
- torfu, m.in. w dolinie Stobrawy, Wyderki, Proсны, Piaski, w rejonie Sowczyc, w rejonie Rudnik,
- rud żelaza, głównie rejon Rudnik.

3.8. Walory przyrodnicze i krajobrazowe

Na rządowej liście obszarów Natura 2000 znajduje się specjalny obszar ochrony siedlisk Natura 2000 pod nazwą: ~~„Załęczański Łuk Warty”~~. „Załęcze-Polesie” – w miejsce „Załęczańskiego Parku Krajobrazowego”.

Zgodnie z wojewódzkim programem ochrony środowiska na terenie powiatu oleskiego:

Ostoje flory wskazane do ochrony prawnej to;

Stare Olesno - Kompleks stawów, Lasowice Małe „Czarny Staw” Staw z torfowiskami,
Zawadzkie - Torfowisko węglanowe, Skrońsko - Lasy liściaste.

Proponowane parki krajobrazowe

„Dolina Małej Panwi” – **położenie**- powiat opolski ziemski, Strzelce Op., Olesno,(Dolina Małej Panwi – proponowane do ochrony w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa).

Proponowane obszary chronionego krajobrazu

Dolina Proсны” Kluczbork, Olesno, „Wzniesienia Kozłowicko-Jaworzańskie” Olesno,
Dolina Liswarty” Olesno, poszerzenie „Lasów Stobrawsko-Turawskich” Olesno, Brzeg,

~~Osiczyńskie Modrzewie Olesno.~~

Proponowane rezerваты przyrody

Osiczyńskie Modrzewie Olesno.

W obszarze powiatu oleskiego zlokalizowane są zarówno obszary o cennych walorach krajobrazowo-przyrodniczych, np. w gminie Olesno - obszar źródliskowy rzeki Budkowiczanki, Wąwóz Stobrawy, Siedem Źródeł, obszar doliny Wilczej Wody i Bzinicy. Na obszarze powiatu można wyróżnić następujące formy ochrony przyrody: użytki ekologiczne, pomniki przyrody ożywionej, lasy ochronne.

Użytki ekologiczne na terenie powiatu to m.in. obszary bagienne (tarzaniska, bagienne torfowiska, żerowiska bagienne, ostoje bagienne, łęgowiska bagienne).

Wśród pomników przyrody na terenie powiatu oleskiego przewagę stanowią dęby szypułkowe i buki pospolite.

Najcenniejszymi zasobami przyrodniczymi powiatu oleskiego są lasy, w tym część kompleksu Lasów Stobrawsko-Turawskich.

Część lasów na obszarze powiatu została uznana jako lasy ochronne.

Na terenie powiatu oleskiego występują również rośliny i zwierzęta objęte ochroną gatunkową.

Szczegółowe dane dotyczące walorów przyrodniczo-krajobrazowych winny być przedstawione w gminnych programach ochrony środowiska, zgodnie z propozycją ich opracowania przedstawioną w szczegółowych wytycznych do sporządzania gminnych programów ochrony środowiska (pkt. 10.10. programu).

Wielkoobszarowe formy ochrony przyrody

- **Rezerваты przyrody**

To obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, czyli ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, siedliska roślin, zwierząt i grzybów, twory i składniki przyrody nieożywionej – wyróżniające się wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi. Przedmiotem ochrony może być całość przyrody na terenie rezerwatu lub jej składniki: flora, fauna, twór przyrody nieożywionej. Rezerwat tworzy wojewoda w drodze rozporządzenia. Na swoim terenie mamy dwa rezerваты florystyczne.

Rezerwat SMOLNIK, w Leśnictwie Szumirad, powołany *Zarządzeniem MLiPD nr 82 z dnia 11.02.1958 r.* Obejmuje powierzchnię 24,92 ha. Przedmiotem ochrony jest stanowisko kotewki - orzecha wodnego *Trapa natans*.

Rezerwat KAMIENIEC, w Leśnictwie Chudoba i Szumirad, powołany *Rozporządzeniem Wojewody Opolskiego Nr P/8/2001 r. z dn. 19.07.2001 r.* Na powierzchni 41,31 ha, chronione są zbiorowiska roślinne: torfowiska, zespoły bagienne i łągi. Znajduje się tu także ostoja (introdukowanego) bobra.

• **Obszary chronionego krajobrazu**

To obszar rozleglejszy niż parki krajobrazowe i obejmujący pełne jednostki środowiska naturalnego, jak doliny rzeczne, kompleksy leśne, ciągi wzgórz, pola wydmowe, torfowiska. Na terenie Nadleśnictwa nie mamy takiej formy ochrony przyrody.

• **Obszary chronione sieci NATURA 2000**

Program NATURA 2000 jest przedsięwzięciem Unii Europejskiej i ma sprzyjać integracji działań zmierzających do ochrony różnorodności biologicznej. To spójny przestrzennie i funkcjonalnie obszar o szczególnych walorach przyrodniczych. W zasięgu Nadleśnictwa nie wyznaczono takiego obszaru.

Na mocy *Rozporządzenia MŚ z dn. 30.05.2005 r. w sprawie trybu i zakresu opracowania projektu planu ochrony dla obszaru NATURA 2000* w Nadleśnictwie Olesno przeprowadzono inwentaryzację przyrodniczą oraz wytypowano obszary funkcjonalne dla wybranych gatunków ptaków.

Wyniki inwentaryzacji przyrodniczej

- *Siedliska leśne, łącznie 280,81 ha:*

- kwaśne buczyny 9110 - 39,45 ha
- grąd środkowo-europejski subkontynentalny 9170 – 33,32 ha
- łągi wierzbowo-topolowe, jesionowe i olszowe, 91E0 – 152,67 ha
- łągowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe 91F0 – 0,61 ha
- bory i lasy bagienne 91D0 – 4,39 ha
- kwaśne dąbrowy i lasy brzoźowo-dębowe 9190 – 50,37 ha

- *Siedliska nieleśne, łącznie 0,73 ha:*

- naturalne dystroficzne jeziora i stawy 3160 – 0,23 ha
- torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą 7110 – 0,50 ha

- *Stanowiska zwierząt leśnych – razem 67:*

Boroszów - pachnica dębowa *Osmoderma eremita* 1084 - 4,

Drogi Biskupskie, Grodzisko - traszka grzebieniasta *Triturus cristatus* 1166 -1,

bóbr europejski *Castor fiber* 1337 -28,

wydra *Lutra lutra* 1355 – 34,

- *Stanowiska zwierząt nieleśnych – razem 2 - Leśna:* czerwończyk nieparek *Lycaena Helle*

1060

Obszary funkcjonalne

- - **Bielik** *Haliaeetus albicilla* A075;
 - Leśnictwo Boroszów, pow. 97,79 ha (biotop gniazdowania 14,10 ha, biotop żerowania 83,69 ha)
- - **Żuraw** *Grus grus* A127;
 - Leśnictwo Szumirad, pow. 126,91 ha (na gruntach LP biotop żerowania wspólny z biotopem)

- gniazdowania (66,70 ha) oraz na rozległym terenie obcym, przyległym do LP)
- - **Bocian czarny** *Ciconia nigra* A030;
 - Leśnictwo Radawka i Ligota Turawska, o łącznej powierzchni biotopu gniazdowania ok. 200 ha.
 - Biotop żerowania pozostaje na terenie obcym przyległym do LP.
 - [Kolor gatunku do oznakowania np. na mapie, zgodny z instrukcją NATURA 2000]

Indywidualne formy ochrony przyrody

• **Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe**

Zespoły wyznacza wojewoda lub rada gminy w celu ochrony wyjątkowo cennych fragmentów krajobrazu naturalnego, kulturowego oraz wartości estetycznych. Na terenie zarządzanym przez Nadleśnictwo Olesno takich obszarów nie ustanowiono.

• **Pomniki przyrody**

To pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej (lub ich skupienia) o szczególnej wartości naukowej, kulturowej, historycznej, czy krajobrazowej. Odnaczają się indywidualnymi cechami wyróżniającymi je wśród innych tworów. Za pomniki przyrody uznaje się sędziwe, okazałe drzewa i krzewy gatunków zarówno rodzimych jak i obcych. Ochroną prawną mogą być również objęte min. wodospady, skałki, źródła, głązy narzutowe, jaskinie. Są to cenne elementy środowiska przyrodniczego. Status pomnika przyrody nadaje rozporządzenie wojewody lub uchwała rady gminy.

Wg stanu na 31.12.07 r., mamy 7 drzew pojedynczych i 3 grupy drzew pomnikowych (5 szt., 2 szt., 3 szt.).

Forma	Leśnictwo	Oddział	Gatunek
Grupa drzew	Boroszów	79c	5 szt. dęby
Grupa drzew	Boroszów	79c	2 szt. dęby
Pojedyncze drzewo	Leśna	224a	1 szt. modrzew
Pojedyncze drzewo	Leśna	205a	1 szt. jawor
Pojedyncze drzewo	Sternalice	15k	1 szt. jodła
Grupa drzew	Nowy Wachów	240d	Grupa drzew 3 szt. dębów
Pojedyncze drzewo			1 szt. dąb
Pojedyncze drzewo	Nowy Wachów	240i	1 szt. dąb
Pojedyncze drzewo	Szumirad	44i	1 szt. dąb
Pojedyncze drzewo	Szumirad	62n	1 szt. modrzew

• **Użytki ekologiczne**

Są to źródłesne bądź źródłolne, niewielkie powierzchniowo, ale cenne pod względem przyrodniczym, elementy ekosystemów. Ich celem jest zachowanie unikatowych typów środowisk.

Wyszczególnione poniżej użytki ekologiczne zostały uznane *Rozporządzeniem Wojewody Częstochowskiego nr 33/96 z dn. 23.12.1996 r i Rozporządzeniem Wojewody Opolskiego nr P/3/97 z dn. 12.02.1997 r.* (stan na 31.12.07 r.).

Lp	Nazwa	Leśnictwo	Oddz.	Nazwa	Pow.[ha]
1	Użytek ekologiczny	Sternalice	6f	Bagno <i>Babrzysko</i>	0,70
2	Użytek ekologiczny	Sternalice	23i	Bagno <i>Krzyżówka</i>	0,15
3	Użytek ekologiczny	Boroszów	75b	Bagno <i>Tarzanisko</i>	0,80
4	Użytek ekologiczny	Boroszów	115j	Bagno <i>Lęgowisko</i>	0,46
5	Użytek ekologiczny	Boroszów	115l	Bagno <i>Żerowisko</i>	1,18
6	Użytek ekologiczny	Boroszów	123a	Torfowisko 1	1,61
7	Użytek ekologiczny	Boroszów	123g	Torfowisko 2	0,87

8	Użytek ekologiczny	Boroszów	175j	Bagno <i>Ostoja</i>	0,25
9	Użytek ekologiczny	Leśna	64b	Bagno <i>Suchy Staw</i>	0,83
10	Użytek ekologiczny	Chudoba	136d	Bagno <i>Żabiniec</i>	0,23
11	Użytek ekologiczny	Nowy Wachów	85b	Nieżytek <i>Stawek</i>	0,37
12	Użytek ekologiczny	Nowy Wachów	182b	Bagno <i>Bagienko</i>	0,25
13	Użytek ekologiczny	Nowy Wachów	240d	Łąka	1,38
14	Użytek ekologiczny	Szumirad	100A	Bagno <i>Kamieniec</i>	2,67
15	Użytek ekologiczny	Ligota Turawska	194c	Oczko wodne <i>Wodopój</i>	0,05
16	Użytek ekologiczny	Ligota Turawska	210c	Zbiornik wodny <i>Suchy Dół</i>	0,10
	Razem:				11,90

• Strefy gniazdowe ptaków

Są to obszary stref ochrony ostoi miejsc rozrodu i regulowanego przebywania gatunku chronionego. Na podstawie *Decyzji Wojewody Opolskiego ŚR.IV.6631-2-137/05 z dnia 21.12.2005 r. w sprawie ustalenia strefy ochronnej wokół gniazda bielika* w Leśnictwie Boroszów. Strefą ochrony objęto łącznie 76,99 ha, z tego 12,27 ha strefą ochrony całorocznej.

W Leśnictwach Radawka (*Decyzją Wojewody Opolskiego ŚR IV-AM-6631-2/59/07 z dn. 17.04.08 r.*) i Ligota Turawska (*Decyzją Wojewody Opolskiego ŚR IV-AM-6631-2/43/08 z dn. 25.04.08 r.*) wyznaczono dwie strefy wokół gniazd bociana czarnego *Ciconia nigra*, o łącznej powierzchni 160,45 ha, z tego 26,91 ha, to strefa ochrony całorocznej.

W Leśnictwie Szumirad gniazduje żuraw. Strefa ochrony gatunku zawiera się w obszarze *Rezerwatu Smolnik*.

CZERWONA KSIĘGA ZWIERZĄT NADLEŚNICTWA OLESNO

Zwierzęta wymarłe, zagrożone i rzadkie

Lp.	Nazwa	Status		Miejsce występowania	Data ostatniej obserwacji	Uwagi <i>Str. CzKZ</i>
		zagrożenia	Występowania			
Pijawki						
1	Pijawka lekarska	VU	●	Siedem Źródeł		Chroniony
Skorupiaki						
1	Rak szlachetny	VU	☐			Ochrona częściowa 37
Owady						
1	Szklarnik leśny	VU	●			Chroniony 56
2	Jelonek rogacz	EN	○			Chroniony 100 <i>Natura 2000</i>
3	Pachnica dębowa	VU	●	Boroszów, Radawka,		Chroniony 103 <i>Natura 2000</i>
4	Pokątnik złowieszczek	EN	●			136
5	Szłaczkoń torfowiec	EN	○			Chroniony 178
6	Szłaczkoń szafraniec	VU	●			Chroniony 235 <i>Natura 2000</i>
7	Czerwończyk nieparek	LR	●	Leśna,		Chroniony 242 <i>Natura 2000</i>

8	Modraszek teleius	LR	●			Chroniony 249 Natura 2000
9	Modraszek nausitous	LR	●			Chroniony 250 Natura 2000
10	Niedźwiedziówka hebe	CR	○			Chroniony 287
11	Mrówki (56 gat.) <i>L. affinis</i> <i>F. rufa</i>	CR NT	○ ●	Wyżyna Krakowsko-Wieluńska Największe kolonie: Pruszków, Chudoba, Siedem Źródeł		
Małże						
1	Szczeżuja wielka	EN	●	Boroszów		Chroniony
Płazy						
1	Kumak nizinny	DD	●			Chroniony Natura 2000
2	Traszka grzebieniasta	NT	●	Drogi Biskupskie, Sternalice		Chroniony Natura 2000
Ptaki						
1	Bielik	LC	●	Boroszów		Chroniony Natura 2000
2	Dudek	DD	●	Nowy Wachów, Chudoba, Radawka, Ligota		Chroniony
3	Bocian czarny	LC	●	Radawka, Ligota Turawska		Chroniony Natura 2000
Ssaki						
1	Nietoperze - podkowiec - nocek - mroczek - mopek	LC/EN NT/EN LC/NT/VU DD	●			Chroniony
2.	Bóbr europejski	NT	Δ	Szumirad, Chudoba, Nowy Wachów, Pruszków, Szumirad		Chroniony Natura 2000
3.	Wydra europejska	NT	●	Drogi Biskupskie, Boroszów, Karmonki, Leśna, Chudoba, Nowy Wachów, Pruszków, Szumirad		Chroniony Natura 2000
4.	Żuraw		●	Pruszków, Szumirad		Chroniony Natura 2000

LEGENDA

- – stanowisko współczesne
- – stanowisko notowane do 1950 r.
- - stanowisko notowane w latach 1950-75
- Δ - introdukcja gatunku
- ∅ – restytucja gatunku
- CR – krytycznie zagrożony
- EN – zagrożone
- VU – narażone na wyginięcie
- NT – bliskie zagrożenia (w latach 1994-2001 kategoria LR/nt - gatunek niższego ryzyka)
- LC – mniejszej troski, ale z innych ważnych powodów wpisane do CzK, (w latach 1994-2001 kategoria LR/lc - gatunek niższego ryzyka, natomiast kat. LR/cd - obecnie nieużywana)
- DD – nieokreślony stopień zagrożenia, wymagający dokładniejszych danych

4. Zagrożenia środowiska

4.1. Zagrożenia powierzchni terenu

4.1.1. Erozja i zalewy powodziowe gruntów

Na terenie powiatu oleskiego narażanie gruntów na denudację naturogeniczną i antropogeniczną jest niewielkie. Zjawisko to występuje wyspowo i ma charakter bardzo lokalny. Podatność na degradację naturogeniczną występuje jedynie w paru miejscach, stanowiących bardziej strome skłony wcięć erozyjnych, bądź izolowanych, niewielkich wzniesień stanowiących fragment Wyżyny Wieluńskiej. Może się ona przejawiać lokalnym wzmożeniem denudacji w postaci powierzchniowego zmywu w okresach roztopów wiosennych lub opadów nawałnych. Jej przebieg jednakże osłabia porastająca szata roślinna.

Również zjawisko erozji może występować w obszarach zboczy doliny Proсны i jej dopływów, w dolinie rzeki Myślina, rzeki Proсны i rzeki Stobrawy.

Grunty narażone na zalewy powodziowe stanowiące zagrożenie dla powierzchni terenu występują w dolinie rzeki Liswarty (okolice m. Kucoby) i Łomnicy we wsi Łomnica.

4.1.2. Zanieczyszczenia gleb i lasów

Przedstawione wyniki w „Stanie środowiska w województwie opolskim w latach 2005-2006 „ WIOŚ Opole wskazują, że gleby powiatu oleskiego wyróżniają się najwyższą zawartością kadmu-0,51 mgCd/kg w stosunku do pozostałych powiatów województwa. Należy nadmienić, że zawartość zalecana przez IUNG w Puławach waha się w granicach od 0,3 mgCd/kg do 1,0 mgCd/kg. W przypadku miedzi, niklu, ołowiu i cynku gleby powiatu oleskiego średnia ich zawartość wynosi odpowiednio 6,93 mgCu/kg, 8,07 mgNi/kg, 24,80 mgPb/kg i 43,61 mgZn/kg przy zawartościach zalecanych przez IUNG w Puławach: 10- 25 mgCu/kg, 10-50 mgNi/kg, 20-60 mgPb/kg i 50-100 mgZn/kg.

Wskaźniki te wskazują na brak zanieczyszczeń gleb metalami w powiecie oleskim.

Lasy na obszarze powiatu są narażone na niebezpieczeństwo pożarów w związku z przewagą borów sosnowych oraz siedlisk miejscami silnie zwydmionych o znacznym przesuszeniu. Zbyt duże przeredzenie drzewostanów sprzyja wnikaniu do runa leśnego wrzосу zwyczajnego i trzcinnika piaskowego.

~~Drzewostany w wielu miejscach wykazują osłabioną żywotność w wyniku oddziaływania emisji dalekiego zasięgu i dlatego są bardziej narażone na liczne patogeny – grzyby i owady.~~

Lasy na obszarze powiatu usytuowane wśród pól uprawnych, podlegają antropopresji, zwłaszcza ze strony grzybiarzy. Runo, które jest często wydeptywane oraz zaśmiecanie przez okoliczną ludność w okresie masowego pojawiania się owocników grzybów kapeluszowych, większość kompleksów leśnych jest intensywnie penetrowana. Prowadzi to do wydeptywania i niszczenia runa leśnego, ograniczenia zjawiska mikrozy, w wyniku czego rosnące tu drzewa nie dysponują dostatecznie dużą powierzchnią chłonną, stąd trudniej przetrwać im suszę. Masowe grzybobrania stanowią też potencjalne zagrożenie dla borów sosnowych świeżych, w związku z możliwością powstawania przypadkowych pożarów.

Na skutek wadliwie przeprowadzonej melioracji w dolinie Proсны, nie tylko ulegają przesuszeniu łąki, lecz również ubożeją żywe zasoby przyrody ożywionej. Sytuację pogarsza fakt pozyskiwania „na dziko” torfu.

Reasumując, można stwierdzić, że stan zachowania lasów na obszarze powiatu oleskiego jest zdecydowanie lepszy w porównaniu podobnych zbiorowisk leśnych okolic Śląska tj. Tarnowskich Gór, czy miasteczka Śląskiego. Jak wspomniano wyżej proces antropopresji jest złożony, na który składają się m.in. ~~emisja dalekiego zasięgu~~, nadmierne pozyskiwanie runa leśnego, zbyt duże rozluźnianie koron w trakcie pozyskiwania drewna, coraz to młodszy stan drzewostanu będący efektem z jednej strony obniżania wieku rębności, z drugiej zaś z podwyższania norm surowca drzewnego. Wszystkie te działania prowadzą ostatecznie do obniżenia kondycji zdrowotnej drzewostanu, zwłaszcza sosnowo-świerkowych. Największym zagrożeniem dla borów wilgotnych i bagiennych są wszelkiego rodzaju odwodnienia terenu.

~~Na terenie powiatu oleskiego nie występują uszkodzenia drzewostanów przez emisję przemysłową.~~

4.1.3. Odpady

Zagrożeniem powierzchni ziemi są również kontrolowane i niekontrolowane składowiska odpadów komunalnych.

Szczegółowo zagadnienie gospodarki odpadami w powiecie przedstawiono w „Planie gospodarki odpadami dla powiatu oleskiego” stanowiącego odrębne opracowanie, a będące załącznikiem do niniejszego „Programu ...”.

4.1.4. Inne zagrożenia powierzchni terenu

Z innych zagrożeń powierzchni terenu należy wymienić lokalne występowanie wyrobisk po eksploatacji surowców budowlanych (piasku, gliny, żwiru) zlokalizowanych w okolicach m.in. Kozłowic, Boroszowa, Wysokiej, Kościelisk, Jam, Wojciechowa, Rudnik, Faustianki, Żytniowa, Brońca, Sternalic, Bodzanowic, Warłowa, Praszki, Kowali, Dobrodzienia, Zębowic, Osiecka i Nowej Wsi.

Potencjalnym zagrożeniem są również składowiska surowców leśnych, surowców rolniczych, a także składowiska (magazyny) paliw stałych, płynnych i gazowych, jak również magazyny środków ochrony roślin.

4.2. Zagrożenie wód

4.2.1. Wody powierzchniowe

Jakość wód

Na obszarze powiatu oleskiego wody powierzchniowe nie są objęte monitoringiem podstawowym w zakresie badań jakości tych wód.

Na podstawie badań jakości wód powierzchniowych przedstawionych w „Stanie środowiska w województwie opolskim w roku 2005-2006”, WIOŚ, Opole 2007 r., wody powierzchniowe na obszarze powiatu oleskiego klasyfikowane są w przypadku cieków (przekrój):

- Proсна (Przedmość) do IV klasy czystości,
- Lublinica (Piotrowina) do IV klasy czystości,
- Potok Pruskowski do IV klasy czystości,
- Potok Radawie (Koszyce) do III klasy czystości,
- Stobrawa (Olesno) do IV klasy czystości.

4.2.2. Zagrożenia wód powierzchniowych

Główny wpływ na stan czystości wód powierzchniowych posiada gospodarka wodno-ściekowa, a w szczególności brak kanalizacji.

Zdecydowana większość gmin (ponad 96%) powiatu oleskiego wyposażona jest w lokalne systemy wodociągowe, natomiast niewielka część jednostek osadniczych użytkuje sieć kanalizacji sanitarnej.

Największy stopień skanalizowania wykazują jednostki miejskie obszaru powiatu oleskiego w tym: Olesno, Dobrodzień, Praszka, Gorzów Śląski. Natomiast największy stopień istnienia urządzeń kanalizacyjnych wykazuje gmina Zębowice.

Powiat zajmuje czołową pozycję w województwa opolskiego, gdzie ścieki oczyszczane są w wysokim stopniu – sześć oczyszczalni z usuwaniem podwyższonym substancji biogenych o łącznej przepustowości 7778 m³/d, co stanowi 27137 RLM.

Zagrożeniem wód powierzchniowych są również niekontrolowane spływy powierzchniowe z obszarów rolniczych, w tym chemizowane i nawożone.

W ostatnich latach nastąpiło zmniejszenie, głównie ze względów ekonomicznych, ilości zużywanych nawozów sztucznych i środków ochrony roślin.

4.2.3. Zagrożenia wód podziemnych

Degradacja wód podziemnych na terenie powiatu związana jest głównie z postępującą urbanizacją i prowadzoną działalnością przemysłową. Głównym przejawem zagrożenia i degradacji wód podziemnych jest zmniejszenie zasobów i obniżanie ich zwierciadła na skutek ujmowania wody dla zaspokajania potrzeb oraz zmniejszenie zdolności infiltracyjnej gruntu w wyniku przemysłowej i miejskiej zabudowy (Olesno, Praszka, Gorzów Śląski, Dobrodzień) oraz zabudowy terenu (Rudniki, Radłów, Zębowice).

Zagrożeniami wód podziemnych w obszarze powiatu są również niekontrolowane zrzuty nieoczyszczonych ścieków bytowo-gospodarczych, nieszczelności szamb w gospodarstwach wiejskich, magazynowanie obornika na nieutwardzonych i kontrolowanych placach, płytach, jak również składowiska surowców rolnych, produktów leśnych, magazynowanie innych materiałów, które mogą prowadzić do infiltracji zanieczyszczonych odcieków do wód podziemnych.

Wody podziemne występujące na terenie powiatu oleskiego ujęte są w zbiornik wód podziemnych - Zbiornik Częstochowa GZWP nr 325 (Obszar Wysokiej Ochrony). GZWP 327 „Lubliniec-Młynków”, GZWP 325 „Zbiornik Częstochowa”, GZWP 324 „Dolina Kopalna Kluczborka”, GZWP 335 „Krapkowice-Strzelce Opolskie” i GZWP 311 „Dolina Kopalna Pratwy”),

Badania wód przez użytkowników ujęć (2000 - 2001 r., WIOŚ, Opole) wykazują, że jakość wód podziemnych w obszarze powiatu oleskiego nie przekracza II klasy jakości wód podziemnych.

4.3. Zagrożenie powietrza

Stan sanitarny powietrza w obszarze powiatu oleskiego kształtowany jest przez lokalną emisję pyłowo-gazową, której źródłem są indywidualne paleniska domowe, kotłownie i zakłady przemysłowe, produkcyjno-usługowe. Część zanieczyszczeń przy udziale czynników meteorologicznych spływa również z terenów sąsiednich: Śląska, Opola, Częstochowy. Wzdłuż ciągów komunikacyjnych (drogi, koleje) koncentruje się uciążliwa emisja spalin (szczególnie obszar Olesna) - **droga nr 11, 42 i 43 (Olesno, Dobrodzień, Praszka, Gorzów Śląski, Rudniki)** .

Kontrola wielkości emisji pyłowo-gazowej na obszarze powiatu oleskiego prowadzona jest tylko w niektórych obiektach. Według danych WSSE w Opolu na całym obszarze powiatu oleskiego nie obserwuje się przekroczenia dopuszczalnych średniorocznych stężeń podstawowych wskaźników zanieczyszczenia powietrza (pył zawieszony, dwutlenek siarki, tlenki azotu).

Na terenie powiatu nie ma zakładów szczególnie uciążliwych pod kątem emisji zanieczyszczeń do atmosfery.

Lokalnie jednak, szczególnie w sezonie grzewczym przy niesprzyjających warunkach meteorologicznych (inwersja temperatury, małe prędkości wiatru) może dochodzić do wzrostu zanieczyszczenia powietrza. Do tych obszarów należą przede wszystkim wąskie i mało przewiewne zabudowania doliny i kotliny oraz miejskie tereny Dobrodzienia i Olesna.

Według „Stanu środowiska w województwie opolskim w roku 2002” WIOŚ, Opole 2003 r., na terenie trzech powiatów w województwie opolskim brak jest jakichkolwiek wyników pomiarów stężeń zanieczyszczeń powietrza. Są to powiaty: oleski, namysłowski i głubczycki. Na terenie powiatu oleskiego od roku 2004r. prowadzone są badania stanu zanieczyszczenia powietrza metodą pasywną w zakresie dwutlenku azotu i dwutlenku siarki na czterech stanowiskach pomiarowych, z których dwa zlokalizowane są w Oleśnie, po jednym w Praszce i Dobrodzieniu. Pomiaru te wykonywane są przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Opolu.

Badania te potwierdzają tezę, że przyczyną zanieczyszczenia powietrza zarówno dwutlenkiem siarki jak i dwutlenkiem azotu jest przede wszystkim niska emisja pochodząca z emitorów indywidualnych palenisk, szczególnie w okresie grzewczym. Wyniki tych pomiarów wprowadzane są do wojewódzkiej bazy zanieczyszczeń powietrza – JPOAT – stanowiącej element Systemu Informacyjnego Inspekcji Ochrony Środowiska – Ekoinfonet.

W kolejnych latach planuje się utrzymanie dotychczasowej liczby punktów pomiarowych, w których oznaczane będą stężenia dwutlenku azotu i dwutlenku siarki, rozważane jest poszerzenia badań o pomiar stężeń benzenu.

Na podstawie wstępnej oceny jakości powietrza (WIOŚ, 2005-2006 r.) województwa opolskiego wynika, że:

1. strefa powiatu oleskiego na podstawie klasyfikacji strefy pod kątem ochrony zdrowia została zaliczona do klasy 3b, ze względu na potencjalne zagrożenie pyłem zawieszonym co wymaga określenia obszarów przekroczeń wartości dopuszczalnych dla tej strefy w oparciu o pomiary,
2. strefa powiatu oleskiego na podstawie klasyfikacji z uwzględnieniem kryteriów ochrony roślin, została zaliczona do klasy strefy R1 (poziom stężen nie przekraczający wartości dopuszczalnej).

Zgodnie z Wojewódzkim Programem Ochrony Środowiska, opracowanie programu ochrony powietrza wymagane jest m.in. dla stref- powiatów :namysłowskiego, krapkowickiego, oleskiego i miasta Opola

4.4. Inne zagrożenia komponentów środowiska

4.4.1. Hałas

Komunikacja drogowa i kolejowa jest głównym czynnikiem mającym wpływ na klimat akustyczny i jest głównym źródłem uciążliwości hałasu dla ludzi.

Przeprowadzone pomiary hałasu komunikacyjnego. wzdłuż drogi krajowej nr 11, obszar miasta Olesna, wykazały poziom hałasu 67, 8 [dB], pora dnia i 64, 9 [dB], (WIOŚ 2007r.).

Na terenie powiatu nie prowadzono pomiarów hałasu komunikacyjnego na drodze nr 42 i 43 (Olesno, Dobrodzień, Praszka, Gorzów Śląski, Rudniki) oraz szlaku kolejowym Kluczbork - Lubliniec (obszar miejski Olesna).

W przypadku hałasu związanego z działalnością gospodarczą obiektów i instalacji na terenie powiatu, klimat akustyczny związany z danym obiektem winien być analizowany indywidualnie, a w przypadku przekroczeń dopuszczalnych poziomów dźwięków, winny być wprowadzone procedury i działania redukujące i zmniejszające emisję hałasu do otoczenia.

4.4.2. Promieniowanie elektromagnetyczne

Rozwój energetyki i telekomunikacji obserwowany w ostatnich latach wyraźnie zmienił środowisko geofizyczne.

Do głównych źródeł promieniowania elektromagnetycznego na terenie powiatu oleskiego zaliczyć można: linie i stacje elektroenergetyczne wysokich napięć, urządzenia radiokomunikacyjne, radionawigacyjne i radiolokacyjne.

Linia elektroenergetyczna wysokich napięć 400 kV przebiega przez powiat oleski na terenie gminy Gorzów Śląski i gminy Radłów.

Na pozostałych obszarach powiatu, linie energetyczne wysokich napięć 220 kV, stacje rozdzielcze 220/110 kV (5 stacji) przebiegają przez gminy Gorzów Śląski, Praszka, Olesno i Dobrodzień.

GPZ zasilające teren powiatu oleskiego; GPZ Bierdzany (powiat opolski) oraz pozostałe zlokalizowane na terenie powiatu oleskiego: GPZ Dobrodzień, GPZ Janinów, GPZ Olesno, GPZ Praszka, GPZ Sowczyce.

Na terenie powiatu oleskiego nie prowadzi się monitoringu promieniowania elektromagnetycznego, stąd określenie zagrożenia jest niemożliwe.

Zagęszczenie stacji telefonii komórkowej w powiecie

Olesno

4 stacje, po 1 w Oleśnie, Bodzanowicach, Wachowicach i Nowym Wachowie

Praszka

2 stacje, zlokalizowane w Praszce

Dobrodzień

5 stacji, w tym 4 zlokalizowane w Dobrodzaniu, 1 w Dąbrowicy

Gorzów Śląski

1 stacja zlokalizowana w pobliżu przysiółku Leśniki

Radłów

1 stacja główna w Biskupicach, 4 podstacje zlokalizowane w Sternalicach, Kościeliskach, Radłowie i Karmonkach Nowych

Rudniki

3 stacje w m. Jaworek

Zębowice

1 stacja w Zębowicach

4.4.3. Awarie i awarie przemysłowe

Zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 roku - Prawo ochrony środowiska, dotychczasowe pojęcie nadzwyczajne zagrożenie środowiska zostało zastąpione terminem awaria i awaria przemysłowa.

Poważna awaria przemysłowa - to zdarzenie w szczególności emisja, pożar lub eksplozja powstała w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia lub środowiska lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem.

Na terenie powiatu oleskiego zakład zaliczony w województwie opolskim do grupy zakładu zwiększonego ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (ZZR) to: **Elkom – Gaz Sp. z o.o. w Przedmościu k. Praszki- rodzaj substancji niebezpiecznych - propan –butan.**

Źródłem awarii na terenie powiatu potencjalnie może być transport zarówno drogowy i kolejowy. Główne zagrożenie to transport materiałów niebezpiecznych na drodze krajowej nr 11, 42 i 43 (Olesno, Dobrodzień, Praszka, Gorzów Śląski, Rudniki) i szlaku kolejowym Kluczbork - Lubliniec (obszar miejski Olesna).

5. Infrastruktura ochrony środowiska

5.1. Zaopatrzenie w wodę

Głównym źródłem zaopatrzenia w wodę ludności w powiecie są ujęcia wód podziemnych. W obszarze powiatu oleskiego wody podziemne ujęte są w zbiornik GZWP nr 325 - Zbiornik Częstochowa (obszar gminy Gorzów Śląski, gminy Praszka, gminy Olesno, gminy Radłów) należy do Obszaru Wysokiej Ochrony. Zaopatrzenie w wodę na terenie powiatu oleskiego prowadzone jest z ujęć głównych z siecią rozdzielczą oraz z ujęć indywidualnych, studni wierconych i kopanych.

~~Pobór wody ogółem w powiecie oleskim wynosił 3,8 hm³/rok (2001 r., WIOŚ 2003 r., Opole). Powiat oleski na dwanaście powiatów województwa opolskiego, zajmuje 11 miejsce pod względem poboru wody ogółem. Do celów komunalnych wykorzystując sieci wodociągowe na terenie powiatu oleskiego zużyto (2001 r.) 72% ogółu pobranych wód, do celów przemysłowych 21%, a do celów nawadniających w rolnictwie i leśnictwie 7%.~~

W przypadku wsi i gmin wiejskich liczba ludności korzystającej z wodociągów systematycznie wzrasta. We wszystkich gminach planowane są budowy i rozbudowy wodociągów i ujęć wody, zapewniające zaopatrzenie w wodę dla wszystkich mieszkańców.

Sieć wodociągowa

Praszka

Gmina Praszka jest w 99,6 % zwodociągowana. Ujęcia wody znajdują się w miejscowościach Kowale, Strojec i Skotnica. Wymienione ujęcia wody wykorzystują studnie głębinowe. Stacja uzdatniania wody znajdują się przy ujęciach wody w Kowalach i Strojecu, natomiast ujęcie wody w Skotnicy jest wyłączone i nie ma potrzeby jego użytkowania.

Długość sieci wodociągowej w gminie wynosi 98,4 km, w tym w mieście Praszka 24,1 km. Właścicielem i eksploatatorem infrastruktury wodociągowej jest Przedsiębiorstwo Produkcyjno – Usługowe „GOSKOM” Sp. z o.o., w której Gmina Praszka ma 100% udziałów.

Rudniki

Gmina Rudniki zwodociągowana jest w 91,40 %. Długość sieci wodociągowej wynosi 120,9 km, długość przyłączy wodociągowych – 69,6 km.

Ilość przyłączy wodociągowych – 2274.

Ilość produkowanej wody rocznie - 360-380 tys. m³.

W roku 1999 dokonano spięcia wodociągu żytniowskiego i rudnickiego, w chwili obecnej wszystkie miejscowości gminy zaopatrywane są w wodę z ujęcia w Rudnikach.

Zębowice

Gmina jest zaopatrywana w wodę przez sieć wodociągową rozdzielczą o długości 60,5 km wraz z 899 połączeniami prowadzącymi do budynków o łącznej długości 29,4 km.

Siecią objęte są wszystkie miejscowości w gminie poza przysiółkami, w których mieszkańcy korzystają z indywidualnych ujęć. Obiektem zaopatrującym cały obszar gminy w wodę jest Stacja Ujęcia Wody (SUW) w Knieji. Zdolność produkcyjna SUW wynosi 1 662 m²/dobę i w całości pokrywa bieżące zapotrzebowanie. W 2007r. łączne zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych wynosiło 69,4 dam³, co daje 17,1 m³ na 1 mieszkańca gminy.

Dobrodzień

Z sieci wodociągowej korzysta ok. 95% mieszkańców gminy. Pozostałe 5% mieszkańców gminy, w miejscowościach Malichów, Kocury, Kopina, Dąbrownica, Klekotna, znajduje się poza zasięgiem systemu dystrybucji wody wodociągowej.

Łączna długość sieci wodociągowej na terenie gminy Dobrodzień wynosi 103,4 km i wyposażona jest w 1988 przyłączy. Gmina posiada 5 ujęć wody (po 1 w Bzinicy Starej, Szemrowicach, Makowczycach oraz 2 w Dobrodzieniu) o łącznej wydajności 265 m³/h oraz 2 stacje uzdatniania wody. Ponadto planowana jest wymiana sieci wodociągowej w Dobrodzieniu.

Radłów

Gmina Radłów jest prawie w całości zwodociągowana. Zrealizowano już tutaj ponad 66,5 km sieci wodociągowych i ponad 28 km przyłączy dla blisko 1000 gospodarstw domowych. Średnie roczne zużycie wody wynosi 147 tys. m³. Źródłami zasilania są trzy studnie głębinowe oraz jedna studnia głębinowa rezerwowa. Ujęcia wody znajdują się w Biskupicach i Sternalicach.

Gorzów Śląski

Gmina Gorzów Śląski jest prawie w 100% zwodociągowana. Posiada 3 ujęcia wody zlokalizowane w Gorzowie Śl. (1 studnia głębinowa), Uszycach (2 studnie głębinowe) oraz w m. Goła (2 studnie głębinowe), które w pełni zaspokajają zapotrzebowanie na wodę pitną. Roczny pobór wody ogółem wynosi 234,3 tys. m³

Gminna sieć wodociągowa zaopatruje w wodę również część wsi Szyszków i całą wieś Wygiełdów należące do gminy Praszka. Długość sieci wodociągowych wynosi 110,9 km, natomiast przyłączy wodociągowych – 41,9 km, liczba przyłączy to 1379.

5.2. Kanalizacja i oczyszczalnie ścieków

~~Według danych WIOŚ Opole (2003 r.) ilość ścieków wymagających oczyszczenia zarówno komunalnych jak i przemysłowych w powiecie oleskim wynosi ok. 1,9 hm³/rok. Udział ścieków oczyszczanych w powiecie wynosi ok. 92%.~~

Główne oczyszczalnie powiatu oleskiego to: oczyszczalnia biologiczna w Dobrodzeniu o wydajności 1686 m³/d, oczyszczalnia mechaniczno-biologiczna z usuwaniem substancji biogennych (fosforu i azotu) w Oleśnie o wydajności 2400 m³/d, oczyszczalnia mechaniczno-biologiczna z usuwaniem substancji biogennych w Praszce o wydajności 2500 m³/d, oczyszczalnia mechaniczno-biologiczna w Rudnikach o wydajności 150 m³/d i w Żytniowie o wydajności 200 m³/d. Ścieki z Gorzowa Śląskiego przekazywane są do oczyszczalni ścieków w Praszce za pomocą przepompowni o wydajności 89 m³/d. Na terenie powiatu eksploatowane są również oczyszczalnie lokalne (np. Dom Pomocy Społecznej Radawie).

Skanalizowanie terenów miejskich jest największe, jednak wraz z ich rozbudową konieczne są nadal inwestycje w tym zakresie. Skanalizowanie terenów zamieszkałej ludności we wsiach wzrasta zarówno w systemy kanalizacyjne wraz z oczyszczaniem ścieków. Jednak liczba ludności wiejskiej korzystającej z kanalizacji ściekowej nadal jest niewielka.

Sieć kanalizacyjna

Praszka

Sieć kanalizacyjna znajduje się w następujących miejscowościach:

Praszka - 12,6 km,

Strojec – 11,1 km,

Kowale – 12,6 km.

Długość całkowita sieci wynosi 36,3 km.

Całkowita długość przyłączy – 17,6 km.

Ogólnie w gminie jest 900 przyłączy, z tego 445 w Praszce, 217 w Kowalach i 238 w Strojcu.

W 2009r. planowane jest skanalizowanie miejscowości Szyszków i Wygiełdów, w fazie projektowej są Gana i Rozterk.

Rudniki –

Długość sieci kanalizacyjnej – 27,5 km, długość przyłączy 15,1 km, liczba przyłączy to 829.

Kanalizacja sanitarna została w pierwszej kolejności wybudowana w Rudnikach, ze względu na ochronę ujęcia wód podziemnych, a w drugim etapie w miejscowości Żytniów.

W miejscowościach Ciecuiów, Bugaj Nowy i Bugaj Stary wybudowano kanalizację sanitarną wysokościową. Pierwszą mechaniczno-biologiczną oczyszczalnię ścieków wybudowano w 1996 roku. Jest to oczyszczalnia typu SUPERBOS o przepustowości 150 m³/d.

W roku 1998 oddano do eksploatacji następną mechaniczno-biologiczną oczyszczalnię typu SUPERBOS o przepustowości 200 m³/d w miejscowości Żytniów.

Oczyszczalnie w Rudnikach i Żytniowie są tego samego typu, różnią się jedynie przepustowością. Na terenach nie objętych zbiorczym systemem kanalizacyjnym, w miejscowościach leżących w zlewni rzeki Jaworzynki, tj. Mostki, Mirowszczyzna, Młyny, Słowików, Kuźnica, Stawki Ciecuiowskie, Brzeziny Ciecuiowskie, Bugaj Stary, Ciecuiów wybudowano przydomowe oczyszczalnie ścieków, aktualnie jest ich 179.

Dobrodzień

Sieć kanalizacyjna obejmuje obszar ok. 35% gminy, jej długość w Dobrodzieniu wynosi 17,7 km i wyposażona jest w 575 przyłączy. Miejscowość Pludry posiada sieć kanalizacyjną o długości 6,4 km i 96 przyłączy. Pozostałe miejscowości nie są skanalizowane.

Ścieki z miasta Dobrodzień odprowadzane są systemem kanalizacji do mechaniczno - biologicznej oczyszczalni ścieków typu „LEMNA” w Dobrodzieniu, której wydajność wynosi 1 686 m³/d. Ścieki z miejscowości Pludry kierowane są do oczyszczalni typu „BIOBLOK” w Pludrach o wydajności 60 m³/d. Wydajność przepompowni ścieków w Pludrach wynosi 7 m³/godz.

Planowana jest sieć kanalizacyjna na terenie gminy Dobrodzień w następujący sposób:

- kanalizacja zlewni Nr 1 „Dobrodzień” przebiegać będzie przez obszar części miasta Dobrodzień – Hadasik, Ligota Dobrodzieńska, Błachów, Warłów, Szemrowice, Rzędowice, Gosławice, Zwóz oraz przez teren wsi Zębowice, Kadłub Wolny i Poczołków (gmina Zębowice);
- kanalizacja zlewni Nr 2 „Pludry” obejmować będzie obszar sołectw: Pludry, Bzinica Nowa, Bzinica Stara, Kolejka,
- kanalizacja zlewni Nr 3 „Myślina” obejmować będzie obszar sołectw: Myślina, Turza, Makowczyce.

Ścieki powstające w zlewni Nr 3 odprowadzane będą do projektowanej oczyszczalni ścieków sanitarnych zlokalizowanej w zachodniej części wsi Myślina w dolinie cieku Myślinka. Do zabudowy rozproszonej wsi Myślina w płaskim terenie planowana jest budowa kanalizacji ciśnieniowej z lokalnymi pompowniami przydomowymi współpracującymi z rurociągami tłocznymi.

W przyszłości planuje się także budowę kanalizacji rozdzielczej w Dobrodzieniu.

Zębowice

Obecnie na terenie gminy żadna z miejscowości nie jest wyposażona w sieć kanalizacyjną. Lokalną oczyszczalnię posiada jedynie Dom Pomocy społecznej w Radawiu.

Gmina posiada opracowaną dokumentację projektowo – koncepcyjną dla budowy przydomowych oczyszczalni ścieków. Realizacja budowy przydomowych oczyszczalni ma być realizowana równolegle z budową sieci wodociągowej z pompownią wody dla wsi Osiecko. Realizacja ich jest wskazana z uwagi na duże rozproszenie gospodarstw domowych, do których doprowadzenie kanalizacji byłoby związane z większymi nakładami finansowymi.

Gorzów Śląski

Na terenie gminy nie ma oczyszczalni ścieków, funkcjonuje kolektor sanitarny, z punktem zlewnym w Gorzowie tłoczącym ścieki do oczyszczalni mechaniczno – biologicznej w Praszce, zgodnie z zawartym porozumieniem międzygminnym. Obecnie w pełni skanalizowane są cztery miejscowości: Gorzów Śląski, Jamy, Kozłowice i Pawłowice.

Istnieją jednak plany budowy sieci kanalizacyjnej na terenie wszystkich sołectw gminy. Na terenach nie objętych zbiorczym systemem kanalizacyjnym wybudowano przydomowe oczyszczalnie ścieków, obecnie są 4.

Gminna sieć kanalizacyjna ma długość ponad 33,8 km oraz 576 przyłączy o łącznej długości 13,4 km.

Radłów

Sieć kanalizacji sanitarnej ma długość 1,6 km, przykanalików 1,2 km.

Na pozostałym obszarze mieszkańcy eksploatują 20 przydomowych oczyszczalni ścieków.

W Gminie Radłów funkcjonuje jedna mechaniczno - biologiczna oczyszczalnia ścieków "OBRA" o przepustowości 90 m³/dobę (wydajność 183 m³/dobę). Obecnie trwają prace przygotowawcze do kolejnych inwestycji kanalizacyjnych. Gmina Radłów jest członkiem Związku Gmin "Źródła Prosnicy", którego głównym celem jest budowa infrastruktury kanalizacyjnej. W ramach tego projektu miałyby zostać skanalizowane miejscowości Biskupice oraz Kościeliska. Gotowy jest także projekt skanalizowania wsi Psurów i Ligota Oleska - obecnie trwają zabiegi mające na celu pozyskać fundusze na ten cel.

5.3. Gospodarka energią

Dostęp do energii elektrycznej na terenie powiatu jest bezproblemowy i zaspokaja obszar całego powiatu. Układ energetyczny oparty jest na sieci wysokiego napięcia 220 kV ze stacjami rozdzielczymi 220/110 kV (5 stacji w powiecie), Gorzów Śląski, Praszka, Dobrodzień i Olesno (2 stacje).

Na terenie powiatu nie eksploatuje się elektrowni wodnych i wiatrowych.

Gazownictwo

Mieszkańcy miast powiatu korzystają z sieci gazu ziemnego. Tereny wiejskie nie posiadają sieci gazowej.

Na terenie miasta Olesno.

- długość eksploatowanej sieci niskiego ciśnienia wraz z przyłączami wynosi 29.723,35 km
- długość eksploatowanej sieci średniego ciśnienia wynosi 15.808,80 km
- ilość przyłączy niskiego ciśnienia 706 szt
- ilość przyłączy średniego ciśnienia 279 szt

Sieć gazowa w miejscowości Praszka i Gorzów Śl.

Prace związane z opracowywaniem koncepcji gazyfikacji miasta Praszka rozpoczęto w 2005 roku. Projekt obejmował 4 etapy. Pierwszy etap dotyczył rozprowadzenia sieci gazowej średniego ciśnienia od istniejącej stacji regazyfikacji gazu zasilającej zakład przemysłowy Tedrive, do kotłowni zlokalizowanej na osiedlu mieszkaniowym Kopernika. Następne etapy budowy sieci gazowej przewidywały rozprowadzenie sieci gazowej na całą miejscowość Praszka. Sieć gazowa średniego ciśnienia wybudowana została z rur polietylenowych PE o średnicach de160-de32 z szeregu SDR 17,6 i SDR 11. Poniżej przedstawiono długości sieci gazowej średniego ciśnienia w m. Praszka

Etapy sieci gazowej	Długości sieci [m]
LNG-kotłownia Kopernika	976
I Etap	7598
II Etap	4672
III Etap	8323
SUMA	21569

Ze względu na duże zapotrzebowanie miasta w Paliwo Gazowe jak również przyszłościowe rozszerzenie sieci gazowej na pobliskie miejscowości równocześnie z budową sieci średniego ciśnienia przedsięwzięto budowę gazociągu wysokiego ciśnienia DN100 z miejscowości Bąków gm. Kluczbork do miejscowości Praszka. Budowę gazociągu zakończono pod koniec 2006 r. Długość gazociągu to **22670 m** obejmująca:

- - powiat kluczborski - **7770m**;
- - powiat oleski - **14900m**.

W 2007 roku rozbudowano sieć gazową średniego ciś. przyłączając oddaloną o 5 km od Praszki miejscowość Gorzów Śl. Sieć gazowa obejmowała trzy etapy rozprowadzenia gazu na całą miejscowość.

Etapy sieci gazowej	Długości sieci [m]
I Etap	3319
II Etap	4422
III Etap	590
SUMA	8331

Energia ciepła

Zaopatrzenie w energię ciepłą na obszarze powiatu oparte jest przede wszystkim na systemie zdalczynnym w ośrodkach miejskich oraz z lokalnych kotłowni na terenach wiejskich.

Pozostałe obszary powiatu oparte są na indywidualnych źródłach ciepła z przewagą zastosowania węgla i drewna.

Na terenie powiatu rozważane jest obecnie wprowadzenie ogrzewania ze źródeł odnawialnych - biomasy. Kotłownia na biomasę jest obecnie eksploatowana w Zakładzie: „Meble-Kler” S.A. w Dobrodzieniu. Na terenach popegerowskich istnieją obszary terenu możliwe do wykorzystania do produkcji wierzby energetycznej.

6. Wnioski z diagnostyki stanu środowiska

6.1. Stan środowiska przyrodniczego i stopień jego degradacji

Powierzchnia terenu

- Grunty antropogeniczne obszarów zabudowanych o zabudowie luźnej występują praktycznie we wszystkich miejscowościach powiatu oleskiego. Zabudowa zwarta o większym zasięgu występuje w ośrodkach miejskich - w Oleśnie, Dobrodzieniu, Gorzowie Śląskim, Praszce.
- Do innych form degradacji powierzchni terenu należą wyrobiska surowców budowlanych. Przekształcenia te widoczne są w postaci istniejących wyrobisk, m.in. Boroszów, Wojciechów, Wysoka, Kościeliska, Kozłowice, Jamy, Rudniki, Faustianka, Dobrodzień, Osiecko, Kosice, Bodzanowice, Praszka, Broniec, Sternalice, a także wykopy i nasypy wykonane podczas budowy szlaków komunikacyjnych.
- Należy przeprowadzić szczegółową inwentaryzację wyrobisk po surowcach mineralnych, budowlanych i określić sposób ich likwidacji i rekultywacji (w ramach gminnych programów ochrony środowiska).

Odpady

- Stan gospodarki odpadami komunalnymi na terenie powiatu oleskiego został przedstawiony w „Planie Gospodarki Odpadami dla powiatu oleskiego”.

Gleby

- Gleby na obszarze powiatu oleskiego odznaczają się znikomym stopniem zanieczyszczenia metalami ciężkimi.
- Lokalnie na niektórych obszarach powiatu oleskiego występuje niewielkie zakwaszenie gleb.
- Zerodowanie i podatność na erozję gleb na obszarze powiatu występuje w niewielkim stopniu, m.in. w rejonie Zębownic, w dolinie rzeki Stobrawy (Stare Olesno – Wojciechów), w rejonie Nowej Wsi, Goła, Strugi, gmina Gorzów Śląski, w rejonie

Krzyżanowic gmina Praszka, w rejonie doliny rzeki Proсны (Przedmość – Praszka), w rejonie Sternalic, Karmonek gmina Radłów, w rejonie Borek Wielkich gmina Olesno.

- W rejonie dolin rzek Stobrawy, Proсны, Libawy, Widerki, Liswarty występują gleby zawodnione. W związku z likwidacją PGR liczne arealy coraz w większym stopniu nie mają odnowy melioracyjnej.

Lasy

- Stan zdrowotny drzewostanów jest dobry, a kompleksy leśne na obszarze powiatu oleskiego wykazują niski stopień degradacji czynnikami biotycznymi i antropogenicznymi.

Wody powierzchniowe

- Zmiany warunków obiegu wody związane są w niewielkim stopniu wskutek podejmowanych prac hydrotechnicznych związanych z regulacją rzek, zmniejszeniem zdolności infiltracyjnej gruntów na terenach zabudowanych.
- Jakość wód powierzchniowych Proсны, Lublinicy, Potoku Radawie, Stobrawy, Potoku Pruskowskiego (odcinek Olesno) kwalifikuje te wody do III-IV klasy czystości. Głównym źródłem zanieczyszczenia wód powierzchniowych w obszarze powiatu oleskiego jest brak kanalizacji w jednostkach osadniczych powiatu, nieszczelność szamb i niekontrolowane zrzuty ścieków komunalnych do wód i ziemi, jak również nieprawidłowe, bez zabezpieczeń magazynowanie surowców, produktów i odpadów rolniczych na powierzchni ziemi.

Wody podziemne

- Wody podziemne na obszarze powiatu oleskiego to wody jakości klasy I b - II. Podwyższone zawartości wskaźników takich jak żelazo i azot azotanowy kwalifikują wody podziemne do III klasy jakości wód.

W obszarze powiatu oleskiego praktycznie nie występują wody pozaklasowe. Może to jednak mieć miejsce w lokalnych studniach kopanych poszczególnych gospodarstw wiejskich z nieprawidłową gospodarką gnojowicy i obornika, jak również magazynowania surowców do produkcji rolniczej.

Powietrze

- Stan czystości powietrza na obszarze powiatu oleskiego jest bardzo wysoki, a poziom stężeń ocenianych zanieczyszczeń nie przekracza wartości dopuszczalnych.
- W obszarze powiatu oleskiego nieznaczne pogorszenie stanu sanitarnego powietrza mogą powodować drobne zakłady produkcyjno-usługowe, paleniska domowe, lokalne kotłownie, w szczególności w zakresie pyłu zawieszonego.
- Powiat oleski z punktu widzenia ochrony zdrowia zakwalifikowany został do klasy strefy 3b, ze względu na zawartość pyłu zawieszonego (2005-2006, WIOŚ, Opole), co oznacza konieczność określenia obszarów przekroczeń wartości dopuszczalnych dla tej strefy w oparciu o pomiary.
- Dla kryterium ochrony roślin, na terenie powiatu oleskiego nie są wymagane żadne działania z poprawą stanu zanieczyszczenia powietrza.
- Zgodnie z Wojewódzkim Programem Ochrony Środowiska, opracowanie programu ochrony powietrza wymagane jest m.in. dla stref- powiatów :namysłowskiego, krapkowickiego, oleskiego i miasta Opola

Hałas

- Na terenie powiatu oleskiego pomiary hałasu komunikacyjnego na drodze krajowej nr 11 wykazały przekroczenia poziom hałasu.
- Hałas z terenów obiektów prowadzących działalność gospodarczą w związku z działaniami zapobiegawczymi nie powoduje uciążliwości dla otoczenia.

Promieniowanie elektromagnetyczne

- Na terenie powiatu oleskiego nie prowadzi się monitoringu źródeł (poza terenami przemysłowymi) promieniowania elektromagnetycznego niejonizującego ze względów na brak tych zagrożeń dla środowiska.

Awarie przemysłowe

- Na terenie powiatu występuje 1 zakład zwiększonego ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (ZZR).
- Awarie komunikacyjne mogą wystąpić jako zdarzenia losowe.

Walory przyrodnicze i krajobrazowe

- Obszar powiatu oleskiego odznacza się doskonałymi walorami przyrodniczo-krajobrazowymi, posiada dobre kompleksy leśne, tereny rekreacyjne (Stare Olesno, Kucoby).
- Obszar środowiska przyrodniczego i jego zasobów na terenie powiatu oleskiego jest dobry i kształtowany jest głównie pod wpływem warunków przyrodniczych.

6.2. Główne zagrożenia środowiska na terenie powiatu oleskiego

- Brak **pełnej** kanalizacji sanitarnej na terenach wiejskich powiatu oraz nie w pełni skanalizowane jednostki miejskie powiatu.
- Niewystarczająca ilość punktów oczyszczania ścieków bytowo-gospodarczych (niekontrolowane zrzuty, nieszczelne szamba, brak oczyszczalni przydomowych).
- Na terenie powiatu zachodzą przypadki zrzutów ścieków bytowo-gospodarczych bezpośrednio do wód powierzchniowych.
- Brak urządzeń do podczyszczania wód opadowych i roztopowych z terenów przemysłowych i dróg.
- Niedostateczne wyposażenie składowisk w urządzenia eksploatacyjne i zabezpieczające według aktualnych wymagań ochrony środowiska.
- „Funkcjonowanie i pozostawienie” nielegalnych wysypisk, wyrobisk surowców budowlanych.
- Niedostateczny system odzysku, zagospodarowania i unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych.
- Niski stopień zbiórki i unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych z działalności usługowej i drobnej wytwórczości.
- Mały stopień zagospodarowania, wykorzystania osadów ściekowych.
- Brak infrastruktury przy drogach krajowych nr 11, nr 42, nr 45, nr 43 (miejsce awaryjnego przeładunku materiałów niebezpiecznych) zmniejszającej zagrożenie dla środowiska naturalnego podczas wypadków, awarii itp.
- Niewielki stopień wyposażenia w urządzenia ochrony środowiska obszarów szczególnie intensywnie wykorzystywanych do rekreacji, ruchu turystycznego.
- Zwiększona obecność ludzi związanych z turystyką, pozyskiwaniem runa leśnego w obszarach ochrony gatunkowej roślin i zwierząt.

-
- Zmniejszenie zabiegów związanych z polepszeniem stanu sanitarnego lasu.
 - Postępująca degradacja nieużytkowanych obszarów rolniczych.
 - Brak sukcesywnej gospodarki melioracyjnej na terenach „popegeerowskich”.

7. Zasady i cele polityki ekologicznej państwa

7.1. Zasady polityki ekologicznej państwa

Polityka ekologiczna powiatu powinna być całkowicie zgodna z polityką ekologiczną państwa i odzwierciedlać kierunki poprawy stanu środowiska oraz racjonalnego wykorzystania zasobów naturalnych sformułowane w „Programie ochrony środowiska województwa opolskiego”. Również „Program ochrony środowiska” powinien być zgodny z innymi nadrzędnymi opracowaniami planistycznymi i programowymi takimi jak: „Polityka ekologiczna państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektyw na lata 2007-2010”, „Projekt Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011-2014”, Strategia Rozwoju Kraju, Narodowa Strategia Spójności.

Realizacja polityki ekologicznej państwa w latach 1991 – 2000 była skutecznym narzędziem w ochronie środowiska i zagospodarowaniu przestrzennym, uwzględniająca w szczególności m.in.:

- poprawę jakości wód powierzchniowych,
- poprawę jakości wód do picia i zwiększenie jej dostępności,
- poprawę jakości powietrza na obszarach o przekroczonych dopuszczalnych stężeniach zanieczyszczeń,
- racjonalną gospodarkę odpadami.

II Polityka Ekologiczna Państwa, jako podstawowy dokument ideowo-planistyczny z zakresu zrównoważonego rozwoju Polski, została przyjęta przez Radę Ministrów w czerwcu 2000 r.

Głównym celem nowej polityki ekologicznej państwa jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego społeczeństwa polskiego w XXI wieku oraz stworzenie podstaw dla opracowania i realizacji strategii zrównoważonego rozwoju kraju.

Polityka ta zakłada 3 etapy osiągnięcia swoich celów:

- etap realizacji **celów krótkookresowych** w trakcie ubiegania się o członkostwo w Unii Europejskiej (2000 – 2002) zgodnie z przyjętym przez rząd założeniem uzyskania w 2002 r. gotowości do członkostwa w Unii,

- etap realizacji **celów średniookresowych** w pierwszym okresie członkostwa w Unii, zakładającym okresy przejściowe i realizację programów dostosowawczych (2003 – 2010),
- etap realizacji **celów długookresowych** w ramach „Strategii zrównoważonego rozwoju Polski do 2025 r.”, przygotowanej przez Radę Ministrów w oparciu o rezolucję Sejmu RP z dnia 2 marca 1999 r.

Terminy zakończenia pierwszego i rozpoczęcia drugiego etapu wdrażania polityki ulegają aktualizacji, w zależności od rzeczywistych postępów w procesie integracji, związanych nie tylko z działaniami Polski, ale także Unii Europejskiej.

Polityka ochrony środowiska w Polsce oparta jest na następujących zasadach:

- **zasadzie zrównoważonego rozwoju** jako wiodącej zasady oznaczającej, że podstawowym założeniem zrównoważonego rozwoju jest takie prowadzenie polityki i działań w poszczególnych sektorach gospodarki i życia społecznego, aby zachować zasoby i walory środowiska w stanie zapewniającym trwałe, nie doznające uszczerbku, możliwości korzystania z nich zarówno przez obecne jak i przyszłe pokolenia, przy jednoczesnym zachowaniu trwałości funkcjonowania procesów przyrodniczych oraz naturalnej różnorodności biologicznej na poziomie krajobrazowym, ekosystemowym, gatunkowym i genowym;
- **zasadzie przyczynowości** (podwojenie działań, gdy pojawia się prawdopodobieństwo wystąpienia problemu),
- **zasadzie wysokiego poziomu ochrony środowiska** (stosowania zasad ochrony środowiska na każdym szczeblu zarządzania środowiskiem);
- **zasadzie integracji polityki ekologicznej z politykami sektorowymi** (uwzględnianie celów ekologicznych na równi z celami gospodarczymi i społecznymi),
- **zasadzie równego dostępu do środowiska przyrodniczego**
- **zasadzie regionalizacji** (dostosowanie krajowych narzędzi polityki ekologicznej do specyfiki obszarów);
- **zasadzie uspołecznienia polityki ekologicznej** (stworzenie warunków do udziału obywateli w procesie kształtowania modelu zrównoważonego rozwoju, a przede wszystkim dostępu do informacji w sprawach dotyczących środowiska);

- **zasadzie „zanieczyszczający płaci”** (odpowiedzialność za skutki zanieczyszczenia i stwarzania zagrożeń ponosi jednostka użytkująca zasoby środowiska);
- **zasadzie prewencji** (podejmowanie działań zabezpieczających na wszystkich etapach realizacji przedsięwzięcia, inwestycji);
- **zasadzie stosowania najlepszych dostępnych technik (BAT)** (zmniejszenie presji na środowisko z zastosowaniem najlepszych technik)
- **zasadzie subsydiarności** (stopniowe przekazywanie kompetencji i uprawnień na niższych stopniach zarządzania środowiskiem);
- **zasadzie klauzul zabezpieczających;**
- **zasadzie skuteczności ekologicznej i efektywności ekonomicznej** (minimalizacja nakładów na jednostkę uzyskanego efektu);

Cele polityki ekologicznej sformułowane w sferze **racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych** odnoszą się do:

- racjonalizacji użytkowania wody,
- zmniejszenia materiałochłonności i odpadowości produkcji,
- zmniejszenia energochłonności gospodarki i wzrostu wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych,
- ochrony gleb,
- wzbogacania i racjonalnej eksploatacji zasobów leśnych,
- ochrony zasobów kopalin.

Główne cele polityki to:

w zakresie racjonalizacji użytkowania wód:

- zaniechanie nieuzasadnionego wykorzystania wód podziemnych na cele przemysłowe,
- zastosowanie najlepszych dostępnych technik produkcji przemysłowej i praktyk rolniczych w celu zmniejszenia zapotrzebowania na wodę i ograniczenia ładunków odprowadzanych do odbiorników zanieczyszczeń,
- racjonalizacja zużycia wody w gospodarstwach domowych (ograniczenie marnotrawstwa, strat w systemach wody).

w zakresie zmniejszenia materiałochłonności i odpadowości produkcji:

- poprawa efektywności ekonomicznej procesów wytwórczych,
- zasada likwidacji zanieczyszczeń, uciążliwości i zagrożeń u źródła.

w zakresie zmniejszenia energochłonności gospodarki:

- wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych,
- zmniejszenie energochłonności zarówno w procesach wytwórczych jak i świadczenia usług i konsumpcji,
- wzrost udziału w produkcji energii elektrycznej i ciepłej energetycznych nośników odnawialnych (energia wody i wiatru, energia geotermalna, energia słoneczna, energia z biomasy) oraz pochodzących z odpadów.

w zakresie ochrony gleb:

- przeciwdziałanie przejmowaniu gleb nadających się do wykorzystania rolniczego lub leśnego na inne cele, zwłaszcza inwestycyjne,
- eliminacja produkcji rolniczej lub odpowiedniej zmianie struktury upraw na glebach zanieczyszczonych substancjami niebezpiecznymi dla zdrowia tam, gdzie stopień zanieczyszczenia przekracza dopuszczalne wskaźniki,
- przywracanie wartości użytkowej glebom, które uległy degradacji (oczyszczanie, rekultywacja, odbudowa właściwych stosunków wodnych),
- dostosowanie do naturalnego, biologicznego potencjału gleb, formy ich zagospodarowania rolniczego lub leśnego.

w zakresie wzbogacenia i racjonalnej eksploatacji zasobów leśnych:

- stałe powiększanie zasobów leśnych,
- kształtowanie lasu wielofunkcyjnego (poprawa funkcji wodochronnej, klimatotwórczej, glebochronnej),
- zachowanie zdrowotności i żywotności ekosystemów leśnych,
- racjonalne, zgodne z zasadami przyrody użytkowanie zasobów leśnych,
- utrzymanie i wzmacnianie społeczno-ekonomicznej funkcji lasów,
- wprowadzanie zadrzewień i zakrzewień jako czynnika ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazowej oraz racjonalnego użytkowania przestrzeni przyrodniczej.

w zakresie ochrony zasobów kopalin:

- ograniczenie wydobycia, jeśli możliwe jest znalezienie substytutu danego surowca,
- zmniejszenie zużycia surowca w przeliczeniu na jednostkę produktu,

- objęcie ochroną wód leczniczych i termalnych, w odniesieniu do których zostanie utrzymany system koncesjonowania.

II Polityka Ekologiczna Państwa określa również w sposób szczegółowy cele w zakresie jakości środowiska, w tym w odniesieniu do:

- gospodarowania odpadami,
- stosunków wodnych i jakości wód,
- jakości powietrza i zmian klimatu,
- bezpieczeństwa chemicznego i biologicznego,
- nadzwyczajnych zagrożeń środowiska,
- różnorodności biologicznej i krajobrazowej.

Głównymi celami są:

w zakresie gospodarowania odpadami:

- zapobieganie powstawaniu odpadów, przy rozwiązywaniu problemu odpadów „u źródła”,
- odzyskiwanie surowców i ponowne wykorzystanie odpadów – bezpieczne dla środowiska końcowe unieszkodliwianie odpadów nie wykorzystanych.

w zakresie stosunków wodnych i jakości wód:

- zapobieganie zanieczyszczaniu wód powierzchniowych i podziemnych ze szczególnym naciskiem na zapobieganie u źródła,
- przywracanie wodom podziemnym i powierzchniowym właściwego stanu ekologicznego, a przez to zapewnienie odpowiednich źródeł poboru wody do picia.

w zakresie ochrony powietrza przed zanieczyszczeniem:

- konsekwentne przechodzenie na likwidację zanieczyszczeń u źródła,
- coraz szersze normowanie emisji w przemyśle, energetyce i transporcie,
- wprowadzanie norm ograniczających emisję do powietrza zanieczyszczeń w procesie produkcyjnym (w pełnym cyklu życia produktów i wyrobów).

w zakresie hałasu i promieniowania:

- zmniejszenie skali narażania mieszkańców na ponadnormatywny poziom hałasu,
- kontrola i ograniczenie emisji do środowiska promieniowania jonizującego (urządzenia elektroenergetyczne i radiokomunikacyjne),
- kształtowanie zieleni zorganizowanej pełniącej funkcje ochronne.

w zakresie bezpieczeństwa chemicznego i biologicznego:

- włączenie się Polski do realizacji międzynarodowych programów związanych z bezpieczeństwem chemicznym i biologicznym,
- harmonizowanie polskich przepisów prawnych z przepisami UE oraz wdrażanie wymogów i zaleceń.

w zakresie nadzwyczajnych zagrożeń:

- eliminowanie lub zmniejszanie skutków dla środowiska z tytułu nadzwyczajnych zagrożeń,
- doskonalenie istniejącego systemu ratowniczego na wypadek zaistnienia awarii i klęsk żywiołowych.

w zakresie różnorodności biologicznej i krajobrazowej:

- utrzymanie na odpowiednim poziomie różnorodności biologicznej i krajobrazowej,
- zwiększenie powierzchni obszarów chronionych (do 1/3 terytorium kraju),
- rekultywacja i renaturalizacja obszarów zdegradowanych,
- powstrzymanie procesu degradacji zabytków kultury,
- zwiększenie skuteczności ochrony obszarów objętych ochroną prawną.
-

W II PEP ustalone zostały następujące ważniejsze limity krajowe, związane z racjonalnym wykorzystaniem zasobów naturalnych i poprawą stanu środowiska (wszystkie dotyczą celów do osiągnięcia najpóźniej do 2010 r.):

- zmniejszenie wodochłonności produkcji o 50 % w stosunku do stanu w 1990 r. (w przeliczeniu na PKP i wartość sprzedaną w przemyśle),
- ograniczenie materiałowłonności produkcji o 50 % w stosunku do 1990 r. w taki sposób, aby uzyskać co najmniej średnie wielkości dla państw OECD (w przeliczeniu na jednostkę produkcji, wartość produkcji lub PKB),
- ograniczenie zużycia energii o 50 % w stosunku do 1990 r. i 25 % w stosunku do 2000 r. również w przeliczeniu na jednostkę produkcji, wartość produkcji lub PKB),
- dwukrotne zwiększenie udziału odzyskiwanych i ponownie wykorzystywanych w procesach produkcyjnych odpadów przemysłowych w porównaniu ze stanem z 1990 r.,
- odzyskanie i powtórne wykorzystanie co najmniej 50 % papieru i szkła z odpadów komunalnych,
- pełna (100 %) likwidacja zrzutów ścieków nieoczyszczonych z miast i zakładów przemysłowych,

- zmniejszenie ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych do wód powierzchniowych w stosunku do stanu z 1990 r., z przemysłu o 50%, z gospodarki komunalnej (na terenie miast i osiedli wiejskich) o 30% i ze spływu powierzchniowego – również o 30 %,
- ograniczenie emisji pyłów o 75 %, dwutlenku siarki o 50 %, tlenków azotu o 31%, niemetanowych lotnych związków organicznych o 4 % i amoniaku o 8 % w stosunku do stanu w 1990 r.,
- do końca 2005 r. wycofać z użytkowania etylinę i przejść wyłącznie na stosowanie benzyny bezołowiowej.

II Polityka Ekologiczna Państwa przedstawia również zagadnienia związane z systemem prawa ochrony środowiska, mechanizmami ekonomicznymi i rynkowymi. Polityka ekologiczna państwa na lata 2003 – 2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 – 2010 została sporządzona jako realizacja ustaleń ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska, która w art. 13 – 16 wprowadza obowiązek przygotowania i aktualizowania, co 4 lata, polityki ekologicznej państwa.

Do celów realizacyjnych „Polityki ekologicznej państwa na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011-2014” należą:

- **dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego dla ochrony zdrowia mieszkańców Polski,**
- **ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrody**
- **zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii,**
- **ochrona klimatu,**
- **wzmacnianie systemu zarządzania ochroną środowiska.**

Realizacja polityki ekologicznej państwa w coraz większym stopniu powinna dokonywać się przez zmiany modelu produkcji i konsumpcji, zmniejszanie materiałochłonności, wodochłonności i energochłonności oraz stosowania najlepszych dostępnych technik i dobrych praktyk gospodarowania, a dopiero w dalszej kolejności przez typowo ochronne, tradycyjne działania takie jak oczyszczanie gazów odlotowych i ścieków, unieszkodliwianie odpadów itp.

W przypadku polityk sektorowych, aspekty ekologiczne powinny być wiązane do nich obligatoryjnie, we wszystkich dziedzinach gospodarowania oraz w strategiach i programach rozwoju na szczeblach regionalnych i lokalnych.

7.2 Strategia Rozwoju Kraju

Strategia Rozwoju Kraju 2007-2015 jest głównym dokumentem strategicznym na poziomie krajowym, który określa cele do osiągnięcia w obszarze rozwoju społeczno-gospodarczego kraju oraz warunki, które powinny zapewnić ten rozwój. Strategia, jak i inne dokumenty o charakterze strategicznym, programowym, planistycznym, sporządzona została zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, czyli równorzędnego uwzględniania rozwoju gospodarczego, społecznego i ochrony środowiska.

Celem strategii, która uwzględnia również cele Unii Europejskiej w zakresie zrównoważonego rozwoju, jest polepszenie jakości życia mieszkańców Polski. Wśród pięciu priorytetów Strategii wymieniona jest **poprawa infrastruktury technicznej i społecznej**. Priorytet ten wskazuje się na konieczność realizacji inwestycji z zakresu ochrony środowiska służących ochronie zasobów wodnych, poprawie czystości wód i powietrza, zapewniających oszczędność energii i zabezpieczających przed katastrofami naturalnymi.

Strategia Rozwoju Kraju odnosi się dla innych strategii i programów krajowych (w tym do Narodowej Strategii Spójności), regionalnych i lokalnych.

Narodowa Strategia Spójności 2007-2010 określa priorytety, obszary i system wdrażania funduszy unijnych w tym: Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności na lata 2007-2013.

Celem strategicznym Narodowej Strategii Spójności jest zapewnienie warunków do wzrostu konkurencyjności gospodarki, a jej realizacja odbywa się poprzez Programy Operacyjne (zarządzane przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego) i 16 Regionalnych Programów Operacyjnych (zarządzanych przez zarządy województw).

Wśród PO wyróżnia się m.in. PO Infrastruktura i Środowisko, którego celem jest wzrost atrakcyjności inwestycyjnej regionów Polski poprzez rozwój infrastruktury przy uwzględnieniu zasad ochrony środowiska, zdrowia społeczeństwa, zachowania tożsamości kulturowej i rozwoju spójności terytorialnej.

W PO Infrastruktura i Środowisko określono 15 priorytetów:

- gospodarka wodno-ściekowa,
- gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi,
- przedsięwzięcia dostosowujące przedsiębiorstwa do wymogów ochrony środowiska,
- ochrona przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych,

- transport przyjazny środowisku,
- bezpieczeństwo transportu i krajowe sieci transportowe,
- infrastruktura drogowa w Polsce wschodniej,
- transeuropejskie sieci transportowe,
- infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku,
- bezpieczeństwo energetyczne,
- bezpieczeństwo zdrowotne i poprawa efektywności systemu ochrony zdrowia,
- kultura i dziedzictwo kulturowe,
- pomoc techniczna dla wsparcia procesu zarządzania programem oraz upowszechniania wiedzy na temat wsparcia ze środków UE,
- pomoc techniczna dla wsparcia zdolności instytucjonalnych w instytucjach uczestniczących we wdrażaniu priorytetów współfinansowania z Funduszu Spójności.

8. Cele polityki ekologicznej województwa opolskiego

8.1. Wojewódzkie priorytety ochrony środowiska

Przyjęte przez „Program ochrony środowiska województwa opolskiego na lata 2007 – 2010 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2014” priorytety to:

Ochrona wód i gospodarka wodna

Ochrona wód przed zanieczyszczeniami i nadmierną eksploatacją oraz zabezpieczenie środowiska przed zagrożeniami związanymi z wodą (powódź, susza), wymagają realizacji szeregu przedsięwzięć inwestycyjnych i pozainwestycyjnych. Główne kierunki działań w tym zakresie, w perspektywie do 2014 roku to:

- kontynuacja rozwiązań związanych z wprowadzaniem zamkniętych obiegów wody w przemyśle, wodooszczędnych technologii produkcji, modernizacja systemów zaopatrzenia w wodę miast, ukierunkowanych na zmniejszenie strat wody, budowa zbiorników małej retencji,
- ochrona przed powodzią (w tym modernizacja i budowa obwałowań, budowa polderów, przebudowa i udrożnienie koryt rzecznych, budowa i modernizacja jazów i śluz, zapobieganie lokalizacji zabudowy na terenach zalewowych, ochrona obszarów wodno-błotnych, zalesianie wododziałów) opracowanie Studium ochrony przeciwpowodziowej, ustalającego granice zasięgu wód powodziowych o określonym prawdopodobieństwie występowania oraz kierunki ochrony przed powodzią,
- zarządzanie wodami (w tym opracowanie planów gospodarowania wodami, współpraca transgraniczna z Republiką Czeską, analiza stanu zasobów wodnych w regionie wodnym, opracowanie warunków korzystania z wód regionu wodnego, prowadzenie katastru wodnego, pozwolenia zintegrowane i wodnoprawne, kontrola gospodarowania wodami),
- zaopatrzenie w wodę (w tym dokończenie budowy sieci wodociągowych, budowa zastępczych ujęć wody oraz budowa i modernizacja stacji uzdatniania wody i sieci wodociągowych),
- gospodarka ściekowa (w tym realizacja programu budowy, rozbudowy, modernizacji systemów kanalizacyjnych z oczyszczalniami ścieków, likwidacja zrzutu ścieków nieoczyszczonych, obniżenie ładunków zanieczyszczeń w ściekach przemysłowych (w tym w szczególności zawierających substancje szczególnie szkodliwe dla środowiska wodnego), budowa podczyszczalni w zakładach przemysłowych, rozbudowa systemu monitoringu jakości wód kontrola, budowa zbiorników na gnojowicę i gnojówkę w sektorze rolnym, kontrola oraz likwidacja obiektów produkcyjnych o niezrównoważonych technologiach w rolnictwie (np. fermy wielkoprzemysłowe).

Ochrona powierzchni ziemi przed odpadami.

Działania w tym zakresie ukierunkowane będą na zapobieganie powstawaniu odpadów oraz zwiększenie gospodarczego wykorzystania odpadów wytworzonych oraz stworzenie systemowych rozwiązań w zakresie zagospodarowania odpadów. Rozwiązanie tego problemu wymaga wsparcia ze

strony samorządu województwa, ponieważ na szczeblu lokalnym możliwości wprowadzenia systemowych rozwiązań są minimalne. Zgodnie z "Planem gospodarki odpadami województwa opolskiego" głównymi celami do 2014 roku są:

- minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów,
- wprowadzenie systemowej gospodarki odpadami komunalnymi, zapewniającej osiągnięcie ustalonych dla województwa limitów i poziomów odzysku,
- utworzenie 5 – 6 regionalnych składowisk odpadów oraz 2 – 3 zakładów segregacji i przerobu odpadów komunalnych,
- wprowadzenie nowoczesnego systemu unieszkodliwiania i gospodarczego wykorzystania odpadów powstających w sektorze gospodarczym,
- pełne zagospodarowanie odpadów niebezpiecznych.

Ochrona powietrza przed zanieczyszczeniami i środowiska człowieka przed hałasem.

Wymaga to przede wszystkim kontynuacji działań realizowanych dotychczas dla poprawy jakości powietrza, zwłaszcza intensyfikacji działań ukierunkowanych na proekologiczne rozwiązania systemu transportu. Główne kierunki działań to:

- zmniejszenie emisji komunikacyjnej, zwłaszcza na obszarach zurbanizowanych (Opole, Strzelce Opolskie, Kędzierzyn – Koźle, Nysa, Brzeg, Praszka, Gorzów, Śląski, Ozimek),
- zmniejszenie niskiej emisji zanieczyszczeń w miastach i na terenach wiejskich,
- kontynuacja ograniczania emisji przemysłowych w tym w szczególności w zakładach mogących znacząco oddziaływać na środowisko (wg nomenklatury GUS zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza),
- zmniejszenie negatywnego oddziaływania hałasu na człowieka i środowisko.

Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów przyrody

Dotyczy to przede wszystkim nowego podejścia do ochrony przyrody, z uwzględnieniem europejskich wymogów w tym zakresie. Istotnymi zagadnieniami jest również ochrona i zrównoważony rozwój lasów. Główne kierunki to:

- wdrożenie systemu NATURA 2000,
- optymalizacja sieci obszarów chronionych, zapewniająca spójność ekologiczną województwa oraz ochrony różnorodności biologicznej, w tym pobudzenie aktywności samorządów
- realizacja programu rolno-środowiskowego,
- realizacja wojewódzkiego programu zwiększania lesistości, w tym zalesianie gruntów nieprzydatnych do produkcji rolniczej lub zdegradowanych.

Ochrona powierzchni ziemi i środowiska glebowego.

Dotyczy to przede wszystkim działań rekultywacyjnych i rewitalizacyjnych na obszarach zdegradowanych wskutek eksploatacji surowców mineralnych oraz ochrony gleb. Główne kierunki to:

- bieżąca rekultywacja wyrobisk poeksploatacyjnych,
- rewitalizacja terenów dawnych wyrobisk górniczych,
- zalesianie gruntów rolniczo nieprzydatnych do produkcji rolnej lub zdegradowanych.

8.2. Polityka ekologiczna województwa

W Programie ochrony środowiska dla województwa opolskiego określono politykę ochrony środowiska w województwie zgodną z aktualną Polityką ekologiczną państwa, tj. przyjęcia poniższych celów realizacyjnych:

- **wzmacnianie systemu zarządzania ochroną środowiska,**
- **ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrody,**
- **zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii,**
- **dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego dla ochrony zdrowia mieszkańców Polski,**
- **ochrona klimatu.**

Poniżej przedstawiono **działania charakterze systemowym** określone dla powiatów i gmin w POŚ dla Województwa Opolskiego; (Główne działania na lata 2007 – 2010 – jednostka odpowiedzialna i współpracująca).

Działania charakterze systemowym polityki ekologicznej województwa

Włączanie aspektów ekologicznych do polityk sektorowych:

- *Wprowadzanie do strategii, polityk i programów sektorowych rozdziału „ochrona środowiska” (Marszałek, gminy).*

Planowanie przestrzenne zgodne z ideą zrównoważonego rozwoju:

- *Opracowanie planów zagospodarowania przestrzennego uwzględniających wymagania ochrony środowiska wynikające z obowiązujących przepisów prawnych, strategii, polityk, planów i programów, w tym programów ochrony środowiska, a przede wszystkim treści opracowań ekofizjograficznych (Gminy, Marszałek).*

Edukacja ekologiczna społeczeństwa i dostęp do informacji o środowisku:

- *Tworzenie wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów edukacji Ekologicznej (Wojewoda, Marszałek, Powiaty, Gminy Organizacje pozarządowe),*

- Opracowanie i wdrożenie projektów chroniących obiekty i obszary cenne przyrodniczo wraz z ich wykorzystaniem dla rozwoju wsi lub gminy (Organizacje pozarządowe, Gminy, ZOPK, podmioty gospodarcze),
- Rozwój sieci przyrodniczych ścieżek dydaktycznych oraz muzeów i izb przyrodniczych wraz z ośrodkami edukacji ekologicznej (Nadleśnictwa, Gminy, ZOPK, Organizacje pozarządowe),
- Organizowanie programów, wystaw, imprez o tematyce związanej z ochroną Środowisk (Marszałek, Instytucje kultury, oświaty i sportu, Lokalne media, Gminy, Organizacje pozarządowe),
- Udostępnianie informacji o środowisku i działaniach proekologicznych, tworzenie bazy danych dotyczących ochrony środowiska (Marszałek, Wojewoda, Powiaty, Gminy).

Innowacyjność próśrodowiskowa:

- Promocja i rozwój systemu „zielonych zamówień” (m.in. samorzady),
- Uruchomienie programu „zielonych miejsc pracy” (Ministerstwo Środowiska, Samorzady, Przedsiębiorstwa).

Poniżej przedstawiono główne działania na lata 2007 – 2010, określone dla powiatów i gmin w POŚ Województwa Opolskiego.

Główne działania na lata 2007 – 2010 polityki ekologicznej województwa określone dla powiatów i gmin w zakresie:

*** Ochrony dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów naturalnych, w tym - ochrony przyrody i krajobrazu:**

Ochrona i rozwój systemu obszarów chronionych

- Objęcie ochroną prawną nowych obiektów i obszarów cennych przyrodniczo o znaczeniu regionalnym i lokalnym, w tym aktywizacja samorządów gminnych (Wojewoda, Gminy, Marszałek, ZOPK, Nadleśnictwa),
- Ochrona dolin rzecznych oraz innych korytarzy ekologicznych, a także obszarów wodno-błotnych (Wojewoda, Gminy, Organizacje pozarządowe).

Ochrona zagrożonych siedlisk i gatunków roślin i zwierząt

- Prowadzenie ochrony czynnej siedlisk chronionych, w szczególności muraw kserotermicznych i łąk wilgotnych, a także restytucja, translokacja, ochrona ex situ, eksterminacja gatunków obcego pochodzenia (Wojewoda, Marszałek, Gminy, Nadleśnictwa),
- Wzmocnienie znaczenia ochrony różnorodności biologicznej w planowaniu przestrzennym i strategicznym gmin oraz rozwój i wsparcie badań przyrodniczych (Marszałek, Wojewoda, Organizacje pozarządowe, Gminy),
- Pełna inwentaryzacja przyrodnicza województwa (Gminy, Uniwersytet Opolski, Wojewoda)
- Wdrożenie priorytetowych zadań sformułowanych w „Krajowej strategii ochrony i umiarkowanego użytkowania różnorodności biologicznej” na lata 2007 – 2013 oraz "Strategii ochrony obszarów wodno-błotnych w Polsce" wraz z planem działań na lata 2006-2013 (Wojewoda, Gminy, Nadleśnictwa),
- Doradztwo dla rolników i promocja wdrażanego programu rolnośrodowiskowego, w szczególności na obszarach cennych przyrodniczo (Marszałek, Wojewoda, ARiMR WODR, Gminy, Organizacje, Pozarządowe),

- *Ochrona i renaturalizacja ekosystemów wodno-błotnych o kluczowym znaczeniu dla ochrony bioróżnorodności (Gminy, Organizacje pozarządowe, Wojewoda).*

Ochrona krajobrazu kulturowego

- *Opracowanie i wdrożenie zasad ochrony krajobrazu kulturowego na wyznaczonych obszarach rezerwatów i parków kulturowych (Wojewoda, Gminy, Marszałek),*
- *Wyznaczenie obszarów o wysokich walorach krajobrazowych nie wskazanych do lokalizacji obiektów wysokościowych, w szczególności instalacji wiatrowych i nowych stacji bazowych telefonii komórkowej (Wojewoda, Gminy, Marszałek),*
- *Utrzymanie regionalno-historycznej skali i struktury jednostek osadniczych nawiązującej do stylu regionalnego i krajobrazu (Wojewoda, Gminy,)*
- *Rewaloryzacja parków, w tym podworskich i przypałacowych (Powiat, Gminy, Marszałek, firmy, osoby prywatne),*
- *Wzmacnianie znaczenia ochrony krajobrazu w planowaniu przestrzennym (Gminy, Marszałek).*

***Ochrony dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów naturalnych, w tym ochrona i zrównoważone wykorzystanie lasów, łowiectwo:**

Zwiększenie lesistości województwa

- *Przygotowanie podstaw do rozszerzenia zakresu zalesień (granice polno-leśne, plany zagospodarowania przestrzennego) (Wojewoda, Marszałek, Gminy),*
- *Zalesienie ok. 1360 ha użytków rolnych (Powiaty, Gminy, Nadleśnictwa, właściciele gruntów),*

Zwiększanie ilości i powierzchni zadrzewień śródpolnych

- *Wykonywanie pasów przeciwwietrznych,*
- *Zakładanie zadrzewień i zakrzaczeń śródpolnych, w szczególności w ramach programu rolno-środowiskowego (Gminy, Właściciele gruntów, Nadleśnictwa).*

***Ochrony dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów naturalnych, w tym - ochrona zasobów wodnych:**

Ochrona przed powodzią

- *Zapobieganie lokalizacji zabudowy na terenach zalewowych (Gminy Marszałek, Wojewoda),*
- *Ochrona obszarów wodno-błotnych, zalesianie wododziałów (Wojewoda, Starostwa, Gminy, nadleśnictwa).*

***Ochrony dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów naturalnych, w tym - ochrona zasobów kopalni i rekultywacja terenów poeksploatacyjnych:**

Ochrona i racjonalne gospodarowanie zasobami kopalni w eksploatowanych złożach

- *Egzekwowanie przepisów prawa od przedsiębiorców (powiaty).*

Poprawa dostosowania działań w zakresie planowania przestrzennego

- *Uwzględnienie w opracowaniach planistycznych wszystkich znanych złóż w granicy ich udokumentowania (marszałek, gminy).*

Pobudzanie aktywności potencjalnych przedsiębiorców w zakresie możliwości poszukiwania i eksploatacji kopalin

- *Usprawnienie dostępu do informacji geologicznej(marszałek, starosta).*

Rekultywacja terenów poeksploatacyjnych i „dzikich” wyrobisk

- *Rekultywacja terenów poeksploatacyjnych,(przedsiębiorstwa, starosta),*
- *Rekultywacja „dzikich „ wyrobisk (przedsiębiorstwa, starosta).*

***Ochrony dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów naturalnych, w tym - ochrona powierzchni ziemi:**

Ochrona gleb przed negatywnym wpływem czynników naturalnych i antropogenicznych

- *Minimalizowanie przeznaczania gruntów ornych o najwyższych klasach bonitacyjnych na cele nierolnicze i nieleśne (Wojewoda, Gminy),*
- *Ochrona gleb przed negatywnym wpływem transportu i infrastruktury transportowej (Jednostki samorządu terytorialnego).*

Rekultywacja terenów z dużym udziałem gleb zdegradowanych

- *Opracowanie powiatowych programów ochrony środowiska, z wyszczególnieniem kolejności zadań w zakresie rekultywacji powierzchni ziemi (Powiaty)*
- *Rekultywacja terenów, na których występuje zanieczyszczenie gleb, ziemi lub niekorzystne przekształcenie terenu, w tym przemysłowych i starych składowisk (Powiaty, Właściciele i zarządcy terenów, gminy),*
- *Zalesianie, zakrzewianie terenów zdegradowanych (Powiaty Właściciele i zarządcy terenów, gminy).*

***Ochrony dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów naturalnych, w tym – wykorzystanie energii odnawialnej:**

Wzrost wykorzystania energii odnawialnej w bilansie energetycznym województwa

- *Wdrażanie programu wykonawczego rozwoju energetyki odnawialnej(Samorządy Podmioty gospodarcze, Przedsiębiorstwa energetyczne),*
- *Budowa urządzeń i instalacji do produkcji i transportu energii wytwarzanej z wykorzystaniem źródeł odnawialnych: biopaliw, energii wodnej, wiatrowej, energii słonecznej, energii geotermalnej, pomp ciepła (Samorządy, Podmioty gospodarcze Przedsiębiorstwa energetyczne),*
- *Określenie potencjału technicznego i ekonomicznego energii odnawialnej w województwie opolskim wraz z ustaleniem preferowanych regionów rozwoju energetyki odnawialnej oraz włączenie problematyki energii odnawialnej do wytycznych dotyczących sporządzania regionalnych i lokalnych planów energetycznych oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego(Marszałek, WIOŚ, Przedsiębiorstwa energetyczne, Gminy, Samorządy ,WFOŚiGW),*
- *Wsparcie projektów w zakresie budowy urządzeń i instalacji do produkcji i transportu energii odnawialnej (Samorządy, WFOŚiGW),*

\

Optymalne lokalizowanie nowych obiektów i urzędzeń do produkcji energii odnawialnej

- *Prowadzenie analiz przyrodniczo-krajobrazowych przy lokalizacji obiektów i urzędzeń do produkcji energii, w szczególności energetyki wiatrowej i wodnej oraz ich wykorzystanie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego(Podmioty gospodarcze, Gminy).*

***Ochrony dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów naturalnych,
w tym - racjonalne użytkowanie surowców:**

Kontynuacja działań zmierzających do zmniejszenia zużycia wody

- *Realizacja przedsięwzięć modernizacyjnych w systemach zaopatrzenia w wodę miast, ukierunkowanych na zmniejszenie strat wody (zakłady komunalne, gminy),*
- *Wprowadzenie wskaźników energochłonności produkcji do systemu statystyki i lokalnych programów ochrony środowiska(WUS, WIOŚ, jednostki samorządu).*

***Ochrony dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów naturalnych,
w tym - poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego:**

Zaopatrzenie w wodę - poprawa jakości wody pitnej

- *Dokończenie budowy sieci wodociągowych Gminy (Gminy.)*
- *Budowa i rozbudowa ujęć wody Gminy (Gminy),*
- *Budowa bądź modernizacja stacji uzdatniania wody i sieci wodociągowych w celu osiągnięcia wymagań Dyrektywy 98/83/EC(Gminy).*

Gospodarka ściekowa

- *Realizacja inwestycji: budowy, rozbudowy i modernizacji systemów kanalizacyjnych z oczyszczalniami ścieków komunalnych, wskazanych w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych w ramach wyznaczonych Aglomeracji (Gminy),*
- *Przeciwdziałanie odprowadzaniu ścieków nieoczyszczonych z miast i zakładów przemysłowych, przeciwdziałanie nieprawidłowościom oraz weryfikacja pozwoleń wodnoprawnych (Gminy, zakłady przemysłowe, WIOŚ).*

***Ochrony dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów naturalnych,
w tym - ochrona powietrza i przeciwdziałanie zmianom klimatu:**

Kontynuacja działań zmierzających do redukcji emisji zanieczyszczeń atmosferycznych

- *Identyfikacja obszarów występowania przekroczeń poziomów odniesienia jakości powietrza atmosferycznego (Marszałek, samorzady, podmiot),*
- *Modernizacja systemów grzewczych i eliminacja niskiej emisji zanieczyszczeń, w tym: ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza ze spalania paliw sektorze produkcyjnym, likwidacja lokalnych kotłowni i podłączenie do zbiorczej sieci ciepłej, wprowadzanie niskoemisyjnych nośników energetycznych w gospodarce komunalnej, ograniczenie niskiej emisji zanieczyszczeń sektora komunalnego, modernizacja kotłowni, termomodernizacja i zamiana nośnika energetycznego w obiektach służby zdrowia i obiektach kultury,*

modernizacja i hermetyzacja procesów technologicznych w celu zapobiegania powstawania emisji „u źródła” oraz zastosowanie instalacji ochronnych- ograniczenie emisji zanieczyszczeń lotnych związków organicznych (LZO) powstających w wyniku magazynowania benzyn oraz ich dystrybucji, ograniczenie emisji metali ciężkich do powietrza oraz trwałych zanieczyszczeń organicznych (TZO - WWA, dioksyn PCDD, furanów PCDF, PCB i HCB) do środowiska (Samorządy lokalne, Podmioty gospodarcze, samorządowe jednostki organizacyjne).

Wdrożenie mechanizmów rynkowych, w zakresie ochrony powietrza i przeciwdziałania klimatu

- Tworzenie warunków do szerokiego wprowadzania i upowszechniania w gospodarce systemów zarządzania środowiskowego i przeglądów ekologicznych, dobrowolne uczestnictwo przedsiębiorstw w systemach zarządzania środowiskowego (EMAS, ISO 14 000, ruch czystszej produkcji), (Marszałek, WIOŚ, starostowie, podmioty gospodarcze).

***Ochrony dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów naturalnych, w tym - ochrona przed hałasem:**

Określenie podstaw merytorycznych, służących oszacowaniu wielkości populacji zagrożonej hałasem komunikacyjnym i przemysłowym

- Systematyczne wykonywanie podstawowych badań pomiarowych, zgodnie z obowiązującymi metodykami referencyjnymi, celem określenia stanu wyjściowego i ustalenia bezwzględnych wartości zagrożenia hałasem komunikacyjnym i przemysłowym [Leq w dB(A)]: (Wojewoda, marszałek, powiat, Prezydent, gmina, zarządcy dróg i linii, kolejowych oraz innych obiektów),

Tworzenie mechanizmów formalnych i organizacyjnych, w sferze administracyjnej na poziomie regionalnym i lokalnym

- Doskonalenie istniejących i kształtowanie nowych mechanizmów i procedur administracyjnych, na poziomie lokalnym i regionalnym, umożliwiających zapobieganie rozszerzaniu obszarów i powiększaniu wielkości populacji zagrożonych hałasem:

- Organizowanie warsztatów tematycznych z udziałem reprezentantów wszystkich poziomów zarządzania (Marszałek, Powiat, Wojewódzka Komisja Ocen Oddziaływania na Środowisko, Liga Walki z Hałasem, WIOŚ, biura konsultingowe, jednostki dydaktyczne),

Opracowanie map akustycznych

- Podjęcie działań organizacyjnych umożliwiających rozpoczęcie i kontynuowanie wieloletnich prac nad sporządzeniem i systematyczną aktualizacją map akustycznych: (Zarządcy dróg, Starosta),

Przygotowanie programów ochrony przed hałasem

- Podjęcie działań organizacyjnych umożliwiających rozpoczęcie prac nad określeniem konkretnych zadań inwestycyjnych zmierzających do minimalizacji oddziaływań akustycznych, i ograniczenia wielkości populacji zagrożonej nadmiernym hałasem, a których konieczność wykonania została wcześniej udokumentowana w treści map akustycznych (Powiaty, Prezydent, Gmina),

Monitorowanie zmian przestrzennych stanu zagrożenia hałasem i realizacji programów ochrony przed hałasem

- *Podjęcie prac nad ustaleniem formuły formalnej (prawno-administracyjnej) i organizacyjnej w zakresie monitorowania stanu realizacji programu ochrony środowiska (Zarząd Województwa, Starostwo),*
- *Opracowanie i wdrożenie systemu weryfikacji prowadzonych pomiarów i sporządzanych map akustycznych w zakresie ich zgodności z metodykami referencyjnymi (Zarząd Województwa, Starostwo.)*
- *Opracowanie zbiorczych analiz i ocen charakteryzujących zmiany przestrzennego zagrożenia hałasem na terenie całego województwa i ustalanie priorytetów działań. samorząd gminny (Zarząd Województwa, Starostwo).*

***Ochrony dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów naturalnych, w tym - ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym:**

Poprawa bezpieczeństwa ekologicznego

- *Wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych ochronie przed polami elektromagnetycznymi z wyznaczeniem stref ograniczonego użytkowania, m.in. wokół urządzeń elektroenergetycznych, radiokomunikacyjnych i radiolokacyjnych (Gminy).*

***Ochrony dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów naturalnych, w tym - gospodarka odpadami:** Cele i kierunki działań dotyczące zagadnienia gospodarki odpadami zostały opracowane w ramach aktualizacji „Planu gospodarki odpadami dla powiatu oleskiego”.

***Ochrony dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów naturalnych, w tym - poważne awarie przemysłowe:**

Wykaz zakładów zwiększonego ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (ZZR); Elkom – Gaz Sp. z o.o. w Przedmościu k. Praszki, Gazownia Olesno (gaz propan – butan)

8.3. Harmonogram finansowy-rzeczowo uwzględniający zadania powiatu

W wojewódzkim programie ochrony środowiska w harmonogramie finansowo-rzeczowym zadań przewidzianych do realizacji na lata 2007-2010 z perspektywą do roku 2014, przedsięwzięcia przewidziane do realizacji przez powiaty to:

Ochrona i zrównoważone wykorzystanie lasu:

Zwiększenie lesistości województwa:

- *Realizacja Wojewódzkiego Programu Zwiększania Lesistości (Powiaty, Nadleśnictwa, Właściciele gruntów, 2007-2010),*
- *Wprowadzenie lub aktualizacja granicy polno-leśnej w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego (Wojewoda, Marszałek, Powiaty, Gminy, Nadleśnictw, praca ciągła).*

Ochrona zasobów kopalin i rekultywacja terenów poeksploatacyjnych:

Ochrona i racjonalne gospodarowanie zasobami kopalin w eksploatowanych złożach:

- *Kontrola stanu faktycznego w przypadku wydobywania kopalin bez wymaganej koncesji i naliczanie opłat eksploatacyjnych w przypadku nielegalnej działalności (Starosta, praca ciągła),*
- *Opracowanie powiatowych programów ochrony środowiska, z wyszczególnieniem kolejności zadań w zakresie rekultywacji gleb (Powiaty, 2007),*
- *Opracowanie powiatowych programów rekultywacji i zalesiania zdegradowanych gleb na obszarach użytkowanych rolniczo (Powiaty, 2008),*
- *Realizacja programu rekultywacji gleb zdegradowanych na obszarach rolniczego użytkowania, w tym ich zalesianie (Powiaty, 2008-2010).*

Pobudzanie aktywności przedsiębiorców w zakresie możliwości poszukiwania i eksploatacji kopalin:

- *Gromadzenie, archiwizowanie i przetwarzanie danych geologicznych (Marszałek, Starosta, praca ciągła).*

Ochrona powierzchni ziemi:

Rekultywacja terenów z dużym udziałem gleb zdegradowanych:

Racjonalne wykorzystanie surowców:

Wdrożenie systemu bilansowania i weryfikacji materiałochłonności i odpadowości produkcji:

- *Wprowadzenie systemów wskaźników materiałochłonności i odpadowości produkcji do statystyki publicznej, państwowego monitoringu środowiska oraz programów ochrony środowiska (2007- 2010, WUS, WIOŚ, jednostki samorządu terytorialnego.*

Ochrona powietrza i przeciwdziałanie zmianom klimatu:

Identyfikacja obszarów występowania przekroczeń poziomów odniesienia jakości powietrza atmosferycznego:

- *Opracowanie programów ochrony powietrza dla stref- powiatów namysłowskiego, krapkowickiego, oleskiego i miasta Opola (Marszałek Województwa Opolskiego we współpracy ze starostami, wójtami, burmistrzami, WIOŚ i PWIS 2007-2008),*
- *Wdrażanie programów ochrony powietrza w strefach (podmioty gospodarcze samorządy terytorialne, 2007-2010 z kont. do 2014).*

Wdrażanie dyrektywy IPPC w określonych branżach i sektorach gospodarki:

- *Nadzór i kontrola wydanych pozwoleń zintegrowanych, uwzględniających zastosowanie najlepszych dostępnych technik (BAT),(WIOŚ we współpracy ze starostami, Marszałkiem 2007- 2010 zadanie ciągłe).*

Ochrona przed hałasem:

Podjęcie i systematyczne wykonywanie podstawowych badań pomiarowych, zgodnie z Obowiązującymi metodykami referencyjnymi, celem określenia stanu wyjściowego i ustalenia bezwzględnych wartości zagrożenia hałasem komunikacyjnym i przemysłowym [Leq w dB(A)]:

- *Wykonanie pomiarów natężenia hałasu według obowiązującej metodyki referencyjnej i założenie bazy danych na poziomie starostw, w tym:*
- *Przeprowadzenie szkolenia dla pracowników starostw powiatowych, tj. kierowników wydziałów właściwych w sprawach ochrony środowiska i pracowników odpowiedzialnych za ochronę przed hałasem, w zakresie wymagań metodyk referencyjnych,*
- *Prezentacja przykładowej bazy danych i określenie sposobów pozyskiwania wyników pomiarów natężenia hałasu (Starosta, Prezydent, Wójt, zarządcy dróg i linii kolejowych oraz innych obiektów, 2007- 2011).*

Utworzenie programu działań w zakresie dostosowania poziomu hałasu do dopuszczalnego:

- *Zakwalifikowanie obiektów i terenów, których dotyczyć powinien program działań, (Powiaty 2009 – 2011),*
- *Opracowanie programu działań zgodnego z wytycznymi MŚ (Powiaty 2009 – 2010)*
- *Uchwalenie programu działań przez radę powiatu (Powiaty 2009 – 2011)*

Opracowanie mapy akustycznej powiatów:

- *Opracowanie mapy akustycznej powiatu na podstawie zebranych wcześniej danych, tj.: a. wyników pomiarów własnych, b. map akustycznych przekazanych przez zarządców dróg, i linii kolejowych, (Powiaty zarządcy dróg i linii kolejowych oraz innych obiektów 2007-2011),*

Doskonalenie istniejących i kształtowanie nowych mechanizmów i procedur administracyjnych, na poziomie lokalnym i regionalnym, umożliwiających zapobieganie rozszerzaniu obszarów i powiększaniu wielkości populacji zagrożonych hałasem:

- Przeprowadzenie szkoleń i opracowanie przewodników dobrej praktyki do stosowania przez jednostki samorządowe wszystkich szczebli na terenie województwa opolskiego (Marszałek, Starosta, Wojewódzka Komisja Ocen Oddziaływania na Środowisko, Liga Walki z Hałasem, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, 2007 – 2010).

Podjęcie działań organizacyjnych umożliwiających rozpoczęcie i kontynuowanie wieloletnich prac nad sporządzeniem i systematyczną aktualizacją map akustycznych:

- Opracowanie wzoru dobrej praktyki na przykładzie wybranego starostwa, w postaci mapy akustycznej dla całego lub części starostwa (Starosta, Prezydent 2008 – 2011),
- Przeprowadzenie szkolenia dla pozostałych starostw (Starosta, Prezydent 2008 – 2011).

Podjęcie działań organizacyjnych umożliwiających rozpoczęcie prac nad określeniem konkretnych zadań inwestycyjnych zmierzających do minimalizacji oddziaływań akustycznych i ograniczenia wielkości populacji zagrożonej nadmiernym hałasem, a których konieczność wykonania została wcześniej udokumentowana w treści map akustycznych:

- Opracowanie programów ochrony przed hałasem i uchwalenie ich przez właściwe rady, w tym: 1. Opracowanie wzoru dobrej praktyki na przykładzie wybranej gminy, w postaci programu ochrony przed hałasem dla całej gminy lub jej części 2. Przeprowadzenie szkolenia dla pozostałych jednostek samorządu terytorialnego. 3. Uwzględnienie potrzeb w zakresie ochrony przed hałasem w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego w celu zapewnienia warunków do utrzymania równowagi przyrodniczej i racjonalnej gospodarki zasobami środowiska (Starosta, Prezydent, Wójt, Marszałek, Wojewoda 2007 – 2011).

Podjęcie prac nad ustaleniem formuły formalnej [prawno administracyjnej] i organizacyjnej [właściwości] w zakresie monitorowania stanu realizacji programu ochrony środowiska:

- Przygotowanie raportu o wykorzystaniu planów zagospodarowania przestrzennego, jako instrumentu w realizacji ochrony środowiska przed hałasem (samorząd gminny, Zarząd Województwa, Starostwo 2007 – 2014),
- Analiza ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w zakresie ustalania standardów akustycznych w postępowaniu decyzyjnym (samorząd gminny, Zarząd Województwa, Starostwo 2008),
- Prowadzenie okresowych pomiarów sprawdzających tendencje zmian na drogach o dużej dynamice zmienności natężenia ruchu (samorząd gminny, Zarząd Województwa, Starostwo 2007 – 2014).

Edukacja ekologiczna i dostęp do informacji:

Utworzenie w urzędach administracji publicznej systemu udostępniania informacji o środowisku:

- Wdrożenie publicznie dostępnego wykazu danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku i jego ochronie (Starostwo, Gmina 2008-2009).

9. Cele i priorytetowe działania ekologiczne w powiecie oleskim

9.1. Założenia strategii społeczno-gospodarczego rozwoju powiatu oleskiego na lata 2001 - 2015

Powiat oleski w dokumencie „Strategia rozwoju powiatu oleskiego na lata 2001 – 2015” przyjął 4 priorytety, 23 cele strategiczne i 32 cele operacyjne określające przedsięwzięcia do zrealizowania przez powiat, w ramach których zostały m.in. określone cele, zadania do i przedsięwzięcia.

- Priorytet 1** - **Poprawa zdrowia i związanej z nim jakości i długości życia mieszkańców przez zmiany stylu życia i kształtowania środowiska sprzyjającego zdrowiu**
- Cel strategiczny 10 - Rozwinięcie infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej
- Cel operacyjny - Wykorzystanie potencjału turystyczno-rekreacyjnego gmin powiatu do uprawiania sportu i czynnej rekreacji
- Program operacyjny - Wykonanie studium zagospodarowania terenów do celów turystycznych
- Zadania lub projekty:
 - * Zagospodarowanie doliny Proсны i Stobrawy dla celów turystycznych i rekreacyjnych i promocja tych terenów
 - * Opracowanie projektu ścieżek rowerowych na terenie gmin: Rudniki – Gorzów – Zębowice
- Priorytet 3** - **Restrukturyzacja działalności gospodarczej na obszarach wiejskich dla wielofunkcyjnego rozwoju wsi**
- Cel strategiczny 18 - Opracowanie programów zwiększających konkurencyjność na obszarach wiejskich wielofunkcyjnego rozwoju wsi
- Cel operacyjny - Zwiększenie konkurencyjności gospodarstw rolnych
- Program operacyjny - Zwiększenie areału pojedynczych gospodarstw rolnych (do 40 – 50 ha)
- Zadania:
 - * Opracowanie programu przejmowania użytków rolnych
- Cel strategiczny 20 - Opracowanie i wdrożenie programów zwiększenia lesistości
- Cel operacyjny - Zagospodarowanie nierolnicze gleb o niskiej bonitacji

-
- Program operacyjny - Zwiększenie lesistości
- Zadania:
 - * Zalesienie powierzchni 60 ha użytków rolnych
 - Tworzenie infrastruktury turystyczno-usługowej w zakresie turystyki i agroturystyki
 - * Przygotowanie zaplecza i oferty dla turystyki zagranicznej rodzinnej – masarnie, piekarnie itp.
 - * Prowadzenie szkoleń z zakresu agroturystyki
- Cel strategiczny 21 - Opracowanie i wdrożenie programów w zakresie ochrony środowiska i gospodarki odpadami
- Cel operacyjny - Systemowe rozwiązania gospodarki odpadami
- Priorytet 4** - **Podnoszenie atrakcyjności osadniczej i inwestycyjnej rejonu przez rozbudowę infrastruktury komunikacyjnej i komunalnej**
- Cel strategiczny 22 - Modernizacja dróg i systemów komunikacyjnych w powiecie
- Cele operacyjne - Odciążenie miast od ruchu tranzytowego
- Program operacyjny - Wykonanie obwodnic miast
- Zadania:
 - * Realizacja kolejnych etapów obwodnicy Dobrodzień
 - * Inicjowanie działań i koordynacja uzgodnień dla projektów obwodnic Praszki i Gorzowa
- Cel strategiczny 24 - Rozwój budownictwa mieszkaniowego i przemysłowego
- Cele operacyjne - Gazyfikacja gmin powiatu
- Program operacyjny - Gazyfikacja północnej części powiatu (Gorzów, Praszka, Rudniki)
- Zadania:
 - * Koordynacja uzgodnień i działań zainteresowanych podmiotów
- Cel operacyjny - Kanalizacja gmin powiatu
- Program operacyjny - Budowa sieci kanalizacji sanitarnej: Gorzów, Dobrodzień, Zębowice
- Zadania:
 - * Uzgodnienia projektowe modernizacji i rozbudowy oczyszczalni ścieków.

10. Program zadaniowy - plan operacyjny na lata 2008-2011 i działania do 2015 roku

10.1. Cele i zadania w zakresie ochrony wód powierzchniowych

A. Cel długoterminowy

Ochrona zasobów wód powierzchniowych, poprawa ich jakości i zapobieganie zanieczyszczeniu

do zrealizowania przez następujące działania:

- kontrolę zasobów wód powierzchniowych,
- zwiększenie retencji wód powierzchniowych (głównie w dolinie rzeki Prosny i Stobrawy),
- systematyczne i skuteczne ograniczenie zanieczyszczeń wprowadzanych do wód powierzchniowych (w zlewni rzeki Prosny, Stobrawy, Liswarty i Łomnicy),
- systematyczny monitoring jakości wód powierzchniowych,
- właściwy sposób użytkowania wód powierzchniowych

Zadania krótkoterminowe 2008-2011 rok

• Zarządzanie zasobami wodnymi

- opracowanie warunków korzystania z wód dorzecza dla poszczególnych zlewni,
- ochrona naturalnych zbiorników retencyjnych, takich jak tereny podmokłe i nieuregulowane ciek wodne przez wprowadzenie odpowiednich zapisów do planów miejscowych zagospodarowania przestrzennego gmin,
- zmniejszenie wodochłonności produkcji przemysłowej oraz wprowadzanie zamkniętych obiegów wody.

• Zapobieganie zanieczyszczeniu wody

- budowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej,
- budowa, rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków,
- dociążenie istniejących oczyszczalni ścieków,
- budowa urządzeń podczyszczających wody opadowe i roztopowe wprowadzane siecią kanalizacyjną do odbiorników powierzchniowych,
- stopniowe wyposażanie gospodarstw wiejskich w zabudowie rozproszonej w indywidualne systemy oczyszczania - przydomowe oczyszczalnie ścieków,

- sukcesywne ograniczanie zanieczyszczeń z działalności rolniczej ze szczególnym uwzględnieniem zanieczyszczeń azotowych - gnojowicy,
- kontrola i egzekwowanie programów racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej w zakładach przemysłowych.

10.2. Cele i zadania w zakresie ochrony wód podziemnych i racjonalnego ich użytkowania oraz ochrony gleb i powierzchni ziemi

B. Cel długoterminowy

Ochrona wód podziemnych i racjonalne ich użytkowanie oraz ochrona gleb i powierzchni ziemi

do zrealizowania przez następujące działania:

- ochronę ujęć wody pitnej i eliminację czynników zagrożenia dla jakości wód podziemnych (ochrona głównych zbiorników wód podziemnych GZWP 327 „Lubliniec-Młynków”, GZWP 325 „Zbiornik Częstochowa”, GZWP 324 „Dolina Kopalna Kluczborka”, GZWP 335 „Krapkowice-Strzelce Opolskie” i GZWP 311 „Dolina Kopalna Pratwy”),
- racjonalną gospodarkę wodami podziemnymi,
- zmniejszenie wodochłonności gospodarki,
- zagospodarowanie gleb w sposób, który odpowiada w pełni ich przyrodniczym walorom i klasie bonitacyjnej,
- rekultywacja nieczynnych składowisk.

Zadania krótkoterminowe 2008-2011 rok

- Zarządzenie zasobami wodnymi
 - Opracowanie całościowego bilansu wodno-gospodarczego powiatu.
- Zaopatrzenie w wodę
 - budowa i modernizacja sieci wodociągowych,
 - modernizacja ujęć wody i stacji uzdatniania wody,
 - likwidacja nieczynnych ujęć bądź ich zabezpieczenie.
- Zapobieganie zanieczyszczeniu wód
 - budowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej,
 - budowa, rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków,

- dociążenie istniejących oczyszczalni ścieków,
- stopniowe wyposażenie gospodarstw wiejskich w zabudowie rozproszonej w indywidualne systemy oczyszczania - przydomowe oczyszczalnie ścieków,
- sukcesywne ograniczanie zanieczyszczeń z działalności rolniczej ze szczególnym uwzględnieniem zanieczyszczeń azotowych - gnojowicy,
- modernizacja bądź likwidacja istniejących lub „starych” składowisk odpadów,
- racjonalne zużycie środków ochrony roślin i nawozów,
- uwzględnienie w planach zagospodarowania przestrzennego złóż użytkowych w granicach ich udokumentowania wraz z zapisami o ochronie obszarów.

10.3. Cele i zadania w zakresie minimalizacji ilości powstających odpadów, wzrostu odzysku i recyklingu i bezpiecznego składowania pozostałych odpadów

C. Cel długoterminowy

Minimalizacja ilości powstających odpadów, wzrost odzysku i recyklingu i bezpieczne składowanie pozostałych odpadów

do zrealizowania przez następujące działania:

- zapobieganie i minimalizacja powstawania odpadów,
- zapewnienie odzysku i unieszkodliwiania odpadów,
- bezpieczne składowanie odpadów,
- zbiórka odpadów od wszystkich wytwarzających,
- wydzielanie odpadów wielkogabarytowych, niebezpiecznych i innych ze strumienia odpadów komunalnych,
- prawidłowe zagospodarowanie odpadów powstających w sektorze gospodarczym, a zwłaszcza odpadów niebezpiecznych.

Zadania krótkoterminowe 2008-2011 rok

Szczegółowe zadania i harmonogram ich realizacji przedstawiono w integralnej części programu ochrony środowiska dla powiatu oleskiego, jakim jest odrębny dokument „Plan gospodarki odpadami dla powiatu oleskiego”.

10.4. Cele i zadania w zakresie ochrony różnorodności biologicznej oraz ochrony lasów

D. Cel długoterminowy

Ochrona różnorodności biologicznej oraz ochrona lasów

do zrealizowania przez następujące działania:

- utrzymanie istniejących i powołanie nowych obszarów i obiektów prawnie chronionej przyrody i krajobrazu, w tym ustanowienie ostoi przyrody Europejskiej Sieci Ekologicznej NATURA 2000 i objęcie jej zróżnicowanymi programami, formami i kierunkami ochrony (ostoja „Załęczański łuk Warty” – 89 ha w gminie Rudniki), objęcie ochroną prawną obszarów i form przyrodniczych o wysokich walorach ekologicznych i krajobrazowych (proponowany obszar chronionego krajobrazu „Dolina Proсны” i poszerzenie Obszaru Chronionego Krajobrazu „Lasy Stobrawsko-Turawskie” oraz innych wynikających z opracowań inwentaryzacyjnych i studialnych gmin, np. Rezerwat „Skrońsko”, obszary chronione niższej rangi – zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, użytki ekologiczne,
- eliminowanie lub ograniczanie aktualnych i potencjalnych zagrożeń dla zachowania różnorodności biologicznej,
- zachowanie i systematyczne wzbogacanie istniejących oraz odtwarzanie zanikłych elementów różnorodności biologicznej, a zwłaszcza renaturalizacja cennych ekosystemów i siedlisk,
- wzmocnienie służb ochrony przyrody oraz wspieranie działalności ochrony przyrody i krajobrazu organizacji pozarządowych i ruchów społecznych.

Zadania krótkoterminowe 2008-2011 rok

- Ochrona i rozwój systemu obszarów chronionych
 - opracowanie planów ochrony obszarów chronionych na terenie powiatu,
 - wspieranie gmin w ustanawianiu użytków ekologicznych i zespołów przyrodniczo-krajobrazowych na terenach rolniczych, gdzie występują pozostałości ekosystemów i cennych fragmentów krajobrazu,
 - bieżąca ochrona obszarów i obiektów prawnie chronionych,
 - opracowanie planu zabiegów konserwacyjnych i pielęgnacyjnych pomników przyrody,

- Ochrona i renaturalizacja siedlisk

- opracowanie powiatowej „czerwonej listy” zbiorowisk roślinnych i biotopów wymagających specjalnej troski,
- wprowadzenie do planów zagospodarowania przestrzennego gmin zapisów określających sposoby użytkowania cennych elementów przyrodniczych i krajobrazowych (a w szczególności drobnych zbiorników wodnych, torfowisk, tarasów zalewowych, stref brzegowych, jezior i rzek na obszarze gminy),
- inwentaryzacja zdegradowanych ekosystemów wodno-błotnych oraz opracowanie programów ich renaturalizacji.

- Integracja ochrony środowiska z planowaniem przestrzennym

- przeciwdziałanie rozwojowi budownictwa mieszkalnego i rekreacyjnego na terenach chronionych,
- wdrożenie procedur lokalizacyjnych chroniących tereny cenne przyrodniczo przed przeinwestowaniem,
- ścisłe przestrzeganie i wprowadzenie zasad w planach zagospodarowania przestrzennego selektywnego dostępu do terenów wyjątkowo cennych przyrodniczo,
- przygotowanie opracowań ekofizjograficznych gmin z wykorzystaniem dokumentacji dotyczących inwentaryzacji i waloryzacji przyrodniczej gmin.

- Ochrona gatunkowa roślin i zwierząt

- opracowanie planów ochrony siedlisk gatunków, które są zagrożone,
- opracowanie i wdrożenie zasad postępowania z gatunkami konfliktowymi, w tym określenia sposobów minimalizacji szkód,
- opracowanie regionalnej listy gatunków zagrożonych wyginięciem oraz wdrożenie regionalnego programu ochrony tych gatunków.

- Ochrona lasów

- realizacja programu zwiększania lesistości kraju w ramach powiatowego planu zwiększania lesistości,
- ograniczanie penetracji ludzi w okresie letnim i przy zbiorze runa leśnego,
- ograniczenie zaśmiecania lasu,

- ograniczenie powstawania i tworzenia barier ekologicznych utrudniających migrację zwierząt,
 - ograniczanie nielegalnego pozyskiwania drewna,
 - ochrona lasów lęgowych,
 - systematyczny monitoring stanu „zdrowotnego” lasów,
 - prace pielęgnacyjne drzewostanu,
 - intensyfikacja prac związanych z opracowaniem i aktualizacją operatów urządzeniowych lasów niepaństwowych oraz nadzór nad realizacją tych planów.
- Ochrona i utrzymanie krajobrazu rekreacyjnego
 - rozwój sieci szlaków turystycznych i przyrodniczych ścieżek dydaktycznych,
 - monitoring ruchu turystycznego, a w szczególności na obszarach chronionych.
 - Utrzymanie tradycyjnego krajobrazu rolniczego
 - opracowanie i wdrożenie programu rolno-środowiskowego,
 - systematyczny rozwój rolnictwa ekologicznego agroturystyki.

10.5. Cele i zadania w zakresie ochrony powietrza i ochrony przed hałasem

E. Cel długoterminowy

Ochrona powietrza i ochrona przed hałasem

do zrealizowania przez następujące działania:

- systematyczna poprawa jakości powietrza i klimatu akustycznego, w szczególności na terenach miejskich

Zadania krótkoterminowe 2008-2011 rok

- systematyczna modernizacja zbiorczych i indywidualnych systemów grzewczych, ograniczenie niskiej emisji zanieczyszczeń powietrza, szczególnie w zabudowie zwartej,
- wdrażanie odnawialnych źródeł energii,
- modernizacja dróg i nawierzchni dróg na terenie powiatu,

10.6. Cele i zadania systemowego monitorowania stanu środowiska

F. Cel długoterminowy

Systemowe monitorowanie stanu środowiska

do zrealizowania przez następujące działania:

- wprowadzanie nowych technik i doskonalenie istniejących, pozwalających analizować zmiany zachodzące w środowisku i oceniać zagrożenia w środowisku.

Zadania krótkoterminowe 2008 - 2011

- monitoring jakości wód powierzchniowych,
- monitoring jakości wód podziemnych,
- monitoring gospodarki wodno-ściekowej,
- monitoring eksploatacji składowisk,
- monitoring jakości powietrza,
- monitoring klimatu akustycznego,
- monitoring oceny przydatności osadów ściekowych do zagospodarowania

10.7. Cele i zadania w kształtowaniu świadomości i edukacji społeczeństwa w ochronie środowiska

G. Cel długoterminowy

Kształtowanie świadomości i edukacja społeczeństwa w ochronie środowiska

do zrealizowania przez następujące działania:

- informację i dodatkową edukację mieszkańców w zakresie ochrony środowiska i umożliwienie dostępu do informacji z zakresu ochrony środowiska

Zadania krótkoterminowe 2008-2011 rok

- informacje w postaci broszur, ulotek, książek, tablic,
- akcje szkoleniowe,
- akcje propagandowe,
- wycieczki i imprezy ekologiczne,
- konkursy,

- ścieżki edukacyjne,
- działania wspierające edukację ekologiczną,
- udział mediów regionalnych, powiatowych i gminnych.

10.8. Zadania własne powiatu, harmonogram i koszty realizacji programu

Do zadań własnych powiatu należy zaliczyć te przedsięwzięcia, które będą finansowane w całości lub częściowo ze środków będących w dyspozycji powiatu.

Zadania powiatu w zakresie ochrony środowiska w głównej mierze skupiają się na:

- **opracowaniu planów, programów wspierających działania związane z realizacją zasady ustrojowej, tj. ekorozwoju,**
- **wydawanie opinii, zezwoleń, orzeczeń, zobowiązań, zaleceń wynikających z kompetencji starosty w zakresie ustaw: Prawa wodnego, Prawa ochrony środowiska, o lasach, o ochronie przyrody, Prawa geologicznego i górniczego, o ochronie roślin uprawnych, o odpadach, o ochronie zwierząt, o przeznaczeniu gruntów rolnych do zalesiania, o zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt rzeźnych i mięsa oraz o Państwowej Inspekcji Weterynaryjnej,**
- **udostępnianiu społeczeństwu dostępnych wykazów danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku i jego ochronie,**
- **prowadzeniu rejestru m.in. pomników przyrody, stanowisk dokumentacyjnych, użytków ekologicznych oraz zespołów przyrodniczo-krajobrazowych,**
- **kontroli przestrzegania przepisów o ochronie przyrody,**
- **koordynowaniu wspólnych przedsięwzięć z gminami, ułatwiających rozwiązywanie problemów,**
- **organizowaniu kampanii promocyjno-edukacyjnych.**

Również do zadań powiatu należą działania w zakresie ochrony środowiska i zdrowia ludzi w utrzymywanych obiektach i urządzeniach użyteczności publicznej oraz w obiektach administrowanych przez powiat.

Tabela 2

ZADANIA WŁASNE POWIATU. HARMONOGRAM I KOSZTY REALIZACJI PROGRAMU

Lp.	Zadanie	Pozainwestycyjne - P	Termin realizacji	Współpraca	Koszty realizacji zadania w tys. złotych	
		Inwestycyjne - I			środki własne	inne
OCHRONA ZASOBÓW WÓD POWIERZCHNIOWYCH, POPRAWA ICH JAKOŚCI I ZAPOBIEGANIE ZANIECZYSZCZENIU LATA 2008 – 2011						
1	Wspieranie inicjatyw budowy oczyszczalni przydomowych i małych grupowych oczyszczalni ścieków na terenach nie przewidzianych do skanalizowania	P	Sukcesywnie	Gminy, organizacje ekologiczne, RZGW	Budżet powiatu	PFOŚiGW
2	Kontynuacja uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej w obiektach podlegających Starostwu	I	Sukcesywnie	Placówki podległe Starostwu	Budżet powiatu	WFOŚiGW PFOŚiGW
3	Opracowanie programu ograniczenia zanieczyszczeń wprowadzanych wodami opadowymi i roztopowymi	P	2009	Zarząd Dróg Powiatowych	Budżet powiatu 14	WFOŚiGW PFOŚiGW
4	Budowa urządzeń odprowadzających wody opadowe i roztopowe wprowadzane siecią kanalizacyjną do odbiorników z dróg powiatowych	I	w miarę możliwości do 2011	Zarząd Dróg Powiatowych, Gminy, Zarząd Dróg Wojewódzkich	Budżet powiatu	Fundusze pomocowe
DZIAŁANIA DO 2015 ROKU						
1	Kontynuacja zadania 1	P		j.w.	Budżet powiatu	
2	Kontynuacja zadania 2	P		j.w.	Budżet powiatu	

Tabela 2 c.d.

Lp.	Zadanie	Pozainwestycyjne - P	Termin realizacji	Współpraca	Koszty realizacji zadania w tys. złotych	
		Inwestycyjne - I			środki własne	inne
3	Wdrożenie programu ograniczenia zanieczyszczeń wprowadzanych wodami opadowymi i roztopowymi – kontynuacja od 2009 roku	I	Sukcesywnie	j.w.	Budżet powiatu	
OCHRONA WÓD PODZIEMNYCH I RACJONALNE ICH UŻYTKOWANIE ORAZ OCHRONA GLEB I POWIERZCHNI ZIEMI LATA 2008 - 2011						
1	Opracowanie całościowego bilansu wodno-gospodarczego powiatu	P	2009	RZGW Gminy	Budżet powiatu 12	
2	Wspieranie inicjatyw budowy oczyszczalni przydomowych i małych oczyszczalni ścieków na terenach nie przewidzianych do skanalizowania	P	Sukcesywnie	Indywidualni mieszkańcy, Gminy, organizacje ekologiczne, RZGW	Budżet powiatu	PFOŚiGW Gminy
3	Wspieranie przedsięwzięć z zakresu zmniejszania wodochłonności w działalności podmiotów gospodarczych	P	Sukcesywnie	Podmioty gospodarcze	Budżet powiatu	środki podmiotów gospodarczych

DZIAŁANIA DO 2015 ROKU						
1	Weryfikacja bilansu wodno-gospodarczego powiatu	P	2014	RZGW Gminy	Budżet powiatu	
2	Kontynuacja zadania 2	I	Sukcesywnie	Indywidualni mieszkańcy, Gminy, RZGW, organizacje ekologiczne,		
3	Kontynuacja zadania 3	P	Sukcesywnie	Gminy, Indywidualni rolnicy Podmioty gospod.		

Lp.	Zadanie	Pozainwesty- cyjne - P	Termin realizacji	Współpraca	Koszty realizacji zadania w tys. złotych	
		Inwestycyjne - I			środki własne	inne

Tabela 2 c.d.

MINIMALIZACJA ILOŚCI POWSTAJĄCYCH ODPADÓW, WZROST ODZYSKU I RECYKLINGU I BEZPIECZNE SKŁADOWANIE POZOSTAŁYCH ODPADÓW LATA 2008 - 2011						
Szczegółowy harmonogram realizacji działań w zakresie gospodarki odpadami przedstawiono w PLANIE GOSPODARKI ODPADAMI DLA POWIATU OLESKIEGO						
OCHRONA RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ ORAZ OCHRONA LASÓW LATA 2008 - 2011						
1	Wspieranie gmin w ustanawianiu użytków ekologicznych i zespołów przyrodniczo-krajobrazowych na terenach rolniczych, gdzie występują pozostałości ekosystemów i cennych fragmentów krajobrazu	P	Sukcesywnie	Gminy, Wojew. Konserwator Przyrody	Budżet powiatu	PFOŚiGW
2	Współpraca z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w zakresie ochrony starodrzewia, parków podworskich i wiejskich	P	Sukcesywnie	Gminy, Wojew. Konserwator Przyrody	Budżet powiatu	
3	Promocja walorów przyrodniczych powiatu	P	Sukcesywnie	Gminy, Wojew. Konserwator Przyrody, org. ekologiczne	Budżet powiatu 3/rok	PFOŚiGW Gminy Organizacje ekologiczne
4	Wspieranie inicjatyw dotyczących ochrony środowiska na terenach cennych przyrodniczo	P	Sukcesywnie	Gminy, Podmioty gospodarcze, Indywidualni mieszkańcy	Budżet powiatu	

5	Realizacja programu zwiększania lesistości powiatu w ramach powiatowego planu zwiększania lesistości	I	Sukcesywnie	Lasy Państwowe, Indywidualni mieszkańcy	Budżet powiatu	WFOŚiGW
Lp.	Zadanie	Pozainwestycyjne - P Inwestycyjne - I	Termin realizacji	Współpraca	Koszty realizacji zadania w tys. złotych środki własne	inne
6	Współpraca w wprowadzeniu lub aktualizacji granicy leśno-polnej w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego	P	Sukcesywnie	Lasy Państwowe, ARiMR, Gminy	Budżet powiatu	WFOŚiGW PFOŚiGW
7	Wspieranie rozwoju sieci szlaków turystycznych i przyrodniczych ścieżek dydaktycznych	P	Sukcesywnie	Lasy Państwowe, Gminy, org. ekolog., Wojew. Konserwator Przyrody	Budżet powiatu	

DZIAŁANIA DO 2011 ROKU

2	Kontynuacja zadań 1, 2, 3, 4, 5,6 i 7	P	Sukcesywnie	jak w zadaniach 2,3,4,5 i 7		
---	---------------------------------------	---	-------------	--------------------------------	--	--

Tabela 2 c.d.

Lp.	Zadanie	Pozainwestycyjne - P	Termin realizacji	Współpraca	Koszty realizacji zadania w tys. złotych	
		Inwestycyjne - I			środki własne	inne
OCHRONA POWIETRZA I OCHRONA PRZED HAŁASEM LATA 2008 – 2011						
1	Wprowadzenie systemów pomiarowych zużycia ciepła w obiektach podległych Starostwu	I	2008 – 2011	Jednostki Starostwa	Budżet powiatu	
2	Promocja kotłowni wykorzystujących alternatywne źródła energii (biomasa, pompy ciepłe, energia wiatrowa)	P	Sukcesywnie	Gminy, Urząd Marszałkowski Organizacje pozarządowe	4/rok	Gminy
3	Kontynuacja modernizacji lub wymiany istniejących kotłowni w obiektach podległych Starostwu na kotłownie ekologiczne	I	Sukcesywnie	Jednostki Starostwa, Gminy	Budżet powiatu	PFOŚiGW WFOŚiGW NFOŚiGW Fundusze pomocowe
4	Kontynuacja termomodernizacji obiektów podległych Starostwu	I	Sukcesywnie	Jednostki Starostwa	Budżet powiatu	WFOŚiGW NFOŚiGW Fundusze pomocowe
5	Promowanie działań w zagospodarowaniu ugorów wierzba energetyczną jako alternatywne źródło energii	P	Sukcesywnie	Gminy	Budżet powiatu 2,5/rok	
6	Modernizacja dróg powiatowych	I	2009 - 2011	Zarząd Dróg Powiatowych, Gminy	Budżet powiatu	WIOŚ PFOŚiGW

Tabela 2 c.d.

Lp.	Zadanie	Pozainwesty- cyjne - P	Termin realizacji	Współpraca	Koszty realizacji zadania w tys. złotych	
		Inwestycyjne - I			środki własne	inne
7	<p>Utworzenie programu działań w zakresie dostosowania poziomu hałasu do dopuszczalnego:</p> <p>1.Zakwalifikowanie obiektów i terenów, których dotyczyć powinien program działań</p> <p>2.Opracowanie programu działań zgodnego z wytycznymi MŚ</p> <p>3.Uchwalenie programu działań przez radę powiatu</p>	P	2009-2011	WIOŚ, Gminy	Budżet powiatu 12	WFOŚiGW
DZIAŁANIA DO 2015 ROKU						
1	Termomodernizacja obiektów podległych Starostwu	I	Sukcesywnie	Jednostki Starostwa	Budżet powiatu	
2	Modernizacja kotłowni w obiektach podległych Starostwu	I	Sukcesywnie	Jednostki Starostwa	Budżet powiatu	
3	Kontynuacja zadania 2, 5	P	Sukcesywnie	Jednostki Starostwa	Budżet powiatu	

Tabela 2 c.d.

Lp.	Zadanie	Pozainwestycyjne - P	Termin realizacji	Współpraca	Koszty realizacji zadania w tys. złotych	
		Inwestycyjne - I			środki własne	inne
SYSTEMOWE MONITOROWANIE STANU ŚRODOWISKA LATA 2008 - 2011						
1	Aktualizacja systemu wymiany i dostępu do informacji o środowisku	P	2008 – 2010	WIOŚ, Urząd Marszałkowski, RZGW, WIS, Woj. Konserw. Przyrody, Lasy Państwowe	Budżet powiatu 5/rok	Fundusze pomocowe
2	Wspieranie finansowe Powiatowej Straży Pożarnej w środki ratownictwa w przypadku NZŚ i sprzęt	I	jednorazowo raz na 4 lata	Straż Pożarna	Budżet powiatu środki + sprzęt 6/rok	Gminy Urząd Wojewódzki
DZIAŁANIA DO 2015 ROKU						
1	Doskonalenie systemu wymiany i dostępu do informacji o środowisku	P	do 2015	WIOŚ urzędy j.w.	Budżet powiatu 3/rok	PFOSiGW
2	Kontynuacja zadania 2	I	jednorazowo	Straż Pożarna	Budżet powiatu	
KSZTAŁTOWANIE ŚWIADOMOŚCI I EDUKACJA SPOŁECZEŃSTWA W OCHRONIE ŚRODOWISKA LATA 2008 - 2011						
1	Organizowanie i wspieranie konkursów ekologicznych	P	corocznie	Gminy Szkoly	Budżet powiatu 5/rok	Gminy PFOSiGW
2	Upowszechnianie informacji o działaniach na rzecz ochrony środowiska	P	Sukcesywnie	Gminy radio, prasa, telewizja	Budżet powiatu 5/rok	Gminy PFOSiGW
3	Organizacja szkoleń i warsztatów lub zebrań informacyjnych dotyczących korzystania ze środowiska zgodnie z polityką ekorozwoju	P	Sukcesywnie	Gminy Lasy Państwowe	Budżet powiatu 3/rok	Gminy PFOSiGW

Tabela 2 c.d.

Lp.	Zadanie	Pozainwesty- cyjne - P	Termin realizacji	Współpraca	Koszty realizacji zadania w tys. złotych	
		Inwestycyjne - I			środki własne	inne
4	Działania informacyjno-edukacyjne dla małych i średnich przedsiębiorstw z zakresu ochrony środowiska	P	Sukcesywnie	Gminy Podmioty gospodarcze	Budżet powiatu 3/rok	Gminy PFOSiGW
5	Akcje propagandowe	P	Sukcesywnie	Gminy Lasy Państwowe	Budżet powiatu 3/rok	Gminy PFOSiGW
DZIAŁANIA DO 2015 ROKU						
1	Kontynuacja w/w zadań					
ZADANIA OGÓLNE LATA 2008 - 2011						
1	Weryfikacja, ocena, sporządzenie raportu z realizacji zadań powiatowego programu ochrony środowiska i planu gospodarki odpadami	P	po upływie 2 lat od przyjęcia planu	Gminy	Budżet powiatu	
2	Aktualizacja powiatowego programu ochrony środowiska i planu gospodarki odpadami	P	nie rzadziej niż 4 lata od przyjęcia planu	Gminy	Budżet powiatu 35	PFOŚiGW WFOŚiGW

10.9. Zadania koordynowane

Zgodnie z „Wytycznymi sporządzania programów...” pod pojęciem zadań koordynowanych należy rozumieć pozostałe zadania związane z ochroną środowiska i racjonalnym wykorzystaniem zasobów naturalnych, które są finansowane ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych, będących w dyspozycji organów i instytucji szczebla wojewódzkiego i centralnego, bądź instytucji działających na terenie powiatu, ale podległych bezpośrednio organom wojewódzkim lub centralnym.

Zadania koordynowane są uzależnione od pomocy finansowej zewnętrznej i mogą napotkać trudności realizacyjne.

W tabelach 3 i 4 przedstawiono zadania koordynowane w nawiązaniu do Wojewódzkiego programu ochrony środowiska.

Zadania koordynowane wydzielono jako zadania koordynowane o charakterze organizacyjno-prawnym (tabela 3) i o charakterze inwestycyjnym (tabela 4).

Tabela 3

**ZADANIA KOORDYNOWANE O CHARAKTERZE ORGANIZACYJNO-PRAWNYM
NA LATA 2008 – 2011**

Lp.	Zadanie	Termin realizacji	Jednostka odpowiedzialna	Podmioty uczestniczące	Źródła finansowania
OCHRONA ZASOBÓW WÓD POWIERZCHNIOWYCH, POPRAWA ICH JAKOŚCI I ZAPOBIEGANIE ZANIECZYSZCZENIU					
1	Rekultywacja zanieczyszczonych zbiorników wodnych – wody pozaklasowe	Sukcesywnie	RZGW, użytkownicy prywatni, WZMiUW	Gminy Starostwo	Budżet państwa Fundusze pomocowe
OCHRONA WÓD PODZIEMNYCH I RACJONALNE ICH UŻYTKOWANIE ORAZ OCHRONA GLEB I POWIERZCHNI ZIEMI					
1	Stworzenie bazy danych i systemu wymiany informacji z zakresu gospodarki wodnej w obszarze województwa opolskiego	Sukcesywnie	RZGW	Urząd Marszałk., WIOS Urząd Wojew. Starostwo	Budżet państwa WFOŚiGW, PFOŚiGW
2	Wspieranie działań zmniejszających zużycie wody w działalności gospodarczej	Sukcesywnie	Urząd Marszałkowski	Wojewoda Starostwo, Gminy Podmioty gosp.	Budżet państwa Środki własne podmiotów gosp.
OCHRONA RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ ORAZ OCHRONA LASÓW					
1	Intensyfikacja prac związanych z opracowywaniem i aktualizacją planów lasów niepaństwowych oraz doskonalenie nadzoru nad realizacją tych planów	Sukcesywnie	Starostwo	Wojewoda Lasy Państwowe Właściciele lasów	Budżet państwa
2	Realizacja programu zwiększanie lesistości kraju	Sukcesywnie	MR i RW, MŚ	Starostwo ARiMR Lasy Państwowe	Budżet państwa Fundusze celowe
3	Inicjatywy w zakresie agroturystyki i wspieranie rolnictwa ekologicznego	Sukcesywnie	Urząd Marszałkowski	Gminy, Starostwo	Budżet państwa Środki własne rolników Program rolno- środowiskowy UE

Tabela 3 c.d.

Lp.	Zadanie	Termin realizacji	Jednostka odpowiedzialna	Podmioty uczestniczące	Źródła finansowania
4	Opracowanie planów ochrony obszarów chronionych na terenie powiatu (Obszaru Chronionego Krajobrazu Dolina Proсны, poszerzenie Obszaru Chronionego Krajobrazu Lasy Stobrawsko-Turawskie oraz inne)	2009 - 2011	Wojew. Konserwator Przyrody	Gminy, Starostwo	Budżet państwa
5	Opracowanie planu zabiegów konserwacyjnych i pielęgnacyjnych pomników przyrody	2009	Wojew. Konserwator Przyrody	Gminy, Starostwo	Budżet państwa
6	Ochrona siedlisk chronionych, ochrona prawna siedlisk – Kompleksu Stawów Stare Olesno	Sukcesywnie	Wojew. Konserwator Przyrody	Gminy, Starostwo	Budżet państwa
KSZTAŁTOWANIE ŚWIADOMOŚCI I EDUKACJA SPOŁECZEŃSTWA W OCHRONIE ŚRODOWISKA					
1	Powiatowe warsztaty robocze dla młodzieży szkolnej nt. właściwej gospodarki odpadami, oszczędzania energii	2009-2011	Starostwo Szkoły	Ośrodki i centra EE	Fundusze ekologiczne, Budżet państwa 3 tys. zł/rok
2	Wspieranie programów edukacji ekologicznej realizowanych przez organizacje pozarządowe	Sukcesywnie	Urząd Wojewódzki Urząd Marszałkowski Starostwo	Organizacje ekologiczne Szkoły	Fundusze ekologiczne, Budżet państwa
3	Szkolenia rolników w zakresie rolnictwa ekologicznego, agroturystyki, wdrażanie KDPR dla programu rolno-środowiskowego	corocznie	Urząd Marszałkowski Starostwa Gminy	Sołectwa AR i MR	Fundusze ekologiczne, Budżet państwa 60 tys/rok/powiat i gminy

Tabela 4

**ZADANIA KOORDYNOWANE O CHARAKTERZE INWESTYCYJNYM
NA LATA 2008 – 2011**

Lp.	Zadanie	Termin realizacji	Jednostka odpowiedzialna	Podmioty uczestniczące	Źródła finansowania
OCHRONA ZASOBÓW WÓD POWIERZCHNIOWYCH, POPRAWA ICH JAKOŚCI I ZAPOBIEGANIE ZANIECZYSZCZENIU					
1	Wyposażenie gospodarstw wiejskich w zabudowie nie przewidzianej systemem sieci kanalizacyjnej w przydomowe oczyszczalnie ścieków lub systemy asenizacyjne	Ciągle	Realizacja: Właściciele gospodarstw Podmioty gospodarcze	Starostwo Gminy	Środki własne rolników, podmiotów gospodarczych Fundusze pomocowe
2	Realizacja inwestycji w zakresie prawidłowego magazynowania obornika i gnojowicy	Ciągle	Realizacja: Właściciele gospodarstw Podmioty gospodarcze	AR i MR WIOŚ Starostwo Gminy	Środki własne rolników, podmiotów gospodarczych Fundusze pomocowe
OCHRONA WÓD PODZIEMNYCH I RACJONALNE ICH UŻYTKOWANIE ORAZ OCHRONA GLEB I POWIERZCHNI ZIEMI					
1	Likwidacja „dzikich” składowisk odpadów i modernizacja istniejących składowisk	2008-2011	Właściciele Użytkownicy terenu	Starostwo Gminy, inwestorzy prywatni	Środki właścicieli Fundusze pomocowe
2	Porządkowanie systemów melioracyjnych	Sukcesywnie	WZMiUW, Urząd Marszałkowski	Starostwo Gminy, inwestorzy prywatni	

Tabela 4 c.d.

Lp.	Zadanie	Termin realizacji	Jednostka odpowiedzialna	Podmioty uczestniczące	Źródła finansowania
OCHRONA RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ ORAZ OCHRONA LASÓW					
1	Zalesianie gruntów porolnych i gleb zdegradowanych	Sukcesywnie	MR i RW, MŚ	Starostwo Gminy Lasy Państwowe Właściciele gruntów	Budżet państwa Środki Lasów Państwowych Fundusze ekol. Środki właścicieli gruntów
2	Wzbogacanie składu gatunku sztucznych odnowień leśnych przy uwzględnieniu dostosowania do naturalnej mozaikowości siedlisk	Sukcesywnie	MŚ	Lasy Państwowe Starostwo	Środki budżetowe Środki Lasów Państwowych
3	Utworzenie obszarów cenno przyrodniczych i krajobrazowych kwalifikujących się do ochrony przyrody w tym Park Krajobrazowy „Dolina Małej Panwi”, Obszar Chronionego Krajobrazu „Doliny Proсны”, poszerzenie „Lasów Stobrawsko-Turawskich”	Sukcesywnie	Wojewódzki Konserwator Przyrody	Lasy Państwowe Starostwo Gminy	Środki budżetowe Środki Lasów Państwowych
OCHRONA POWIETRZA I OCHRONA PRZED HAŁASEM					
1	Promowanie komunikacji zbiorowej, szersze wykorzystanie dróg kolejowych w transporcie pasażerskim i towarowym	Sukcesywnie	Wojewoda	Gmina Starostwo	Budżet państwa
2	Budowa ścieżek rowerowych	Sukcesywnie	Urzędy Miast	Starostwo	Środki własne Fundusze ekologiczne

Tabela 4 c.d.

Lp.	Zadanie	Termin realizacji	Jednostka odpowiedzialna	Podmioty uczestniczące	Źródła finansowania
3	Termomodernizacja budynków	Sukcesywnie	Właściciele budynków	Starostwo Gminy	Środki własne właścicieli Budżet państwa Fundusze celowe
4	Modernizacja i wymiana istniejących kotłowni na kotłownie ekologiczne	Sukcesywnie	Właściciele budynków Podmioty gospod.	Starostwo Gminy	Środki własne podmiotów i osób fizycznych Fundusze celowe, pomocowe
5	Realizacja inwestycji z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii	Sukcesywnie	Starostwo Gminy	Indywidualni rolnicy Podmioty gospod.	Środki własne podmiotów i osób fizycznych Fundusze pomocowe
6	Modernizacja i remont dróg krajowych i wojewódzkich	Sukcesywnie	Zarząd Dróg Wojewódzkich	Starostwo Gminy	Budżet państwa Fundusze pomocowe
KSZTAŁTOWANIE ŚWIADOMOŚCI I EDUKACJA SPOŁECZEŃSTWA W OCHRONIE ŚRODOWISKA					
1	Budowa ścieżek edukacyjnych, szlaków turystycznych, odnowień itp.	Sukcesywnie	Wojewoda Lasy Państwowe	Starostwo Gminy	Budżet państwa Środki własne Lasów Państwowych Fundusze pomocowe

10.10. Szczegółowe wytyczne do sporządzania gminnych programów ochrony środowiska

Ustawa Prawo ochrony środowiska w art. 17 i 18 stanowi, że w celu realizacji polityki ekologicznej państwa samorządy sporządzają wojewódzkie, powiatowe i gminne programy ochrony środowiska, które następnie są przyjmowane do realizacji w drodze uchwały sejmiku województwa albo rady powiatu lub gminy. Programy te, podobnie jak politykę ekologiczną państwa, sporządza się na 4 lata, z tym, że przewidziane w niej działania obejmują w perspektywie kolejne 4 lata. Programy powinny określać cele ekologiczne, priorytety, rodzaj i harmonogram działań proekologicznych oraz środki niezbędne do osiągnięcia celów.

Zasady ogólne

Przy sporządzaniu gminnych programów ochrony środowiska należy uwzględnić ustalenia zawarte w dokumentach:

- Programie wykonawczym do II polityki ekologicznej państwa,
- Polityce ekologicznej państwa na lata 2003 – 2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 – 2010,
- Strategii Rozwoju Kraju z uwzględnieniem Narodowej Strategii Spójności 2007-2010,
- Programie ochrony środowiska województwa opolskiego,
- Programie ochrony środowiska powiatu oleskiego.

Cele i zadania ujęte w wymienionych dokumentach, a konkretniej – zawarte w nich tabele przedsięwzięć inwestycyjnych i pozainwestycyjnych, powinny być wykorzystywane przy sporządzaniu gminnych programów ochrony środowiska w trojaki sposób:

- jako podstawa wyjściowa do konkretyzacji zadań (np. do sporządzania na szczeblu gminnym konkretnego wykazu planowanych do budowy lub modernizacji oczyszczalni ścieków, składowisk odpadów, systemu segregacji odpadów itd.),
- jako analog do sformułowania lokalnych celów, planowanych do uzyskania,
- jako inspiracja do wprowadzenia podobnego zadania na szczeblu lokalnym, jeśli zadanie ujęte w wymienionych wyżej dokumentach jest sformułowane ogólnie bądź dotyczy wyższego szczebla.

Struktura gminnego programu ochrony środowiska powinna nawiązywać do struktury „Polityki ekologicznej państwa na lata 2003 – 2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 – 2010”, a więc powinna zawierać, co najmniej następujące dane:

- racjonalne użytkowanie zasobów naturalnych (zmniejszenie materiałochłonności, energochłonności i wodochłonności gospodarki, ochrona gleb, racjonalna eksploatacja lasów),
- poprawa jakości środowiska (ochrona wód, ochrona powietrza, gospodarowanie odpadami, hałas, pola elektromagnetyczne, nadzwyczajne zagrożenia środowiska, ochrona przyrody i bioróżnorodności),
- narzędzia i instrumenty realizacji programu (ramy prawa – także w zakresie prawa lokalnego i decyzji organów samorządowych, planowanie przestrzenne, powiązania formalne i merytoryczne z analogicznymi programami niższego i wyższego szczebla administracyjnego, mechanizmy finansowania ochrony środowiska),
- nakłady na realizację programu (wielkość nakładów i źródła finansowania),
- kontrola realizacji programu (procedury kontroli, mierniki realizacji programu, procedury weryfikacji programu).

Zadania własne powinny być w programie ujęte z pełnym zakresem informacji niezbędnej do kontroli ich realizacji (opis przedsięwzięcia, terminy realizacji, instytucja odpowiedzialna, koszty, źródła finansowania). Zadania koordynowane powinny być w programie ujęte z takim stopniem szczegółowości, jaki jest dostępny na terenie gminy.

Zgodnie z „Wytycznymi do sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu lokalnym i regionalnym” (MŚ Warszawa 2002) **programy gminne powinny się składać z dwóch części:**

- ***zadań własnych*** (pod zadaniami własnymi należy rozumieć te przedsięwzięcia, które będą finansowane w całości lub częściowo ze środków będących w dyspozycji gminy);
- ***zadań koordynowanych*** (pod zadaniami koordynowanymi należy rozumieć pozostałe zadania, związane z ochroną środowiska i racjonalnym wykorzystaniem zasobów naturalnych, które są finansowane ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych, będących w dyspozycji organów i instytucji szczebla powiatowego, wojewódzkiego i centralnego).

Zadania własne powinny być w programie ujęte z pełnym zakresem informacji niezbędnej do kontroli ich realizacji (opis przedsięwzięcia, terminy realizacji, instytucja odpowiedzialna, koszty, źródła finansowania). Zadania koordynowane powinny być w programie z takim stopniem szczegółowości, jaki jest dostępny na terenie gminy.

Jest rzeczą niezbędną, aby do prac nad gminnym programem ochrony środowiska były włączone wszystkie właściwe ze względu na zasięg swojej działalności instytucje, związane z ochroną środowiska i zagospodarowaniem przestrzennym oraz przedsiębiorstwa oddziaływujące na środowisko jak również przedstawiciele społeczeństwa. W tym ostatnim przypadku rozumie się, że są to organy samorządu terytorialnego, samorządu gospodarczego (jeśli istnieją na terenie gminy) i ekologiczne organizacje pozarządowe obejmujące zakresem swej działalności daną gminę.

Gminny program ochrony środowiska powinien być skoordynowany z:

- lokalnym, miejscowym planem (planami) zagospodarowania przestrzennego;
- lokalnymi planami rozwoju infrastruktury (jeśli są): mieszkalnictwa, transportu, zaopatrzenia w energię itp.;
- gminnym planem gospodarowania odpadami sporządzonym zgodnie z ustawą o odpadach;
- obejmującym teren gminy programem ochrony powietrza, programem ochrony środowiska przed hałasem i programem ochrony wód, jeśli takie programy (dla obszarów obejmujących teren danej gminy) zostały lub zostaną opracowane w związku z wymaganiami wynikającymi z ustawy Prawo ochrony środowiska (zgodnie z tą ustawą naprawcze programy ochrony powietrza opracowuje się dla obszarów, gdzie zostaną stwierdzone przekroczenia dopuszczalnych poziomów substancji w powietrzu, natomiast programy ochrony wód – dla wchodzących w skład dorzeczy obszarów, na których nie są osiągnięte wymagane poziomy jakości wód);
- programami ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Limity krajowe ujęte w „II Polityce ekologicznej państwa”

W „II Polityce ekologicznej państwa”, przyjętej przez Radę Ministrów w czerwcu 2000 r. a następnie przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej w sierpniu 2001 r., ustalone zostały następujące ważniejsze limity krajowe, związane z racjonalnym wykorzystaniem zasobów naturalnych i poprawą stanu środowiska:

- zmniejszenie wodochłonności produkcji o 50 % w stosunku do stanu w 1990 r. (w przeliczeniu na PKP i wartość sprzedaną w przemyśle),
- ograniczenie materiałowchłonności produkcji o 50 % w stosunku do 1990 r. w taki sposób, aby uzyskać co najmniej średnie wielkości dla państw OECD (w przeliczeniu na jednostkę produkcji, wartość produkcji lub PKB),
- ograniczenie zużycia energii o 50 % w stosunku do 1990 r. i 25 % w stosunku do 2000 r. również w przeliczeniu na jednostkę produkcji, wartość produkcji lub PKB),

- dwukrotne zwiększenie udziału odzyskiwanych i ponownie wykorzystywanych w procesach produkcyjnych odpadów przemysłowych w porównaniu ze stanem z 1990 r.,
- odzyskanie i powtórne wykorzystanie co najmniej 50 % papieru i szkła z odpadów komunalnych,
- pełna (100 %) likwidacja zrzutów ścieków nieoczyszczonych z miast i zakładów przemysłowych,
- zmniejszenie ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych do wód powierzchniowych w stosunku do stanu z 1990 r., z przemysłu o 50%, z gospodarki komunalnej (na terenie miast i osiedli wiejskich) o 30% i ze spływu powierzchniowego – również o 30 %,
- ograniczenie emisji pyłów o 75 %, dwutlenku siarki o 50 %, tlenków azotu o 31%, niemetanowych lotnych związków organicznych o 4 % i amoniaku o 8 % w stosunku do stanu w 1990 r.

Wszystkie wymienione limity dotyczą celów do osiągnięcia najpóźniej do 2010 r. Limity powyższe nie były korygowane przy sporządzaniu „Polityki ekologicznej państwa na lata 2003 – 2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 – 2010”.

Szczegółowe wytyczne do sporządzania gminnych programów ochrony środowiska

Cele ekorozwoju gminy

Poniżej przedstawiono, w jaki sposób elementy ekorozwoju gminy mogą znaleźć swoje odzwierciedlenie przy sformułowaniu jej polityki społeczno-gospodarczej.

ELEMENT EKOROZWOJOWY

CELE POLITYKI EKOROZWOJOWEJ

- **jakość środowiska**
Poprawa, a przynajmniej nie pogarszanie:
 - jakości powietrza,
 - jakości wód,
 - stanu powierzchni ziemi i gleb,
 - gospodarki odpadami,
 - poziomu natężenia hałasu,
 - poziomu promieniowania niejonizującego,
 - bezpieczeństwa chemicznego i biologicznego.
- **konserwatorska ochrona przyrody**
Zachowanie wartości przyrodniczych w ramach:
 - przestrzennych form przyrody,

- gatunkowej ochrony roślin i zwierząt,
- ochrony indywidualnej.
- **racjonalna gospodarka zasobami** Racjonalna gospodarka:
- energią,
- wodą,
- przestrzenią,
- surowcami.
- **proekologiczne kierunki rozwojowe** Promowanie i rozwijanie funkcji zgodnych z predyspozycjami środowiska.
Promowanie i rozwijanie form działalności najmniej oddziaływujących ujemnie na środowisko.
Kształtowanie regionalnej struktury funkcjonalno-przestrzennej w nawiązaniu do systemów ekologicznych.
- **stan zdrowia społeczeństwa** Poprawa, a przynajmniej niepogarszanie stanu zdrowia społeczeństwa przez:
- działalność profilaktyczną,
- działalność leczniczą.

Główne elementy mogące tworzyć wizję gminnego programu ochrony środowiska

- **POŻĄDANY STAN ŚRODOWISKA NATURALNEGO** – jakie w przyszłości cechy ma posiadać środowisko przyrodnicze gminy, jakie obiekty i obszary trzeba chronić, jakie zasoby zachować?
- **ZAKŁADANE CECHY SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ** – jaki będzie efekt obecnych tendencji demograficznych, ile i jakich w przyszłości będzie potrzeba zasobów, aby zaspokoić potrzeby przyszłej liczby mieszkańców?
- **POŻĄDANE SKŁADNIKI JAKOŚCI ŻYCIA** – czy obecny stan zdrowia mieszkańców się poprawi, jakie wartości będą w przyszłości istotne dla mieszkańców?
- **POŻĄDANE EFEKTY ROZWOJU GOSPODARCZEGO** – jakie formy gospodarowania powinny być preferowane w gminie, co w przyszłości ma dominować w gminie, jaka będzie pozycja rolnictwa, czy celowy jest wielofunkcyjny rozwój gminy?
- **ZAKŁADANE MIERNIKI WYPOSAŻENIA TECHNICZNEGO** – jak poprawa infrastruktury podniesie jakość życia mieszkańców, jakie elementy infrastruktury będą chronić zasoby przyrodnicze, a jakie im zagrażać?

- **WYSOKI POZIOM ŁADU PRZESTRZENNEGO** – jaka w przyszłości ma być struktura użytkowania terenów gminy, jak poprawi się jej krajobraz i architektura?
- **POSTĘPY W ZARZĄDZANIU** – czy należy zmienić strukturę zarządzania gminą, jak ją lepiej przygotować dla pełnej obsługi mieszkańców?
- **ZMNIEJSZENIE BEZROBOCIA** – czy jest możliwe wprowadzenie np. „zielonych” miejsc pracy?

Proponowane zalecenia przy wyborze strategii ochrony środowiska w gminie

Przy wyborze strategii ochrony środowiska w gminnych programach ochrony środowiska, w tym celów i kierunków działań proponuje się uwzględnić następujące zalecenia:

- realizacja potrzeb społeczności lokalnej powinna odbywać się bez niszczenia funkcjonujących ekosystemów lub naruszania równowagi ekologicznej;
- korzystanie z walorów przyrodniczych powinno zapewnić ich utrzymanie w nienaruszonym stanie lub nawet ich odtwarzanie;
- przetwarzanie wszelkich zasobów w odpady i zanieczyszczenia powinno odbywać się w zamkniętym i odtwarzalnym układzie;
- gmina powinna dążyć do stworzenia takiego potencjału własnych zasobów (ludzkich, finansowych, infrastrukturalnych itd.), który umożliwi jej samowystarczalność i rozwój o własnych siłach.

Gmina przyjmując określoną strategię ochrony środowiska oraz tworząc program, jako główne zadania strategiczne może zaproponować np. następujące główne zagadnienia:

- **wzmocnienie struktury ekologicznej np. przez zwiększenie powierzchni chronionych,**
- **ograniczenie emisji, zmniejszenie wodo-, materiało- i energochłonności oraz zajętości terenu,**
- **zarządzanie środowiskiem,**
- **edukacja ekologiczna i rozwijanie aktywności obywatelskiej.**

Gminny program ochrony środowiska – cele i zadania

Główną misją programów ochrony środowiska jest potrzeba poprawy jakości życia człowieka.

Program ochrony środowiska jest pisemną deklaracją celów i zadań w odniesieniu do użytkowania, ochrony i kształtowania środowiska. Program powinien wynikać z przyjętej wizji i strategii rozwoju gminy i wskazywać sposób rozwiązania bieżących problemów ekorozwojowych, a szczególnie:

- określać cele bezpośredniej i pośredniej ochrony środowiska w kontekście wszystkich oddziaływań powodowanych przez gminę oraz zasady podejmowania działań zapobiegawczych,
- deklorować spełnienie obowiązujących wymogów prawnych w zakresie użytkowania, ochrony i kształtowania środowiska,
- deklorować wdrażanie ciągłych usprawnień w systemie zarządzania gminą skierowanych na redukcję negatywnego oddziaływania na środowisko,
- sprzyjać, a nawet promować wdrażanie najlepszej osiągalnej technologii,
- wskazywać priorytety i narzędzia zarządzania,
- powinna być dostępna i zrozumiała dla całej lokalnej społeczności,
- musi być zatwierdzona przez radę gminy.

Cele i zadania określone w Programie powinny wyrażać zaangażowanie gminy na rzecz:

- zmniejszenia zużycia energii, wody i surowców,
- usprawnienia gospodarki odpadami,
- usprawnienia systemu komunikacji i transportu,
- ograniczenia zanieczyszczenia powietrza, wody, gleby oraz emisji hałasu,
- ekologizacji budownictwa,
- usprawnienia systemu ochrony zdrowia, bezpieczeństwa i poprawy jakości produktów spożywczych,
- zapewnienia należytej ochrony przyrody,
- organizacji gminnych systemów informacji i edukacji ekologicznej,
- prowadzenie racjonalnej gospodarki przestrzennej.

Gminy mają obowiązek opracowania programu ochrony środowiska, ale nie oznacza to wcale, że muszą mieć opracowane wszystkie dokumenty, które na ten program się składają. Istnieją trudności w wyborze odpowiednich dokumentów, tak aby tworzyły one dobry i spójny program ochrony środowiska.

Gminny program ochrony środowiska – diagnoza stanu środowiska – raport o stanie ekorozwoju gminy

Podjęcie prac programowych wymaga dobrego rozeznania informacji o zasobach:

- naturalnych,
- kulturowych,
- ludzkich

oraz o istniejącym stanie ekorozwoju gminy.

Ilość i jakość informacji o zasobach lokalnych decyduje o wielu kwestiach związanych z opracowaniem programu ochrony środowiska, w tym m.in. o:

- **zakresie prac diagnostycznych niezbędnych dla uruchomienia procesu programowania,**
- **pracochłonności programowania,**
- **poprawności formułowania i określania obszarów problemowych, priorytetów ekologicznych na tle zadań gminy.**

Na poziomie gminy duże znaczenie ma informacja o zasobach przyrodniczych gminy. Bardzo wiele danych o zasobach zawiera Miejscowy plan ogólny zagospodarowania przestrzennego, ale najbardziej uporządkowaną informację zawiera **inwentaryzacja przyrodnicza gminy.** Dokument ten obejmuje głównie:

- wielkoprzestrzenne systemy obszarów chronionych,
- rezerваты chronione roślin i zwierząt,
- walory turystyczno – krajobrazowe terenu,
- zagrożenia środowiska

i pozwala zespołowi opracowującemu gminny Program ochrony środowiska:

- dostarczyć uporządkowanej informacji o przyrodzie gminy,
- ocenić stan przyrody i wskazać na cenne przyrodnicze obszary i obiekty,
- przyjąć stan wyjściowy do monitoringu zmian w przyrodzie,
- ukazać gminę jako spójną przestrzeń przyrodniczą i krajobrazową,
- rozszerzyć przesłanki o stanie zagospodarowania przestrzeni.

Raport o stanie ekorozwoju gminy winien być podstawowym dokumentem w opracowaniu, a następnie w realizacji i wdrażaniu gminnego programu ochrony środowiska. Raport jako dokument diagnostyczny dotyczy głównie:

- środowiska przyrodniczego i kulturowego,
- infrastruktury technicznej,
- gospodarki,
- społeczeństwa,
- zarządzania.

Z punktu widzenia techniki opracowywania programów (wojewódzki, powiatowy, gminny) **powinny być większe różnice czasowe pomiędzy kolejnymi programami, w tym przypadku uchwaleniem i przyjęciem do realizacji powiatowego programu ochrony środowiska, a uchwaleniem i przyjęciem do realizacji gminnego programu ochrony środowiska.**

Analiza zakresu i treści poszczególnych dokumentów, tzn. dokumentów obligatoryjnych, które gminy mają obowiązek sporządzać (regulowany odpowiednimi ustawami) oraz dokumentów fakultatywnych – w zależności od lokalnych warunków – będących

w posiadaniu gminy oraz wzajemnych relacji między nimi pozwala stwierdzić, że:

- celem spełnienia obowiązku posiadania gminnego programu ochrony środowiska, **gmina powinna mieć opracowane, wzajemnie powiązane ze sobą dokumenty, które na ten program się składają;** ale istotne jest pytanie: które z dokumentów gmina powinna wybrać, aby mieć dobry program, spójny program ochrony środowiska?, z których i w jakiej sytuacji można zrezygnować, aby zaoszczędzić wysiłku, czasu i środków, potrzebnych do ich opracowania?

Biorąc pod uwagę:

- **krótki okres opracowywania gminnych programów ochrony środowiska,**
- **różny stopień zakresu i dokładności dokumentów diagnostycznych lub ich brak,**
- **pracochłonność opracowania inwentaryzacji przyrodniczej gminy,**
- **koszty opracowania dokumentów diagnostycznych,**

RAPORT O STANIE ŚRODOWISKA – DIAGNOZA STANU ŚRODOWISKA W GMINIE – proponuje się realizować wariantowo:

- na etapie poprzedzającym lub równoległym rozpoczęcie opracowania gminnych programów ochrony środowiska,
- lub na etapie opracowania gminnych programów ochrony środowiska,

- lub na etapie wdrażania, realizacji i aktualizacji gminnych programów ochrony środowiska.

Podczas ustalania zakresu informacji niezbędnych do opracowania finalnego raportu o stanie gminy powinny zostać przyjęte następujące założenia:

- ilość i zakres zbieranych informacji powinny być zdeterminowane potrzebami wynikającymi z przyjętego zakresu dokumentu końcowego (efektu programowania), **a nie tendencją do przeprowadzenia możliwie kompletnej inwentaryzacji wszystkich istniejących problemów;**
- proces zbierania informacji powinien w możliwie maksymalnym stopniu **opierać się na już istniejących danych** pochodzących z Banku Danych Lokalnych (BDL) Głównego Urzędu Statystycznego, urzędu statystycznego województwa, urzędu gminy i starostwa, urzędu marszałkowskiego i urzędu wojewódzkiego, organów administracji zespolonej i niezespolonej z samorządem terytorialnym i innych;
- celem zapewnienia porównywalności i jednolitej metodyki programu zakres analizy powinien obejmować pewien minimalny zakres informacji; zakres ten najlepiej określa BDL; zbiór 62 danych, od 1994 roku dla każdej gminy w Polsce jest dostępny bezpłatnie w Internecie (<http://www.stat.gov.pl>); kompletny zbiór około 1200 danych dla każdego roku jest dostępny na zasadach komercyjnych.

Ocena stanu ekorozwoju i ochrony środowiska wymaga zastosowania odpowiednich systemów wskaźników ekorozwoju, określających stopień realizacji cech, celów i zasad ekorozwoju w gminie. Wskaźniki te powinny być następnie wykorzystane w procesie opracowania, wdrażania, realizacji i monitoringu gminnego programu ochrony środowiska.

Gminny program ochrony środowiska – określenie priorytetów ekologicznych na tle zadań gminy, wynikające z Programu ochrony środowiska dla powiatu oleskiego na lata 2008 – 2011

Jedną z najważniejszych pozycji w realizacji Programu ochrony środowiska na lata 2008 – 2011 dla powiatu oleskiego są priorytetowe działania, które powinny zostać ujęte w gminnych programach ochrony środowiska.

Priorytetowe działania to:

1. **WYPOSAŻENIE TERENÓW ZABUDOWANYCH I PRZEZNACZONYCH POD ZABUDOWĘ W ZBIORCZE SIECI KANALIZACYJNE I OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW KOMUNALNYCH**
2. **BUDOWA INDYWIDUALNYCH OCZYSZCZALNI ŚCIEKÓW W ZABUDOWIE NIE PODŁĄCZONYCH DO SIECI KANALIZACYJNEJ**
3. **BUDOWA EKOLOGICZNYCH STANOWISK DO MAGAZYNOWANIA OBORNIKA I ZBIORNIKÓW NA GNOJOWICĘ W GOSPODARSTWACH ROLNYCH**
4. **ZAOPATRZENIE W WODĘ DO CELÓW PITNYCH**
5. **ORGANIZACJA I BUDOWA ZAKŁADU ZAGOSPODAROWANIA ODPADÓW W RAMACH SYSTEMU GOSPODARKI ODPADAMI W REGIONIE**
6. **WDROŻENIE SYSTEMU SELEKTYWNEJ ZBIÓRKI ODPADÓW I SYSTEMU GOSPODARKI ODPADAMI NIEBEZPIECZNYMI**
7. **MODERNIZACJA SYSTEMÓW GRZEWCZYCH I OGRANICZENIE NISKIEJ EMISJI, SZCZEGÓLNI W ZWARTYCH ZABUDOWACH**
8. **PORZĄDKOWANIE SYSTEMÓW MELIORACYJNYCH**
9. **WDRAŻANIE PROJEKTÓW Z ZASTOSOWANIEM ODNAWIALNYCH I ALTERNATYWNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII**
10. **OCHRONA ZAGROŻONYCH WYGINIĘCIEM ZWIERZĄT I ROŚLIN OBJĘTYCH OCHRONĄ GATUNKOWĄ**
11. **ZALESIANIE NIEUŻYTKÓW I GRUNTÓW POROLNYCH**
12. **PRZEBUDOWA I DZIAŁANIA NA RZECZ UTRZYMANIA STANU ZDROWOTNEGO DRZEWO-STANÓW**
13. **EDUKACJA EKOLOGICZNA SPOŁECZEŃSTWA**

Oprócz priorytetowych działań zawartych w powiatowym programie ochrony środowiska, kryteriami wyboru listy przedsięwzięć w harmonogramie rzeczowo-finansowym gminnych programów ochrony środowiska w latach 2004 - 2007 winny być również następujące kryteria:

- **zadania obligatoryjne gminy** – objęte obowiązkiem ustawowym; przykładowo można wymienić: opracowanie ekofizjograficzne – jeśli gmina nie posiada (Prawo ochrony środowiska Dz. U. z 2008 Nr 25, poz. 150 - art. 72 ust. 5), plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych (Dz. U. 72/2001, poz. 747, art. 21,

ust. 4), plan zaopatrzenia w energię ciepłą (Prawo energetyczne Dz. U. z 1997 Nr 54, poz. 348 - art. 20, ust. 4);

- **zadania fakultatywne** – w zależności od lokalnych warunków gminy, przykładowo można wymienić: program rolnośrodowiskowy, gminny system informacji o terenie GIS;
- **zadania zawarte w „Polityce ekologicznej państwa”;**
- **zadania przewidziane w „Programie ochrony środowiska dla województwa opolskiego na lata 2007 – 2014” dla powiatu oleskiego, w tym: w zakresie ochrony i kształtowania systemu obszarów cennych przyrodniczo, w zakresie ochrony zasobów jakościowych wód powierzchniowych) przez kontynuację budowy kompleksowego systemu kanalizacji sanitarnej; w zakresie poprawy lokalnego klimatu akustycznego i jakości powietrza atmosferycznego,**
- **zadania uwzględnione w „Strategii rozwoju gmin”;**
- **zadania uwzględnione w „Wieloletnich planach inwestycyjnych gmin”;**
- **zadania ujęte w „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin”;**
- **zadania zgłoszone przez podmioty gospodarcze;**
- **zadania zgłoszone przez samorządowe jednostki organizacyjne podlegające gminie;**
- **zadania zgłoszone przez organizacje pozarządowe.**

Przy opracowywaniu harmonogramu zadaniowego można przyjąć zadania do realizacji związane z następującymi terminowymi kategoriami:

- **krótkoterminowymi** – okres od 1 do 4 lat. Będą to zadania lub etapy zadań, dla których gmina posiada wszystkie dane potrzebne do określenia źródeł finansowania i określenia dokładnych terminów rozpoczęcia i zakończenia prac;
- **średniookresowymi** – okres od 5 do 8 lat. Będą to zadania lub etapy, dla których gmina posiada przygotowaną dokumentację lub jest ona opracowywana i dla których nie można w pełni określić źródeł finansowania, a także dokładnie wyznaczyć terminów realizacyjnych;
- **długookresowymi** – okresy dłuższe niż 8 lat. Będą to zadania lub etapy, dla których gmina nie posiada kompletnej dokumentacji lub jeszcze nie przystąpiła do jej opracowania, a także zadania wymagające zgromadzenia tak dużych środków finansowych i kompleksowego przygotowania, że na obecnym etapie gmina nie jest w stanie ich zbilansować.

Przykładowy harmonogram prac nad gminnym programem ochrony środowiska

1. Prace przygotowawcze i inwentaryzacja materiałów, dokumentów, danych będących w posiadaniu gminy, a będących podstawą oceny stanu środowiska w gminie.
2. Wybór, powołanie zespołu, podmiotu, wykonawcy do sporządzenia „Programu ochrony środowiska wraz z projektem planu gospodarki odpadami” i określenie zakresu i terminu jego realizacji.
3. Przygotowanie założeń programowych i organizacyjnych „Gminnego programu ochrony środowiska”, jeśli gmina nie posiada planu gospodarki odpadami, a tak jest w przypadku wszystkich gmin powiatu oleskiego. Gminny program ochrony środowiska winien być realizowany łącznie z gminnym projektem planu gospodarki odpadami (jako wydzielone opracowanie, stanowiące jego załącznik).
4. Przyjęcie założeń programowych i organizacyjnych „Programu...” i „Projektu planu...” przez Zarząd Gminy.
5. Zebranie danych, przeprowadzenie diagnozy stanu środowiska gminy na podstawie dostępnych źródeł i dokumentów.

6. Określenie strategii ochrony środowiska w gminie i projektów działań na rzecz ekorozwoju gminy.
7. Konsultacje z sołtysami, organizacjami, przedstawicielami zakładów i innymi jednostkami organizacyjnymi w zakresie ochrony środowiska na terenie gminy.
8. Opracowanie „Gminnego programu ochrony środowiska i projektu gminnego planu gospodarki odpadami”.
9. Opiniowanie przez zarząd powiatu oleskiego „Gminnego programu ochrony środowiska i projektu gminnego planu gospodarki odpadami” oraz opiniowanie przez zarząd województwa opolskiego projektu gminnego planu gospodarki odpadami.
10. Akceptacja „Gminnego programu ochrony środowiska i projektu gminnego planu gospodarki odpadami” przez jednostki organizacyjne gminy.
11. Uchwalenie „Gminnego programu ochrony środowiska i projektu gminnego planu gospodarki odpadami”.

Przykładowa struktura gminnego programu ochrony środowiska

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA W GMINIE DO ROKU 2011

1. **WPROWADZENIE**
2. **OGÓLNE DANE O GMINIE**
3. **ZASOBY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO GMINY, DIAGNOZA STANU ŚRODOWISKA**
4. **ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA**
5. **STAN INFRASTRUKTURY OCHRONY ŚRODOWISKA**
6. **CELE POLITYKI EKOLOGICZNEJ WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO I POWIATU OLESKIEGO**
7. **CELE I PRIORYTETOWE DZIAŁANIA EKOLOGICZNE W GMINIE POWIATU OLESKIEGO**
8. **PROGRAM ZADANIOWY (tym m.in.):**
 - wybór i opis strategii rozwoju,
 - program zadaniowy,
 - opis możliwości wykonawczych,
 - harmonogram działań,
 - metody kontroli

8.1. Zadania własne

8.2. Zadania koordynowane

9. ANALIZA FINANSOWA – KONDYCJA FINANSOWA GMINY
10. UWARUNKOWANIA REALIZACYJNE PROGRAMU
11. ZARZĄDZANIE, WDRAŻANIE I MONITORING PROGRAMU
12. PROMOCJA PROGRAMU I EDUKACJA SPOŁECZEŃSTWA
13. SYNTEZA GMINNEGO PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA
14. MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE

**Przykładowa ogólna struktura projektu planu gospodarki odpadami dla
gminy na lata 2008 – 2011 z perspektywą do 2015 roku**

PLAN GOSPODARKI ODPADAMI W GMINIE

1. WSTĘP
2. ANALIZA STANU GOSPODARKI ODPADAMI
3. PROGNOZA ZMIAN W ZAKRESIE GOSPODARKI ODPADAMI
4. ZAŁOŻONE CELE I PRZYJĘTY SYSTEM GOSPODARKI ODPADAMI
5. ZADANIA STRATEGICZNE OBEJMUJĄCE OKRES 8 LAT
6. HARMONOGRAM REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘĆ OBEJMUJĄCY OKRES 4 LAT
7. WNIOSKI Z ANALIZY ODDZIAŁYWANIA PROJEKTU PLANU NA ŚRODOWISKO
ORAZ SPOSÓB ICH UWZGLĘDNIENIA W PLANIE
8. SPOSÓB MONITORINGU I OCENY WDRAŻANIA PLANU
9. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM
10. MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE

Szczegółowy zakres, sposób oraz formę sporządzania gminnego planu gospodarki odpadami określa ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach, rozdz. 3 (Dz. U. z 2007r. Nr 39, poz. 251 z późn. zm.) oraz rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 kwietnia 2003 r. w sprawie sporządzania planów gospodarki odpadami (Dz. U. Nr 66, poz. 620).

11. Ocena źródeł finansowania programu w okresie 2008 – 2011 roku

Do realizacji zadań Programu Ochrony Środowiska konieczne są środki i instrumenty finansowe. Należą do nich w szczególności:

- opłaty za korzystanie ze środowiska (wprowadzanie zanieczyszczeń do powietrza, za pobór wód, wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi, składowanie odpadów, wycięcie drzew i krzewów) realizowane zgodnie z zasadą „zanieczyszczający płaci”,
- opłaty podwyższone płacone są wówczas, kiedy podmioty funkcjonują bez stosownych pozwoleń ekologicznych,
- administracyjne kary pieniężne wymierzone za niedopełnienie standardów określonych decyzjami administracyjnymi,
- quasi odszkodowania administracyjne,
- opłaty koncesyjne za eksploatację kopalni,
- grzywny,
- pożyczki i dotacje z funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej,
- dotacje i pożyczki z Ekofunduszu,
- kredyty z banków, w tym Banku Ochrony Środowiska S.A.,
- fundusze pomocowe Unii Europejskiej,
- budżety samorządów,
- budżet Państwa,
- środki mieszkańców i przedsiębiorców.

Opłaty za korzystanie ze środowiska i kary pieniężne z tytułu niewłaściwego korzystania ze środowiska są głównymi dochodami: Narodowego, Wojewódzkiego, Powiatowego i gminnych funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Polityka ekologiczna państwa jest wiążąca przy uchwalaniu przez Radę Nadzorczą Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej jego strategii działania i planu działalności oraz przy zatwierdzaniu przez Radę list priorytetowych programów Narodowego Funduszu (art. 414 ust. 2 Prawa ochrony środowiska). Analogicznie Rada Nadzorcza WFOŚiGW w oparciu o Politykę ekologiczną państwa i wojewódzki program ochrony środowiska uchwała plan działalności Wojewódzkiego Funduszu. Takie same relacje należy

odnieść do Powiatowego programu ochrony środowiska i priorytetów Powiatowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, który jest częścią składową budżetu powiatu.

Ustawa o ochronie i kształtowaniu środowiska (później kontynuacja w Prawie ochrony środowiska) wprowadziła obowiązek utworzenia na poziomie lokalnym wyodrębnionych z budżetu jednostek samorządu terytorialnego gminnych i/lub powiatowych funduszy ochrony środowiska. Przychodami tychże są wpływy z tytułu opłat za korzystanie ze środowiska i administracyjnych kar pieniężnych pobieranych na podstawie ustawy oraz przepisów szczególnych. **Przychody te przeznacza się na:**

- **edukację ekologiczną oraz propagowanie działań proekologicznych i zasady zrównoważonego rozwoju,**
- **wspomaganie realizacji zadań państwowego monitoringu środowiska,**
- **wspomaganie innych systemów kontrolnych i pomiarowych oraz badań stanu środowiska, a także systemów pomiarowych zużycia wody i ciepła,**
- **realizowanie zadań modernizacyjnych i inwestycyjnych, służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej, w tym instalacji lub urządzeń ochrony przeciwpowodziowej obiektów małej retencji wodnej,**
- **urządzanie i utrzymywanie terenów zieleni, zadrzewień, zakrzewień oraz parków,**
- **realizację przedsięwzięć związanych z gospodarką odpadami,**
- **wspieranie działań przeciwdziałających zanieczyszczeniom,**
- **profilaktykę zdrowotną dzieci na obszarach, na których występują przekroczenia standardów jakości środowiska,**
- **wspieranie wykorzystania lokalnych źródeł energii odnawialnej oraz pomoc dla wprowadzania bardziej przyjaznych dla środowiska nośników energii,**
- **wspieranie ekologicznych form transportu,**
- **działania z zakresu rolnictwa ekologicznego bezpośrednio oddziałujące na stan gleby, powietrza i wód,**
- **realizację przedsięwzięć związanych z ochroną ziemi,**

- **inne zadania ustalone przez radę gminy/powiatu służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej, wynikające z zasady zrównoważonego rozwoju, w tym na programy ochrony środowiska.**

11.1. Analiza źródeł finansowania zadań z zakresu ochrony środowiska realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego

Analizę j.w. przedstawiono w Załączniku do niniejszego „Programu...” jako wydzieloną z „Programu...” część dokumentacji.

11.2. Szacunkowe koszty realizacji programu w latach 2008 – 2011

Kalkulacja kosztów przedstawiona w tabeli 5, na podstawie harmonogramu rzeczowo-finansowego (pkt. 10.8 Programu) obrazuje wyłącznie szacunkowe koszty przewidziane do realizacji w ramach Programu. Nie ma możliwości na obecnym etapie dokonania całkowitej kalkulacji kosztów. Wynika to z braku danych w wielu dziedzinach wdrażania Programu.

Przyjęta zasada otwartości Programu pozwala w każdym okresie jego realizacji aktualizować i modyfikować dane rzeczowo-finansowe.

W przypadku zadań własnych na lata 2012 – 2015 nie analizowano kosztów, ze względu na zbyt odległą perspektywę, a przybliżone koszty nie są praktycznie przydatne.

Należy zdawać sobie sprawę, że budżet powiatu jest ograniczony. Z drugiej strony zaś wymagania z zakresu ochrony środowiska coraz większe. Znalezienie „złotego środka” na realizację Programu, to główny problem jego realizacji i wdrożenia.

Tabela 5

Szacunkowe koszty realizacji Programu w latach 2008 – 2011
– zadania własne powiatu pogrupowane według długoterminowych celów powiatowego
programu ochrony środowiska zestawionych w tabeli 19

Lp.	Dziedzina ochrony środowiska	Koszty realizacji, lata 2008 - 2011	
		Pozainwestycyjne tys. PLN	Inwestycyjne tys. PLN
1	Ochrona zasobów wód powierzchniowych, poprawa jakości i zapobieganie zanieczyszczeniu	14,0	brak danych
2	Ochrona wód podziemnych i racjonalne ich użytkowanie oraz ochrona gleb i powierzchni ziemi	12,0	
3	Minimalizacja ilości powstających odpadów, wzrost odzysku i recyklingu i bezpieczne składowanie powstałych odpadów	W zadaniach ogólnych	brak danych
4	Ochrona różnorodności biologicznej oraz odnowa lasów	12,0	
5	Ochrona powietrza i ochrona przed hałasem	38,0	brak danych
6	Systemowe monitorowanie stanu środowiska	56,0	
7	Kształtowanie świadomości oraz edukacja społeczeństwa w ochronie środowiska	76,0	-
8	Zadania ogólne	35,0	-
	Razem koszty 2008 – 2011	243,0	brak danych

12. Uwarunkowania realizacyjne programu

12.1. Zgodność programu w układzie hierarchicznym i horyzontalnym

Program ochrony środowiska dla powiatu oleskiego tworzone w oparciu o II Politykę ekologiczną państwa, projekt „Program ochrony środowiska dla województwa opolskiego na lata 2007 – 2010”, „Strategię Społeczno-Gospodarczego Rozwoju Powiatu Oleskiego na lata 2001 – 2015”.

Program ochrony środowiska dla powiatu oleskiego jest zgodny z II Polityką ekologiczną państwa, Polityką ekologiczną państwa na lata 2003 – 2006, z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 – 2010 i Programem wykonawczym do II Polityki ekologicznej państwa na lata 2002 – 2010 oraz ze Strategią Rozwoju Kraju.

Program ściśle nawiązuje do strategii, celów i planu operacyjnego projektu „Programu ochrony środowiska dla województwa opolskiego”. Program przekazuje wytyczne dla sporządzania programów gminnych. Jest, więc zgodny w układzie hierarchicznym.

Dla zapewnienia zgodności programu powiatowego ochrony środowiska, proponuje się aby w fazie wdrażania, składania co 2 lata raportów z jego realizacji i w fazie jego aktualizacji, zapoznać się z realizowanymi programami ochrony środowiska sąsiednich powiatów i ewentualnie rozpatrywać, uzgadniać wspólne problemy sąsiedzkie.

Należy nadmienić, że wdrażanie i realizacja Programu ochrony środowiska dla powiatu oleskiego przypada na okres niekorzystnych zmian dotyczących pogorszenia sytuacji finansów publicznych oraz na okres szczególnie ważny i jednocześnie trudny, tj. wejście Polski do Unii Europejskiej.

W związku z powyższym przyjęty Program to program ostrożnego inwestowania ze względu na szczególne jego uwarunkowania realizacyjne, tzn. że na realizację Programu będą wpływać instrumenty zarządzania środowiskiem – instrumenty prawne, ekonomiczne, społeczne, przestrzenne oraz związane z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej.

12.2. Rozwiązania prawne

Program ochrony środowiska dla powiatu oleskiego realizowany będzie w oparciu o znowelizowane polskie prawo kompatybilne z przepisami UE. Realizacja Programu przebiegać będzie zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, w oparciu o kompetencje organów zarządzających środowiskiem.

Składają się na nie w szczególności:

- decyzje reglamentacyjne – pozwolenia zintegrowane, na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza, emitowanie hałasu do środowiska, emitowanie pól elektromagnetycznych, wytwarzanie odpadów, wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi,
- zezwolenia na gospodarowanie odpadami,
- pozwolenia wodnoprawne na szczególne korzystanie z wód, wykonywanie urządzeń wodnych, wykonywanie innych czynności i robót, budowli, które mają znaczenie w gospodarowaniu wodami lub w korzystaniu z wód,
- zezwolenia – koncesje wydane na podstawie Prawa geologicznego i górniczego,
- uzgadnianie w zakresie przestrzegania standardów ekologicznych decyzji o warunkach zabudowy oraz o pozwoleniu na budowę, rozbiórkę obiektu budowlanego, decyzji o pozwoleniu na zmianę sposobu użytkowania obiektu budowlanego lub jego części, przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko,
- cofnięcie lub ograniczenie zezwolenia lub pozwolenia na korzystanie ze środowiska,
- decyzje naprawcze dotyczące zakresu i sposobu usunięcia przez podmiot korzystający ze środowiska przyczyn negatywnego oddziaływania na środowisko i przywrócenia środowiska do stanu właściwego oraz zobowiązujące do usunięcia uchybień,
- opłaty za korzystanie ze środowiska,
- administracyjne kary pieniężne,
- decyzje zezwalające na usuwanie drzew i krzewów,
- programy dostosowawcze dotyczące przywracania standardów jakości środowiska do stanu właściwego,
- decyzje wstrzymujące oddanie do użytku instalacji lub obiektu, a także wstrzymujące użytkowanie instalacji lub obiektu,
- decyzje o zakazie produkcji, importu, wprowadzania do obrotu,
- kontrole przestrzegania prawa ochrony środowiska i zobowiązań wynikających z decyzji.

Wymienione instrumenty prawne będą stosowane przez Wojewodę Opolskiego, Marszałka Województwa Opolskiego, Starostę Oleskiego, wójtów gmin, burmistrzów miast i gmin, Opolskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska, Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej zgodnie z kompetencjami wymienionych organów.

Bardzo istotne są przepisy prawa miejscowego ustalone w szczególności:

- przez Wojewodę Opolskiego dotyczące ochrony cennych obiektów przyrodniczych,
- rad gmin dotyczące miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, zasad utrzymania czystości i porządku w gminach, zasad zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków, ochronę niektórych obiektów cennych przyrodniczo ustalonych przez rady gmin.

Na każdym stopniu samorządu terytorialnego funkcjonować będą programy ochrony środowiska będące politykami ekologicznymi: województwa opolskiego, powiatu oleskiego oraz poszczególnych gmin powiatu. Będą one spójne z polityką ekologiczną państwa. Wspólnie z Programem realizowane będą plany gospodarki odpadami. W przypadku przekroczeń standardów jakości środowiska, tworzone będą programy naprawcze (programy ochrony powietrza, ochrony środowiska przed hałasem, program działań mających na celu ograniczenie odpływu związków azotu ze źródeł rolniczych).

Organy przedstawicielskie mogą ustanawiać inne składniki prawa miejscowego, w szczególności dotyczące gospodarowania środowiskiem i zrównoważonego rozwoju.

Program ochrony środowiska powiatu oleskiego jest tak skonstruowany, że każdy z organów może znaleźć swoje miejsce w jego realizacji.

Wymienione instrumenty prawne pomogą w terminowej realizacji Programu ochrony środowiska pod warunkiem, iż wszystkie ww. organy ochrony środowiska i podmioty korzystające ze środowiska będą wywiązywać się ze swoich zadań.

W Programie uwzględniono założenia Polityki ekologicznej państwa i województwa opolskiego. Przyjmuje się, że:

- gminy powiatu oleskiego, opracowując gminne programy ochrony środowiska, uwzględnią założenia Programu ochrony środowiska w powiecie oleskim i wytyczne skierowane do gmin,

- Wojewoda Opolski, Marszałek Województwa Opolskiego, Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska będą wspomagać Powiat w realizacji Programu, wykorzystując w pełni swoje kompetencje.

12.3. Uwarunkowania ekonomiczne

Do realizacji zadań Programu konieczne są środki i instrumenty finansowe. Ocenę źródeł finansowania Programu przedstawiono w pkt. 12 niniejszego opracowania.

12.4. Uwarunkowania przestrzenne –planowani i zagospodarowanie przestrzenne jako instrument ochrony środowiska

Znaczenie instrumentów planowania przestrzennego jest ogromne, o czym świadczą rozwiązania zawarte w licznych ustawach. Głównie miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego jest tzw. aktem prawa miejscowego, powszechnie obowiązującym na objętym nim terenie. W konsekwencji plan staje się jedną z kluczowych podstaw podejmowania decyzji administracyjnych dotyczących gospodarki gruntami, a zwłaszcza w procesie inwestycyjnym, co w znaczny sposób i praktycznie jednoznaczny warunkuje rozwiązania odnoszące się do gospodarowania zasobami środowiska.

Planowanie przestrzenne ma istotne znaczenie w realizowaniu celów polityki ekologicznej na każdym poziomie jej stanowienia, dlatego w Polityce ekologicznej państwa wśród celów i zadań o charakterze systemowym wymienia się ekologizację planowania przestrzennego i racjonalizację użytkowania terenów. Obowiązująca od 11 lipca 2003 r. ustawa z dnia 13 lutego 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym stawia **określone zadania dla powiatów**, dotyczące między innymi:

- opiniowania rozwiązań przyjętych w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin,
- uzgadniania z zarządem powiatu zadań samorządowych w projekcie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, a z administracją geologiczną i górnictwem problemów zagospodarowania terenów górniczych i zagrożonych osuwaniem się mas ziemnych.

Jednocześnie ustawa wprowadza zmiany ułatwiające realizację polityki ekologicznej, w tym dotyczące:

- bardziej jednoznacznego określenia roli i treści studium gminy, między innymi w zakresie ustaleń ochrony środowiska,
- uspołeczniania procedury sporządzania studium gminy, dające większe możliwości ustalania jego treści przez społeczności lokalne i organizacje ekologiczne,
- uszczegółowienia skali miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, dzięki czemu plany będą mogły stanowić wystarczającą podstawę decyzji budowlanych, bez konieczności określania warunków zabudowy.

Do zagrożeń w realizacji powiatowej polityki ekologicznej mogą doprowadzić następujące regulacje wprowadzone nową ustawą:

- odejście od zasady sporządzania miejscowych planów ogólnych zagospodarowania przestrzennego, w wyniku czego gminy będą pozbawione instrumentu pozwalającego na kompleksową realizację polityki przestrzennej i ekologicznej,
- utrzymanie zasady nieobligatoryjności sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, co wobec utraty ważności planów miejscowych pochodzących sprzed 1995 r. doprowadzić może do tego, że znaczna część powiatu będzie pozbawiona powszechnie obowiązującego prawa określającego przeznaczenie terenów i warunki ich zabudowy,
- rozszerzenie możliwości ustalenia lokalizacji inwestycji na podstawie decyzji administracyjnych wydawanych bez planu miejscowego, co może prowadzić do prymatu interesu indywidualnego nad dobrem ogólnym, jakim jest środowisko przyrodnicze.

12.5. Uwarunkowania społeczne

Najważniejszym instrumentem społecznym realizacji Programu jest współdziałanie i współpraca przez działania edukacyjne powiatu i komunikacyjne władz powiatu ze społeczeństwem. Konwencja o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz o dostępie do informacji w sprawach dotyczących środowiska podpisana w 1999 r. w Aarhus została ratyfikowana przez Polskę, a jej tekst został ogłoszony

w Dz. U. Nr 78 z 2003 r. Oznacza to, że stanowi ona część krajowego porządku prawnego i jest bezpośrednio stosowana. Art. 7 Konwencji nakazuje zagwarantowanie udziału społeczeństwa w przygotowaniu planów i programów mających znaczenie dla środowiska, a więc także powiatowego programu ochrony środowiska. Określa też podstawowe obowiązki organów w zakresie zapewnienia udziału społecznego:

- ustalenia zakresu podmiotowego konsultacji,
- ustalenia rozsądnych norm czasowych na poszczególne etapy konsultacji,
- przeprowadzenie konsultacji odpowiednio wcześniej w toku procedury decyzyjnej, gdy wszystkie warianty są jeszcze możliwe, a udział społeczeństwa może być skuteczny,
- należyte uwzględnienie konsultacji społecznych przy wydawaniu decyzji.

Organy mają swobodę określania szczegółowych sposobów powiadamiania społeczeństwa, metod zbierania uwag i wniosków, czas trwania konsultacji.

Należy przyjąć, że udział społeczeństwa w realizacji zadań Programu będzie aktywny. Jednym z celów Programu jest większy udział społeczeństwa w działaniach proekologicznych. Informacja o realizacji Programu będzie systematycznie przedstawiana w środkach masowego przekazu, w tym w Biuletynie Samorządowym – Powiat Oleski na stronie internetowej Powiatu.

12.6. Uwarunkowania unijne

Sukcesywna poprawa stanu środowiska, jak również inwestowanie w infrastrukturę służącą jego ochronie jest ciągle niewystarczające. W Polityce ekologicznej państwa na lata 2003 – 2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 – 2010 postawiono ambitne cele ekologiczne, jakie powinny być osiągnięte. Do realizacji tych celów nasz kraj zobowiązał się w Traktacie Akcesyjnym podpisanym z Unią Europejską. Podpisując Układ Europejski 16 grudnia 1991 r., nasz kraj zobowiązał się, iż z dniem 1 lutego 1994 roku (wejście w życie Układu) będzie stopniowo dostosowywał istniejące i przyszłe ustawodawstwo do systemu prawnego UE. W okresie od grudnia 1999 r. do 25 listopada 2002 r. trwały negocjacje akcesyjne w obszarze środowiska. Dokonano przeglądu aktów prawnych Polski i UE, wynegocjowano terminy, w których Polska wdroży rozwiązania unijne. W stanowisku negocjacyjnym przekazanym w 1999 r. Unii Europejskiej Polska odnosiła się do przepisów w zakresie:

- prawa horyzontalnego,
- ochrony przyrody,
- jakości wód,
- ograniczenia zanieczyszczeń przemysłowych i oceny ryzyka,
- jakości powietrza,
- hałasu z maszyn i urządzeń,
- substancji chemicznych i organizmów zmodyfikowanych genetycznie,
- gospodarki odpadami,
- bezpieczeństwa jądrowego i ochrony przed promieniowaniem.

Negocjacje w obszarze środowiska oficjalnie zamknięto 25 listopada 2002 r. Unia zaakceptowała wnioski o okresy przejściowe w odniesieniu do 9 aktów prawnych. Zawarte ustalenia stały się wiążące dla obu stron – Polski oraz Unii Europejskiej 16 kwietnia 2003 r. – w dniu podpisania Traktatu Akcesyjnego. Przepisy ochrony środowiska UE są niezwykle rozbudowane i przenikają praktycznie wszystkie dziedziny życia społecznego i gospodarczego. Dzięki wysiłkowi podjętemu w latach 2000 – 2002 proces dostosowania polskiej legislacji do wymagań UE został praktycznie zakończony. Nowe obowiązki zostały zapisane w krajowych aktach prawnych. Ze względu na rozbudowany charakter nowych regulacji administracja samorządowa musi podejmować szerokie i różnorodne działania mające na celu ich praktyczną realizację. Szczególną uwagę należy zwrócić na:

- **udział społeczny i udzielanie informacji o stanie środowiska i jego ochronie,**
- **nowe przepisy dotyczące gospodarki wodno-ściekowej,**
- **problemy ochrony przyrody,**
- **gospodarkę odpadami.**

Dziedziny te zostały uwzględnione w Programie, zapisano konkretne cele do osiągnięcia. Wdrażanie unijnych wymagań w zakresie ochrony środowiska, to znaczące koszty związane z realizacją przedsięwzięć inwestycyjnych. Podstawowe źródła finansowania zostały omówione wyżej. Należy pamiętać, że fundamentem polityki ekologicznej UE jest zasada „zanieczyszczający płaci”. Oparcie ochrony środowiska na tej zasadzie oraz ujednolicenie zasad finansowania inwestycji proekologicznych oznacza, że realizacja polityki ekologicznej w państwach członkowskich UE nie powinna się opierać na subwencjach. Pomoc państwa została dopuszczona tylko wyjątkowo, kiedy szybkie wdrożenie restrykcyjnych przepisów ochrony środowiska lub wysokich opłat może spowodować poważne zaburzenia gospodarcze i ewentualne koszty społeczne. Dlatego też przy rozważaniu strategii finansowania inwestycji ekologicznych w szerszym niż do tej pory stopniu trzeba brać pod uwagę konieczność sfinansowania kosztów przez przyszłych użytkowników

(specyfiką finansowania inwestycji ekologicznych w Polsce jest to, że obciążenia korzystającego ze środowiska są od wielu lat minimalne). Należy także pamiętać, iż z roku na rok spada emisja substancji do środowiska, wielkość opłat za korzystanie ze środowiska i udział funduszy w finansowaniu inwestycji ekologicznych także spada z roku na rok.

Podstawowe korzyści, jakie odniesie Polska we wdrażaniu unijnych wymagań, to:

- poprawa międzynarodowego wizerunku Polski, ważna zwłaszcza dla samorządów. Przełoży się to na zainteresowanie inwestorów naszymi terenami, poprawę infrastruktury wodno-ściekowej, zapewnienie usług w zakresie gospodarowania odpadami, poprawę jakości powietrza,
- wykorzystanie środków unijnych, to poprawa sytuacji ekonomicznej mieszkańców, wyrażająca się zmniejszeniem kosztów uzdatniania wody i wymiany infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej, zmniejszeniem kosztów produkcji w rolnictwie (obniżenie kosztów odkwaszania gleb), uzyskaniem wyższych plonów o lepszej jakości, zwiększeniem atrakcyjności turystycznej terenów, nowymi miejscami pracy.

Wprowadzenie wymagań prawa horyzontalnego przyniesie korzyści inwestorom i społeczeństwu już na etapie projektowania, rozładując konflikty społeczne powstające w związku z planowanymi przedsięwzięciami budzącymi kontrowersje społeczne. Mieszkańcy wsi odniosą korzyści z racji budowy infrastruktury wodno-ściekowej, rolnicy – budując płyty gnojowe i zbiorniki na gnojowicę. Poprawi się ich stan sanitarny. Wprowadzenie nowych regulacji prawnych w zakresie ochrony przyrody spowoduje wypłatę rekompensat tym rolnikom, którzy będą prowadzić uprawy w sposób sprzyjający ochronie różnorodności biologicznej. Wykupienie przez Państwo prywatnych gruntów rolnych, które zostaną objęte ochroną w ramach europejskiej Sieci Natura 2000, pozwoli na zmniejszenie ilości konfliktów dotyczących gospodarowania na terenach cennych przyrodniczo. Poprawi się standard i jakość życia mieszkańców, stan zdrowia ludności. Do realizacji nowych przedsięwzięć, a potem do obsługi stacji uzdatniania wody, oczyszczalni ścieków, potrzebni będą pracownicy. A więc realizacja Programu stworzy nowe miejsca pracy. Rozbudowa infrastruktury ochrony środowiska stworzy szansę na organizowanie prac interwencyjnych, choćby czasowe zatrudnienie osób pozostających bez pracy.

Realizacja Programu ochrony środowiska w powiecie oleskim to problem wymagający zarówno zaangażowania władz samorządowych, instytucji przedsiębiorstw jak i społeczeństwa, a stopień włożonego wysiłku będzie odzwierciedlać jego stopień wdrożenia i efekty.

13. Zarządzanie programem, wdrożenie i monitoring programu

13.1. Zarządzanie środowiskiem, zarządzanie środowiskowe

Zarządzanie środowiskiem oznacza zarządzanie użytkowaniem, ochroną i kształtowaniem środowiska, czyli zarządzanie ochroną środowiska. Zarządzanie środowiskiem zintegrowane z ogólnym systemem zarządzania np. w przedsiębiorstwie lub gminie nazywa się zarządzaniem środowiskowym lub ekologicznym. Wg B. Poskrobko: Zarządzanie środowiskiem, PWE, W-wa 1998 „*Wyodrębnioną i odpowiednio uporządkowaną część rzeczywistości, która jest związana z zarządzaniem, użytkowaniem, ochroną i kształtowaniem środowiska przyrodniczego, nazywamy systemem zarządzania (sterowania) środowiskiem*”.

System zarządzania środowiskiem posiada trzy obszary działania, różniące się sposobem organizacji i podatnością na te same normy sterujące:

- zarządzanie środowiskiem w skali państwa,
- zarządzanie środowiskiem w skali lokalnej przez samorządy terytorialne (samorząd województwa, powiatu, gminy),
- zarządzanie środowiskiem w przedsiębiorstwie.

We wszystkich tych obszarach muszą być stosowane regulacje ogólnoprawne oraz regulacje (instrumenty) specyficzne dla danego obszaru. (Szerzej na temat uwarunkowań realizacyjnych „Programu...”, w tym opis instrumentów jego realizacji w trakcie wdrażania przedstawiono w pkt. 13 Programu).

13.2. Zarządzanie powiatowym programem ochrony środowiska

Po opracowaniu „Programu Ochrony Środowiska z Projektem Planu Gospodarki Odpadami dla Powiatu Oleskiego” i uchwaleniu przez Radę Powiatu, głównym zarządzającym Programem będzie Starostwo Powiatowe w Oleśnie. Biorąc pod uwagę spójność działań między poszczególnymi szczeblami władz samorządowych i rządowych, a także współpracę z pozostałymi partnerami, zarządzanie środowiskiem powiatu oleskiego przy pomocy „Powiatowego Programu...” wymagać będzie ustalenia roli i zakresu działania

poszczególnych podmiotów zaangażowanych w jego wdrażanie, realizację, monitoring i promocję.

Systemowe, całościowe zarządzanie środowiskiem w powiecie realizowane jest na kilku szczeblach – wojewódzkim, powiatowym, gminnym, jednostek organizacyjnych, podmiotów gospodarczych.

Partnerzy – podmioty realizujące „Program...” nie stanowią jak w/w grupy jednorodnej. Należą do nich m.in. struktury administracyjne władz samorządowych obszaru. Do nich należy bezpośrednie zarządzanie programem.

Władze powiatu pełnią w odniesieniu do „Programu...” kilka funkcji:

- **funkcję regulacyjną** - na którą składają się akty prawa lokalnego – uchwały, decyzje, postanowienia, orzeczenia administracyjne związane z określonymi obszarami zagadnień środowiskowych;
- **funkcje wykonawcze i kontrolne** - na które składają się zadania wynikające z ustaw
- **funkcje wspierające** - dla podmiotów zaangażowanych w rozwój gmin
- **funkcje inspirujące i kreujące** - jako działania ukierunkowane na poprawę środowiska

Inną grupą są partnerzy wykonujący zadania „Programu...”, a jeszcze inną społeczność lokalna, będąca równocześnie beneficjentem jego realizacji i wdrożenia.

Do zarządzania „Programem...” Zarząd Powiatu wyłoni komitet sterujący, radę programu.

Do zadań komitetu sterującego, rady programu należeć będzie:

- nadzór nad realizacją poszczególnych zadań,
- przygotowanie (ewentualne) wniosków o środki inwestycyjne,
- współpraca z programami wyższego szczebla i programami sąsiednimi,
- modyfikowanie programu w ramach określonych scenariuszy,
- dostosowywanie programu do nowowprowadzanych regulacji prawnych np. po wejściu Polski do UE,
- promocja programu.

Odrębnym zadaniem komitetu sterującego, rady programu jest monitorowanie zmian środowiska podczas realizacji programu. Monitorowanie to powinno dotyczyć skuteczności

prowadzonych działań w środowisku przyrodniczym w ciągu najbliższych czterech lat 2008 – 2011.

Poniżej przedstawiono główne działania w ramach zarządzania środowiskiem i wdrażania „Programu...”

Tabela 6

Główne działania w ramach zarządzania środowiskiem

Działania	Jednostka odpowiedzialna i współpracująca
Wdrażanie Programu	
Wyznaczenie koordynatora, komitetu sterującego, rady programu	Zarząd Powiatu, Jednostki wdrażające Program
Opiniowanie programów gminnych	
Ocena wykonania Programu i przygotowanie raportu (2009 r. i 2011 r.)	
Weryfikacja i aktualizacja programu: • aktualizacja harmonogramu rzeczowo-finansowego (2009 r.) • aktualizacja celów i kierunków działań (2009 r.)	
Wspieranie finansowe samorządów, zakładów, instytucji, organizacji wdrażających program	WFOŚiGW Fundusze celowe Fundusze UE
Wdrażanie Programów niższego szczebla zgodnych z programem powiatowym	
Opracowanie programów gminnych	Zarządy Miast/Gmin
Monitoring środowiska i wdrażania programu	
Prowadzenie i rozwój monitoringu środowiska	WIOŚ RZGW WSSE Wojewoda
Stały monitoring realizacji Programu	Marszałek
Edukacja ekologiczna	
Rozwój różnych form edukacji ekologicznej propagujących program oraz jego działania i cele, a w szczególności zrealizowane	Samorządy Organizacje pozarządowe Wojewoda

13.3 Sprawozdawczość z realizacji Programu

Zgodnie z art. 18 ust. 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, z wykonania programu zarząd powiatu sporządza co 2 lata raporty, które przedstawia radzie

powiatu. Dla niniejszego „Programu...” raport będzie sporządzony na koniec 2009 roku i na koniec 2011 roku.

13.4. Monitoring wdrażania Programu

Jednym z głównych elementów procesu wdrażania „Programu...” jest jego monitorowanie, polegające na ciągłym systemie obserwacji i kontroli realizacji zadań „Programu...”.

Zarząd Powiatu przez wyznaczonego koordynatora (komitet sterujący, rada programu) wdrażania programu, będzie oceniał co 2 lata stopień wdrożenia „Programu...” i co 2 lata będzie przygotowywał i przedkładał raport z wykonania „Programu...” (2009 r. i 2011 r.)

Niezależnie od sporządzania raportów, monitorowanie „Programu...” prowadzone będzie przez coroczną ocenę stopnia jego realizacji. Natomiast należy przyjąć, że aktualizacja polityki długoterminowej ochrony środowiska w ramach „Programu...” prowadzona będzie co 4 lata.

Wskaźniki skuteczności realizacji Programu

Z punktu widzenia zrównoważonego rozwoju powiatu oleskiego istotny jest dobór odpowiednich wskaźników systemu monitorowania, wskaźników wdrażania, wskaźników efektywności, czy też mierników oceny realizacji Programu.

Określenie miar i wyznaczników oceny jest stosunkowo proste, gdy mowa o programie ochrony środowiska danego przedsiębiorstwa. Sprawa komplikuje się, kiedy trzeba ustalić miary i kryteria oceny przedsięwzięć realizowanych przez powiat, bądź gminę. Przy realizacji tego celu wykorzystać trzeba wiele miar i kryteriów jakościowych, które z natury rzeczy nie są jednoznaczne, gdyż sam przedmiot oceny jest trudny do zmierzenia – czynniki trudno wymierne lub niewymierne.

Niezależnie od ilości i zakresu rozpoznania problemu i zagrożeń środowiskowych wypracowane przez różne organizacje międzynarodowe (UNEP, OECD, Bank Światowy, Komisja Trwałego Rozwoju ONZ) wskaźniki i indeksy środowiskowe są powszechnie dzielone na trzy podstawowe grupy funkcjonalne:

- **wskaźniki presji** (zagrożenia, stresu) **środowiskowej** – opisujące antropogenne obciążenia środowiska z uwzględnieniem ilości i jakości odnawialnych i nieodnawialnych zasobów naturalnych. Można rozróżnić wskaźniki presji bezpośredniej,

zwykle ujmowanej w kategoriach emisji lub konsumpcji zasobów naturalnych oraz wskaźniki presji pośredniej;

- **wskaźniki stanu (jakości) środowiska** – odnoszące się do jakości poszczególnych komponentów środowiska oraz jakości i ilości zasobów naturalnych. Wskaźniki stanu środowiska powinny być tak zaprojektowane, aby dawać syntetyczny przegląd stanu środowiska i tendencji rozwoju jego stanu. Niekiedy rozróżnienie między wskaźnikami presji i stanu może być niejednoznaczne, a wskutek tego pomiar warunków środowiskowych – trudniejszy i/lub kosztowny;
- **wskaźniki reakcji (odpowiedzi społecznej)** – będące miarami ukazującymi, czy i w jakim zakresie społeczeństwo reaguje na zmiany w środowisku i problemy z tym związane. Chodzi tutaj o działania indywidualne i zbiorowe, które łagodzą skutki antropogennych oddziaływań na środowisko, przeciwdziałają powstawaniu tych skutków lub neutralizują szkody ekologiczne już powstałe. Wskaźniki reakcji opisują również działania nakierowane na zachowanie walorów i zasobów środowiska.

Podział na powyższe trzy grupy wskaźników środowiskowych wynika ze zbioru zupełnie elementarnych pytań, dotyczących środowiska przyrodniczego:

- jaki jest stan środowiska,
- co determinuje aktualny stan środowiska,
- jakie działania są podejmowane aby ten stan poprawić.

Przedstawione wskaźniki mogą być stosowane jako punkt wyjścia dla polityki ekologicznej w każdym wymiarze tej polityki: globalnym, kontynentalnym, narodowym lub lokalnym.

Przy konstruowaniu listy lokalnych, w tym wojewódzkich, powiatowych czy gminnych wskaźników skuteczności realizacji programu należy brać pod uwagę wiele czynników i okoliczności. Praktycznie każdy przypadek należałoby zawsze traktować i rozwiązywać indywidualnie.

Zbudowanie systemu wskaźników presji, stanu i reakcji dla „Powiatowego Programu...”, a tym samym decyzja o przyjęciu liczby i rodzajów wskaźników jest uporządkowaniem oceny przyjętej polityki ochrony środowiska w powiecie.

Biorąc pod uwagę spójność „Programu ochrony środowiska dla powiatu oleskiego...” z „Programem ochrony środowiska dla województwa opolskiego”, w „Programie... dla powiatu oleskiego...” zaproponowano wskaźniki monitorowania, które przedstawiono poniżej (tabela 7). Lista wskaźników zaproponowanych dla powiatu będzie przedmiotem aktualizacji

i modyfikacji, co do ich liczby i rodzajów, w zależności od posiadania odpowiednich informacji pochodzących z monitoringu środowiska i badań społecznych.

Stan wyjściowy przyjętej listy wskaźników zostanie określony na koniec 2008 r. na podstawie wskaźników realizacji przyjętych w gminnych programach ochrony środowiska.

Tabela 7

Wskaźniki skuteczności realizacji Programu

Lp.	Wskaźnik		
I. WSKAŹNIKI PRESJI ŚRODOWISKOWEJ I STANU ŚRODOWISKA			
A. OGRANICZENIE EMISJI DO ŚRODOWISKA			
1.	Jakość wód podziemnych	klasa I klasa I klasa I klasa I	% % % %
2.	Jakość wód powierzchniowych (w tym rzek, cieków, jezior)	klasa I klasa I klasa I pozaklas.	% % % %
3.	Ludność korzystająca z sieci wodociągowej		%
4.	Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej		%
5.	Stosunek długości sieci kanalizacyjnej do wodociągowej		
6.	Udział ścieków komunalnych nieoczyszczonych		%
7.	Udział ścieków przemysłowych nieoczyszczonych		%
8.	Współczynnik nagromadzenia odpadów		Mg/rok
9.	Udział odpadów komunalnych składowanych na składowiskach		Mg/rok
10.	Udział odpadów przemysłowych składowanych na składowiskach		Mg/rok
11.	Poziom selektywnej zbiórki odpadów komunalnych		%
12.	Ilość odpadów ulegających biodegradacji kierowanych do składowania		%
13.	Ilość wytwarzanych odpadów opakowaniowych		Mg/rok
14.	Poziom odzysku i recyklingu odpadów opakowaniowych		%
15.	Ilość wytwarzanych odpadów przemysłowych		tys. Mg

16.	Ilość odpadów przemysłowych składowanych na składowiskach	%
17.	Ilość odpadów przemysłowych wykorzystanych gospodarczo	%
18.	Ilość wytworzonych osadów ściekowych komunalnych	tys. Mg
19.	Ilość osadów ściekowych komunalnych zagospodarowanych	%
20.	Ilość wytwarzanych odpadów niebezpiecznych	tys. Mg
21.	Ilość odpadów niebezpiecznych wykorzystanych i unieszkodliwionych	%
22.	Wielkość emisji zanieczyszczeń gazowych do powietrza z zakładów przemysłowych objętych sprawozdawczością GUS	Mg/rok
23.	Wielkość emisji zanieczyszczeń pyłowych do powietrza z zakładów objętych sprawozdawczością GUS (bez CO ₂)	Mg/rok
24.	Długość dróg krajowych i wojewódzkich o stwierdzonym przekroczeniu dopuszczalnych poziomów natężenia hałasu	km
25.	Długość linii kolejowych o stwierdzonym przekroczeniu dopuszczalnych poziomów natężenia hałasu	km
26.	Liczba mieszkańców potencjalnie zagrożona awariami przemysłowymi	
27.	Ilość podmiotów posiadających stosowną dokumentację dotyczącą poważnych awarii	

B. OCHRONA ZASOBÓW ŚRODOWISKA, PRZYRODY I KRAJOBRAZU		
28.	Udział terenów zieleni publicznej w stosunku do całkowitej powierzchni	
29.	Powierzchnia terenów objęta ochroną prawną	ha i % powiatu
30.	Powierzchnia terenów zdegradowanych	ha i % powiatu
31.	Rezerваты	ha i % powiatu
32.	Parki krajobrazowe	ha i % powiatu
33.	Obszary chronionego krajobrazu	ha i % powiatu
34.	Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe	ha i % powiatu
35.	Użytki ekologiczne	ha i % powiatu
36.	Wskaźnik lesistości (lub pow. leśnej)	ha/1 mieszk.
37.	Powierzchnia lasów uszkodzonych przemysłowo	%
38.	Grunty zdewastowane i zdegradowane	ha
39.	Ilość gruntów objętych ochroną Sieci NATURA 2000	ha
40.	Ilość zużytych nawozów sztucznych i mineralnych	na 1 ha użytków rolnych

C. RACJONALNE GOSPODAROWANIE ŚRODOWISKIEM		
41.	Wskaźnik zużycia wody w gospodarstwach domowych	l/M.d
42.	Wskaźnik zużycia wody w przemyśle	m ³ /PKB
43.	Pojemność użytkowa zbiorników wodnych	dam ³
44.	liczba zmodernizowanych obiektów melioracyjnych	
45.	Długość rowów melioracyjnych poddanych konserwacji	km
46.	Udział energii odnawialnej w całkowitym zużyciu energii pierwotnej – ogółem	%
47.	Udział energii wodnej	%
48.	Liczba gospodarstw wykorzystująca energię odnawialną i systemy i urządzenia energooszczędne	
49.	Liczba zakładów posiadających certyfikat ISO 14000 lub inne równorzędne	
50.	Liczba wydanych pozwoleń zintegrowanych	
51.	Liczba podmiotów mających wyróżnienia lub formalne standardy ekologiczne	
52.	Liczba zarejestrowanych pojazdów	
53.	Mieszkania wyposażone w gaz	%
54.	Mieszkania wyposażone w centralne ogrzewanie	%

II. WSKAŹNIKI ŚWIADOMOŚCI SPOŁECZNEJ	
55.	Ekologiczne gospodarstwa rolne posiadające certyfikat
56.	Liczba i udział rolników, którzy zalesili tereny rolne
57.	Liczba szkół uczestniczących w konkursach związanych z ochroną środowiska
58.	Liczba uczestników „zielonych szkół”
59.	Liczba „zielonych miejsc pracy”
60.	Liczba, jakość i skuteczność wydawnictw, publikacji, kampanii edukacyjno-informacyjnych z zakresu ochrony środowiska
61.	Liczba ścieżek dydaktycznych
62.	Ilość i jakość interwencji (wniosków) zgłoszonych przez mieszkańców

13.5. Harmonogram wdrożenia Programu

Poniżej przedstawiono szczegółowy harmonogram wdrożenia „Programu ochrony środowiska dla powiatu oleskiego”. Zakłada się, że harmonogram będzie aktualizowany w miarę wdrażania Programu i w zależności od realizacji zadań w nim przewidzianych.

Tabela 8

Harmonogram wdrożenia „Programu ochrony środowiska dla powiatu oleskiego”

Lp.	Zadania - lata	2008	2009	2010	2011	następne
1.	PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA...					
1.1.	Długoterminowe cele do 2015 roku					do 2015
1.2.	Program zadaniowy – plan operacyjny na lata 2008 - 2011					2011 2015
2.	MONITORING					
2.1.	Monitoring stanu środowiska					
2.2.	Monitoring zarządzania Programem					
	Lista wskaźników skuteczności realizacji Programu	Stan wyjściowy	Ewentualne korekty		Stan kontrolny	itd.
	• Ocena realizacji programu zadaniowego- po upływie 2 lat od przyjęcia planu					
	• Raporty z realizacji Programu- po upływie 2 lat od przyjęcia planu					
	• Aktualizacja Programu nie rzadziej niż 4 lata od przyjęcia planu					

14. Materiały źródłowe

1. Atlas Hydrologiczny Polski IMGW. Wydawnictwo Geologiczne, Warszawa 1987;
2. Atlas Rzeczypospolitej Polskiej. Ark. 32.5: Wody podziemne I; ark. 32.6: Wody podziemne II, ark. 41.1: Gleby. Klasyfikacja genetyczna, ark. 41.2: Właściwości gleb, ark. 42.1: Potencjalna roślinność naturalna, ark. 42.2: Lasy – regiony przyrodniczo-leśne, ark. 42.3: Lasy – struktura siedliskowa, ark. 53.3: Regiony fizycznogeograficzne. Główny Geodeta Kraju, Warszawa 1994;
3. Kądziołka J, Kocimowski K., Wołonciej E., 2003: Świat w liczbach 2003/2004. WSiP, Warszawa;
4. Kondracki J., 1988: Geografia fizyczna Polski. PWN, Warszawa;
5. Mapa administracyjna Polski 1 : 750 000. PPWK, Warszawa – Wrocław, 1999;
6. Mapa geologiczno – inżynierska Polski 1 : 500 000. PiG, Warszawa 1994;
7. Stupnicka E., 1989: Geologia regionalna Polski. Wyd. Geologiczne, Warszawa;
8. Województwo opolskie. Mapa samochodowa 1 : 200 000. Wyd. Witański, Katowice, 2002;
9. Woś. A., 1999: Klimat Polski. Wyd. Naukowe PWN, Warszawa.
10. Lipiński A.: Prawo ochrony środowiska. Zakamycze 2003.
11. Materiały własne.
12. Jak budować program ekorozwoju. Agenda 21, Wrocław 2000.
13. Poradnik. Jak własnymi siłami opracować gminny lub powiatowy program ochrony środowiska. RCEE, Płock 2003.
14. Piontek F. [red.]: Master plan narzędziem ekorozwoju gminy. Wyd. Śląsk, Katowice 1996.
15. Piontek B., Piontek F., Piontek W.: Ekorozwój i narzędzia jego realizacji. WeiŚ, Białystok 1997.
16. Miłoszewski E. [red]: Strategia zarządzania środowiskowego w przedsiębiorstwie i gminie. PZTiS, Poznań – Warszawa 1999.

17. Radziszewski E.: Zadania i kompetencje organów administracji publicznej po reformie ustrojowej państwa. Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 2000.
18. Poskrobko B.: Zarządzanie środowiskiem, PWE Warszawa 1988.
19. Fiedor B.: Podstawy ekonomii środowiska i zasobów naturalnych, Wyd. C.H. Beck, Warszawa 2002.
20. Borys T.: Wskaźniki rozwoju zrównoważonego. Podstawowe kierunki badań i zastosowań. Ekonomia i Środowisko, Białystok 2002.
21. Kozłowski S.: Ekorozwój, wyzwanie XXI wieku. WN PWN, Warszawa 2000.
22. Kazimierczakowa R., Zarzycki K (red), 2001; *Polska czerwona księga roślin*; Instytut Botaniki im. W. Szafera, Instytut Ochrony Przyrody PAN. Kraków.
23. Nowak A., Spalek K., 2002; *Czerwona Księga Roślin Województwa Opolskiego. Rośliny naczyniowe wymarłe, zagrożone i rzadkie*. Śląskie Wydawnictwo ADAN. Opole.
24. Głowaciński Z. (red.), 2002; *Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce. Suplement*; Instytut Ochrony Przyrody PAN w Krakowie;
25. Głowaciński Z. (red.), *Polska czerwona księga zwierząt. Bezkręgowce*; Instytut Ochrony Przyrody PAN w Krakowie, Akademia Rolnicza im. A. Cieszkowskiego w Poznaniu;